

Rapla maakonnahaiglast saab aktsiaselts. Lk 3

Ka Harjumaa rahvas ei taha "imerongi" oma õuele.

Rail Balticule oli pühendatud ka ROLi täiskogu koosoleku esimene päevakorrapunkt. Lk 6 ja 7

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2013

Lk 10 ja 11

Koduloolane

Eestis toimunud massiküüditamistest. Lk 16 ja 17

Vanametalli kokkuost Raplas!

Valtu kaubahoovis (agrovaru plats)

Avatud: E-R 9-17
Tel 505 8637, 502 4430
www.feralmet.ee

RAPLAMAA PARIMAD HINNAD!

SUURTELE KOGUSTELE ERIHINNAD!

Sõnumid

KOLMAPÄEV, 2. oktoober 2013 Nr. 40 (2789)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.45 €

TAMREX

KVALITEETNE TÖÖRIIE ROKIB TÄIEGA!

SNICKERS WORKWEAR
kootud logomüts

art 9084/0400

HIND 13.- €

TAMREX Hi-Vis
talvejope

art 775-6618

HIND 99.- €

TAMREX WinterPRO
talvekindad

art 44-384

HIND 19.90 €

TAMREX Hi-Vis
talvepüksid

art 776-6618

HIND 79.- €

COFRA Muspell
talvesaapad

art 13500

HIND 129.- €

TAMREX

COFRA
BORN TO WORK

- Reguleeritav ja eemaldatav kapuuts
- Pehmest fiisist vooder
- Kõrge krae kaitseb tuule eest
- Kvaliteetne OPTI tõmbluk
- Mahukad rinnataskud
- Töötõenditasku
- Lõige tagab vaba liikumise
- Kvaliteetsed õmblused
- Mahukad lukuga küljetaskud
- Pikendatud seljaosa
- Õli- ja mustust-hülgav kangas
- Soe vatiinvooder
- Funktsionaalne reietasku
- 3M helkurribad
- Vastupidav Carrington-kangas
- Põlvekaitsmetetaskud
- Tugevast Cordura-kangast sääre alumised servad

Tamrexi nime kandvaid tooteid iseloomustavad hea materjalide valik, toodete kasutusmugavus, funktsionaalsus, nutikus ja orienteeritus detailidele. Mõistliku hinna ja kõrge kvaliteedi taga on aastatepikkune pühendumine kliendi vajaduste kaardistamisele ja parimate lahenduste leidmisele. Tamrexi oma tootesarjast leiab head hinda ja kvaliteeti hindav klient töökindad, tööriided ja tööjalanõud, aga ka mitmed isikukaitsevahendid, suitsuandurid, efektiivsed tulekustutid, tuletetid, esmaabikomplektid jpm.

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2013 või kuni kaup jahtub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN
Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU
Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU
Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE
Pikk 2

VILJANDI
Riia mnt 42a

JÕHVI
Tartu mnt 30

VÖRU
Piiri 2

VALGA
Vabaduse 39

NARVA
Tallinna mnt 19c

HAAPSALU
Ehitajate tee 2a

PAIDE
Pikk 2

Juhtkiri

Okta Centrumis võiks olla maakonna muuseum

Kui juba ettepanekute tegemiseks läks (vt tänases lehes lk 19), siis küsigem: miks ei võiks Okta Centrumis paikneda näiteks Rapla maakonna rikka ajaloo ekspositsioon?

Vajadusest kohaliku mälu keskuse järele on räägitud hasartselt väga erinevatel tasanditel, seni on jutud, olgu nad siis nii põhjendatud kui tahes, jäänud ikka vaid unelmateks, millele reaalselt katet pole püütudki otsida. Ausalt öeldes, ega olegi enam usku, et ulm kunagi tegelikkuseks võiks muutuda. Ettepaneku tegemist ei saa süvenev kahtlus aga ometi takistada. Olgu siis kas või ainult karjuva vajaduse taaskordseks meenutamiseks.

Okta Centrum sobiks muuseumiks igas mõttes. Esiteks ruumilahenduse poolest. Pole usutav, et Raplas võiks veel kunagi tekkida büroopindade buumi, nagu see oli arenevas alevis mõnikümme aastat tagasi. Kõik muud lahendused eeldaksid hoones kapitaalseid ümberehitamisi ja vähendaksid nõnda kogu ehitise salapära ning arhitektuurilist väärtust. Loomulikult eeldab ka muuseum kohendamise- ja

Mälu keskuse atraktsioonide korraldamise kohaks oleks saal aga suurepärane.

paigutamiseks kui ka varahoidlateks.

Hoones asuv saali leiaks rakenduse. Sportimise eesmärgil see vaevast enam aktiivset kasutust leiaks - Raplase on vahepealsetel aastatel tekkinud hoopis moodsamaid võimalusi. Ilmselt ei vajata seda tulevikus ka Rapla kultuurielu aktiveerimiseks. Selleks on juba olemas (või tekkimas linna südames laieneva kultuurikeskuse näol) kordades paremaid lahendusi. Mälu keskuse atraktsioonide korraldamise kohaks oleks saal aga suurepärane.

Pealegi oleks Okta Centrumis suhteliselt kerge vaevaga taastatav nii sobilik einestamiskoht, meenekauplus ja muu, mis nüüdisaegse muuseumi juurde käib.

Lõpuks räägib museaalse väärtusega hoone ise sellise lahenduse poolt - Oktat ei oleks raske huvilistele isuäratavaks teha. Nii ehitise erilises, senine ajalugu (kui seda põnevalt serveerida) ja kergelt leitav asukoht peaksid iseenesest kutsuvalt mõjuma nii kodumaistele huvilistele kui ka välis-turistidele. Sellisena toodaks see Raplale kui suurepärase kultuuritraditsioonidega linnale olulist lisaväärtust.

Paraku, nagu juba öeldud, on raske uskuda, et tänastes oludes midagi niisugust ka tegelikult teoks võiks saada. Kahjuks.

Maakonnaleht 20 aastat tagasi

Ühistöö erastamine lükati edasi

Rapla maavolikogu arutas oma viimasel koosolekul muu hulgas ka munitsipaal-lehe Ühistöö erastamise võimalust. Nädaline kirjutis 2. oktoobril 1993: „Huvist selle vastu oli volikogule teatanud praegustest lehe-tegijatest moodustatud AS Evito ja hiljaaegu loodud Külade Liit. Veendumuses, et praegu kehtiv erastamist korraldav seadusandlus ei sobi ajalehtede omandivormi muutmiseks, jäeti otsus tegemata. Lõpliku lahenduse leidmine pandi maavalitsusele. Otsus on sõnastatud nii: „Maavalitsusel korraldada maakonna munitsipaaltelevõtte „Ajaleht Ühistöö“ erastamine vastavalt kehtivale seadusandlusele, säilitades ajalehe kui maakonna infokandja.“

Ettevõtja eitas bordelli plaani

Samast lehest: „Toimetusele teatati, et Alusse tuleb nüüd ka oma bordell. See seatavat sisse Alus asuvasse endisesse EPT kontorihoonesse. On teada, et hoone teisele korrusele loodab saada õppeklassid Alusse kavandatav täiskasvanute kool. Seda kinnitas abimaavanem Mikk Sarv, kes on sealse koolituskeskuse initsiaatoreid. Hoone alumise korruse on vallavalitsus lubanud eraettevõttele T.E., kes vallasekretäri sõnul kavatses sinna teha kohviku, kaupluse, hotellitoa ning sauna. Bordelli asutamist pole eraettevõtte taotlenud.“

Ka ettevõtte esindaja kummutas kuuldused: „T.E. põhikirjas seda pole. Meil pole plaanis ka illegaalselt niisuguse asjaga tegelema hakata. Bordelli-jutt on kuuljutt.“

Südamelt ära

Et armastada vihma, pead ära käima kõrbes

Haldi Ellam

Reisisin kunagi Lõuna-Prantsusmaalt rongiga Pariisi. Ma ei unusta eales seda tunnet, kui hilise suveõhtu hämaruses tundsin Pariisi raudteestaamast väljudes enda peale vihma sadamas. Ma ei olnud mitu kuud oma nahal ühtegi vihmapiiska tundnud. Vahemere ääres lõõskas ainult päike ja sooja oli 40 kraadi.

Ilmselt hakkame halli vihma armastama alles siis, kui kuum põud on ümberringi ära kuivatanud kõik taimed ja meie enda meele.

Üks austraallane, kes aasta aega Eestis vahetusõpilasena õppis, oli vaimustuses, et Eestis on loodus nii lohkavalt roheline. Tema kodukandis Austraalias ei olnud 12 aastat sadanud ja miski seal ei kasvanud enam.

Kui nüüd vaadata, kui paljud eestlased kibelevad välismaale elama ja suurt raha teenima, meenub tuntud ütlus, et mujal on alati rohi rohelisem. Teiste inimeste elu on alati ilusam ja parem. Kui nüüd lisada ka välismaale läinud tuttavate kiidukõned, kuivõrd hea kaugel maal elada

on ja kui palju sealsed palgad suuremad on, tekibki selline tunne, et mis siin võssakasvanud Eestis ikka vahtida ja vireleda. Välismaal on alati parem! Läki asju pakkima!

Igaüks elab omas mullis

Paraku tundub välismaa elu parem vaid siitpoolt vaadatud. Eestist lahkujad peavad ju kuidagi oma otsust õigustama ja püüavad uuest elust paremat muljet jätta. Uhkustamine ja enda elu ilusaks näitlemine on meil nagunii veres. Ja kui paljud inimesed tegelikkuses üksteisega ausalt-otseselt suhtlevad ja oma tõelisi muresid kurdavad? Igaüks elab omas mullis, mõtleb üht, ütleb teist.

Ikka püütakse ette teha

Teiste inimeste elu on alati ilusam ja parem.

parem nägu; jätta mainimata rasked ajad, kui pidi raha kerjama ja ulalust seitsme teelise jagama.

Ma ei usu, et üheski riigis poleks kodanikke, kes sealse poliitikute, palkade ja keskkonnaga rahul oleks. Nii kiruvad oma peaministrit ja kurdavad elukalliduse ja palkade pärast ka austraallased, austerlased, prantslased, sakslased, mongoollased, hiinlased, ugandalased, udmurdid, korealased ja sajad teised rahvused. Mõnel pool lisab rahulolematusele vürtsi ka selle väljendamise keelatus, mis võib kõigile kirumistele fataalse lõpu tuua.

Ja Somaalia lastel ei käi

jõuluvana, kuna nad ei söö hommikuti putru lõpuni. Mõni neist ei pruugi teadagi, mis puder on!

Tervet leiba ei jõua osta, osta pool!

Ma ei hakka siinjuures Eestit kiitma, et võrreldes Somaalia on meil siin ikka elu lill. Ega ikka ei ole küll! Poliitikud narrivad inimesi oma lubadustega, aga tegelikkuses ei ole neist kellelegi kasu. Võtame näiteks suvel kehtestatud vajaduspõhise lapsetoetuse, mille saamiseks peab 4-liikmelise pere sissetulek olema alla 588 €. See on pere peale elamiseks ikka väga väike raha ja ega see toetuski nii suur ei ole (19,8 € kuus kahe ja enama lapse peale), et hakata iga kolme kuu tagant selle taotlemiseks paberihunnikutega vallavalitsuse vahet jooksmas.

Aga riik on uue toetuse kehtestanud ja linnukese kirja saanud!

Selliseid poolikult lahendatud probleeme võib leida paljudest valdkondadest. Kui ei jõua tervet ülesannet teha, tee pool! Kui ei jõua tervet leiba osta, osta pool!

Nii tekibki tunne, et tuleb võtta SMS-laenu, sest „Raha ei ole kunagi puudu!“ ja purjetada kasvõi kangurude maale külluslikumat elu otsima. Ehk siis jõuab kord kohale teadmine, et teisel pool ei olegi rohi rohelisem kui siin või ei ole seal üldse rohtu, on hoopis kõrb!

Kõige paremini õpime ikka enda, mitte teiste vigadest!

Küsitlus

Kuidas suhtute nõukogudeaja arhitektuuri?

Helgi, pensionär: Ei ole asjatundja, aga tänapäeva-meeldib ikka rohkem.

Uno, pensionär: Vägev. Mis tal häda on. Ilusad asjad. Uksed ja aknad sellised standardsed tänapäeval, nagu nukumajad kõik püsti. Vanasti tehti kaarukisi ja -aknaid. Maju tehakse muidu ikka samamoodi.

Vill, majandustöötaja: Ei oska midagi selle kohta öelda. Tänapäevast ei hinda.

Leena, tööline: Mitte kuidagi. Linnas ei ole kindlasti ilus, aga väikeses maakohas sobib.

Alla, kodune: Väga meeldib. Mälestusmärgid, hooned – kõik on ilus. Eestis on üldse kõik ilus.

Alvar, konsultant: Moskva, Leningrad – seal on uhkem. Eestis nii väga ei ole. Kortermajad, millel on üle kolme korruse, on maapiirkonnas koledad.

Küsis Stina Riisalu
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Tekst ja foto: Siim Solman

Sõites esmaspäeval objektile, jäi teeääres silma üks eriliselt ilus, ajahamba ja ilmastiku poolt räsitud hoone. Sellisest ei suuda ju niisama mööda sõita. Hea koht kuhu, ka vihma eest varjuda.

Rapla maakonnahaiglast saab aktsiaselts

Katri Reinsalu

Raplamaa Omandivormi Liidu (ROL) täiskogu oli Rapla maakonnahaigla omandivormi muutmist arutades üksmeelel, et haigla tegevuse jätkamiseks tuleb moodustada aktsiaselts.

26. septembril toimunud ROL-i täiskogu istungil esindas haiglat selle juhataja Meelis Roosimägi, keda saatsid konsultant Eneli Perolainen firmast Grant Thornton Rimess ja ülemarst Aili Laasner.

Peamised põhjused, miks haigla soovib omandivormi muutmist, on käibe langus ning personaliprobleemid. Meelis Roosimägi demonstreeris kõnekat graafikut, millelt oli selgesti näha, et nii ambulatoorsete vastuvõttude kui ka hospitaliseeritute arv on viimaste aastate jooksul langenud. Personaliprobleemide illustreerimiseks tõi Roosimägi esile haiglas töötavate arstide vanuse. Haigla 25 arstist on juhataja sõnastatud kasutades „heas loominguilises vanuses“ vaid 14. 11 arsti on vanemad kui 61. Näiteks gü-

nekoloogide keskmine vanus on 62 ja sisearstidel 69.

Roosimägi sõnul tuleks probleemide lahendamiseks kaasata strateegilise investorina omanikeringi mõni suurhaigla. Selle eelduseks on aga aktsiaseltsi loomine senise sihtasutuse asemele. Läbirääkimisi on peetud nii Ida-Tallinna keskhaigla (ITK) kui ka Põhja-Eesti regionaalhaigla (PERH) ja ühe võimaliku partneriga on juba kavatsusteprotokollini jõutud, rääkis Roosimägi, soovimata siiski avaldada, kumba partnerit eelistatakse. Vaid niipalju mainis ta, et riigile kuuluva PERH-i kasuks räägib selle omaniku toetus, mida ITK puhul ei tunnetata.

Haigla nõukogu esimehe ja Kehtna vallavanema Kalle Toometi sõnul räägib sinise haigla kasuks selle väiksus – haiglat saab kiiresti ümberstruktureerida. Samas pidi ta tõdema, et haigla külastatavus aina väheneb, sest suurhaiglad on lähedal, hästi kättesaadavad ning seal on suuremad võimalused. Toometi arvates aitaks probleeme leevendada just võrgustumine.

Samamoodi jätkata on lootusetu

Vigala vallavanem Priit Kärsna tahtis teada, kas haigla nõukogul on ka reaalne plaan, kuhu ja kuidas tahetakse

Meelis Roosimägi ütleb, et haiglat ei ole majanduslikku jätkusuutlikkust ning muutust on hädasti vaja. Foto: SIIM SOLMAN

jõuda. Roosimägi vastas, et peamine eesmärk on kindlasti säilitada aktiivravi võimalikult suures mahus, midagi loovutamata.

Juuru vallavanem Margus Jaanson jätkas Kärsna mõtlemise ja soovis näha lepingu eelprojekti. Haigla puhul on tegemist niivõrd olulise objektiga, et enne otsustamist peaks midagi reaalset juba ka paberil näha olema, leidis Jaanson. Raske on teha otsuseid, kui ei

saada aru, mida ehitatakse. Ka Kohila vallavanem Heiki Hopper soovis näha täpsemat ajakava ning protsessi kirjeldust. Lisaks tõstas ta küsimuse, kuhu strateegilise investori poolt aktsiakapitali tehtavad sissemaksed suunatakse.

Roosimägi vastas, et hädasti vajavad uuendamist nii meditsiiniseadmed kui ka amortiseerunud abihooned. Väga laias laastus pakkus ta, et 600 m² remontimine võiks

maksma minna 900 000 eurot.

Juuru volikogu esindaja Sirje Endre uuris, mis saaks haiglast siis, kui AS-i moodustamisega nõus ei ole. Roosimägi teatas, et majanduslikku jätkusuutlikkust pikaks ajaks ei ole. Haigla ülemarst Aili Laasner lisas väga emotsionaalselt, et niimoodi, nagu seni, edasi minna enam ei saa. Tal on päevast päeva küsimus, kuidas haigla tööle panna. Vältimatult tuleb edasi minna

koos teise haigla.

Täiskogul olid kõik nõus, et midagi peab muutuma ning aktsiaselts tuleks moodustada, või nagu ütles Kärsna vallavanem Elari Hiis: kui selg on vastu seina, siis paratamatult tuleb liikuda edasi. Küsimus on, kas aktsiaseltsi moodustab sihtasutus üksi või juba koos suurhaigla. Viimase variandi puhul saaks protsessi kulused strateegilise investoriga jagada.

Järvakandi vallavanem Mart Järvik pooldas pigem esimest varianti. Konsultant Perolainen teatas, et see on võimalik, kuid koos suurhaigla aktsiaseltsi moodustamise plussiks on võimalus sellega seotud kulused jagada.

Aktsiaseltsi moodustamise viisis ROL-i täiskogu selle koosseisu viimasel istungil otsusele ei jõutud. Esimese protokollilise otsusena läks kirja, et SA Rapla Maakonnahaigla baasil tuleb asutada AS. Ka selles oldi ühel nõul, et tuleb jätkata läbirääkimisi. ROL-i esindajaks läbirääkimiste juures määrati tegevdirektor Silvi Ojamuru.

Roosimägi küll kommenteeris, et läbirääkimisteks pole tegelikult haiglal ROL-i nõusolekut vaja ja haigla huvides võib ta neid pidada oma äranägemise järgi.

Vt ka lk 8

Perioodikateenuste hinnatõus puudutab valusalt maakonnalehti

Katrin Helend-Aaviku

Eesti Post teavitas septembrikuu lõpus kirjastusi perioodika kandeteenuse ja lisateenuste hinnakirja muutustest, mis otsekeeli tähendab, et uuest aastast ootab väljaandeid, sealhulgas maakonnalehti, ees hinnatõus, mis võib mõjutada ka lehelugejat.

Teavituskirjas öeldakse, et kandeteenuse hind tõuseb keskmiselt 4,58% ning transportiteenus ja ekspedeerimine kumbki 10%.

Kolm korda nädalas ilmuva Põlvamaa ajalehe Koit peatoimetaja Kauno Kõima ütles, et ees ootav hinnatõus on nende väljaandele majanduslikult suur löök. Ta märkis, et juba praegu peaks ta iga kuu kokku hoidma umbes poolsada eurot, et ots otsaga kokku tulla.

„Ei kujutagi ette, mis ma siis veel teen, kui uuest aastast Eesti Posti teenuste hinnad tõusevad,“ oli Kõima murelik.

Kuidas ja mille arvelt hinnatõusuga toime tulla, ei osanud ta veel täpselt öelda, kuid lugejat püütakse peatoimetaja sõnul hinnatõusust säästa nii

kaua kui võimalik. Toidukorvi kallinemine on inimeste valikud muude kulutuste osas muutnud niigi ahtamaks.

„Kui ma hinda tõstaks, siis kaotaksin kindlasti lugejaid,“ sõnas peatoimetaja. Tema sõnul võiks ehk sellega end majanduslikult kuidagi vee peal hoida, aga tiraaži vähenedes kaotatakse paratamatult ka reklaamipinna ostjaid.

„Rääkisin nõukogu esimehega ja esialgu me lehehinda ei tõsta, püüame muude kulude arvelt kokku hoida,“ ütles Kõima, aga ei välistanud, et edaspidi ollakse sunnitud seda siiski tegema.

Veel rohkem kui hinnatõus, häirivad Põlvamaa ajalehe peatoimetajat põhjendused ja viis, kuidas Eesti Post oma hinnatõusu teatavaks tegi.

„Mind häirib, et nimetades mind oma koostööpartneriks, teevad nad ilma minuga läbi rääkimata mulle lihtsalt teatavaks, et hind tõuseb. See ei ole koostöö, see on ultimaatum,“ nentis Kõima.

Ühtlasi peab ta arusaamatuks ja vastuoluliseks seda, et Eesti Post põhjendab hinnatõusu üldise elukalliduse kasvu ja Eesti Posti mõjuipiiridest

väljas olevate kulukomponentide hinnatõusuga, samal ajal kui rahandusministeeriumi andmetel on tarbijahindade tõus sel aastal aeglustunud ning prognoosi kohaselt on aeglustumist ette näha ka järgnevatel aastatel. Hinnatõusu aeglustumisel on ministeeriumi toonud välja sellised põhjused nagu kütusehindade stabiliseerumine, soojuse hinnatõusu pidurdamine ning elektriturul avanemine, mis on soodustanud inflatsiooni alanemist.

Samade põhjustega seob Eesti Post hoopis ees ootava hinnatõusu perioodikaväljaannetele.

„Eesti Post on ju riigiettevõtte ja tema rahakott peaks sõltuma ministeeriumist,“ ei mõista Kõima, miks ja kuidas saab olla vastuolu rahandusministeeriumi prognoosi ja Eesti Posti põhjenduste vahel.

Eesti Post: hinnatõus on möödapääsmatu

„Tõsiasi, et majandusministeerium ennustab, et tarbijahindade tõus aeglustub ning kütusehinnad stabiliseeruvad ja pidurdub ka soojuse hin-

natõus, ütleb siiski selgelt, et hinnad ei lange ega jää samale tasemele, vaid tõusevad, kuigi aeglasemalt kui varem. Seega otsest vastuolu siin kindlasti pole,“ ütles Eesti Posti väliskommunikatsioonijuht Kadri Tonka. „Majandusministeeriumi ennustus ei ole ka ainuke asi, millele tuginema teenuste hindu kujundades.“

Ta märkis, et praegu on hinnamuudatuse peamiseks põhjusteks tööjõukulude kasv, mis on kirjandjate puhul möödunud aastal tõusnud keskmiselt 6,25%, muude kulude hinnatõusud suurusjärgus keskmiselt 4% ning prognoositav inflatsioon 2014. aastaks 3,4%.

„Ühtlasi soovime tähelepanu juhtida asjaolule, et eelnevatel aastatel on perioodika hinnatõus olnud aastast keskmiselt 1,4%, samal ajal on aga kõik muud hinnad tunduvalt rohkem tõusnud,“ märkis Kadri Tonka. „Oleme hinna kujundamisel otsinud võimalusi kulude kokkuhoiuks, kuid meie eesmärk on ka järgnevatel aastatel pakkuda kvaliteetset perioodika kandeteenust ning sellest lähtuvalt on hinnatõus möödapääsmatu.“

Rapla maakonnast võeti ajateenistusse 39 kutsealust

Siim Jõgis

Sügisese põhivõtmisega asus Rapla maakonnast aega teenima 39 kutsealust.

Poiste teenistus sai alguse esmaspäeva hommikul, kui nad väeosadesse sõitsid. Sügisel ajateenistusse võetud kutsealused teenivad kaheksa kuud ning väljaõpetatud üksused määratakse

reservi suve alguses pärast Kevadtormi. Rapla maakonna 39 kutsealuse seas ühtegi tütarlast ei olnud. Suvel asus kogu riigis aega teenima viis neidu.

Enamik Rapla maakonna kutsealuseid asus aega teenima 1. jalaväebrigadi üksustes. Osa on ka logistikapataljonis ja mõned Kuperjanovi jalaväepataljonis.

OÜ KÜLMALINE

Mitsubishi Electric ja Fujitsu
Õhksoojuspumbad

Iga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Politseiteated

Juuru vald

28. septembril kella 13.50 ajal toimus liiklusõnnetus Pirgu mõisa juurdesõiduteel, kus mootorratas Suzuki GSX, mida juhtis vastava kategooria juhtimisõigust mitteomav 33-aastane Heiko, sõitis teel välja vastu puud. Heiko toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Kaiu vald

26. septembril avastati, et Kasvandu külas on tungitud abihoonesse ja varastatud jalgratas ning murutrimmer. Kahju on 1200 eurot.

Kehtna vald

23. septembril kella 9.30 ja 15 vahel varastati Kenni külas talu abihoonest muruniiduk. Kahju on 209 eurot.

27. septembril avastati, et Eidapere alevikus on sõidukist varastatud kütust. Kahju on 200 eurot.

Märjamaa vald

27. septembril avastati, et Kohtru külas on sõidukist varastatud kütust ning valvekaamera. Kahju on 230 eurot.

27. septembril avastati, et Märjamaa alevikus Tehnika tänaval on poolhaagiselt varastatud rehvid koos velgedega. Kahju on 800 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästetead

Toit läks pliidi põlema

29. septembril kell 19.09 kutsuti päästjad Rapla valda Sulupere külla, kus helistaja teatel põles pliit. Päästjate saabudes selgus, et eramaja köögis põles pliidiil toit ja kubu, mille päästjad kustutasid. Samuti kontrolliti maja termokaameraga üle, kuid tuli teistesse ruumidesse levinud ei olnud.

Toidukõrbemistest saavad igal aastal alguse mitmed tulekahjud, mille tagajärjel on kõigi sisustus hävinenud. Süüa tehes ei tohi toitu pliidi järelevalveta jätta või ise kodust ära minna.

Lääne päästkeskus

Elle Tikki: Iga situatsioon võib olla nii naljakas kui ka kurb

Siim Jõgis

Rapla konstaablijaoskond vastutab Rapla linna, Rapla valla ning Kaiu ja Juuru valla eest. Piirkonnaülem on Elle Tikki. Tema saab kuriteost teada niipea, kui sellest jaoskonda teatatakse, ning leiab võimaluse reageerida.

Politseis töötamise kogemusi on Elle Tikkil juba alates 1997. aastast. Kuni 2000. aastani töötas ta Türi ja Rapla piirkonnas. Piirkonnavanemana teeb ta tööd nii jaoskonnas kui ka väljas. Igal hommikul vaatab Tikki elektroonilisest andmebaasist üle, mis muredega on politsei poole pöördunud. Kõik juhtumid ei nõua ülikiret reageerimist, kuid osa puhul tuleb inimestega kohe ühendust võtta ja välja uurida, mis tegelikult juhtunud on.

Hiljuti käisid Kaiu vallas ühe vanahärra pool pätid väidetavalt suitsuandureid kontrollimas. Kuna kontrollijad tahtsid teha trahvi, küsis vanahärra nende töötoendeid. Neid neil aga ei olnud näidata ning inimesed sõitsid ära. Elle Tikki kiitis vanahärrat selle eest, et ta oli meelde jättnud auto numbrimärgi. Hea oli ka töötõendi küsimine, mis tegelikult kurikaelte tegevuse peatas. Vanahärra rääkis politseile, et samsugust pättust on ka varem tema peal proovitud ning seetõttu oskas ta valvas olla.

Tikki sõnas, et kui sellised

Politseis töötamise kogemusi on Elle Tikkil juba alates 1997. aastast.

Foto: JAAK KADARIK

asjad juhtuvad, tuleb sellest teada anda politseile ning rääkida oma lähedastele. „Me alati soovime rääkida sellistest asjadest ka teistele, sest nii levib info petjate kohta kõige paremini,“ selgitas Tikki. Tema sõnul helistavad inimesed teinekord ka lihtsalt selleks, et nõu küsida ja alati ei olegi vaja politsei sekkumist. Politsei püüab siis inimesi suunata, kust nad abi võiksid saada. Helistatakse ka sotsiaalsete

probleemide tõttu. „Kui inimesed on hädas, siis võime ka ise võtta ühendust valla sotsiaaltöötajaga,“ rääkis Tikki.

Joobes juhte aetakse taga mitmekesi

Rapla linna, Rapla valla, Kaiu ning Juuru haldamine ei ole Tikki hinnangul üle jõu käiv ülesanne. Praegu on tema alluvuses seda tööd tegemas kaks inimest. Kui ta politseis oma karjääri alus-

tas, oli neid rohkem. Kui just midagi erakordset ei sünni, on tööpäev juba varem paika pandud. Näiteks oktoobrikuu plaane hakkas Tikki koostama septembri keskel. Kõike küll väga täpselt paika panna ei saa, sest kunagi ei tea, millal väljakutse saabub.

„Ma võin küll planeerida, et täna teen kontoritööd, aga kui Rapla linnas toimub ootamatu sündmus, siis ma pean välja minema,“ sõnas Tikki. Alles hiljuti häiris piirkonnaülema tavapärasest tööd üks joobes autojuht, kes Rapla-Varbola teel liikluseeskirju rikkus. Selliste juhtumite puhul ei sõida ükski politseinik välja üksinda, vaid joobes juhtidega tegeletakse mitmekesi. Sellist hetke politseiniku töös ette ei tule, kui üldse mingit tööd ei oleks tarvis teha.

„Vahel on sedasi, et tulen tööle ja kohe varsti tundub, et kõik hakkavad juba tulesid kustutama ja koju minema. Algusaastatel mõtlesin küll, et tööpäev venib, aga praegu on nii palju teha, et ei panegi tähele, kuhu aeg lendab,“ ütles Tikki. Et aega paremini planeerida, tuleb ülesanded seada tähtsuse järjekorda. Tikki sõnul ei ole midagi teha, kui osa asju tuleb edasi lükata.

Probleeme on teismelistega

Siiski ei piirdu kogu tööpäev kontorilaua või pättide püüdmisega. Tikki käib oma töökaaslastega ka loenguid pidamas. Näiteks on neid kutsunud külaseltside koosolekutele ja pensionäridega kohtuma. Kampaniate ajal jagatakse neile helkureid ja helkurveste, kuid teinekord käivad politseinikud ka lihtsalt oma töid ja tegemisi tutvustamas.

Pensionäride jaoks on kõige olulisem nende kodu turvalisus. „Me soovime näiteks neile seda, et kui nad ühes toas televiisorit vaatavad, tuleks välisuks panna lukku, et keegi sisse ei tuleks,“ rääkis Tikki. Teine asi, mida sellistel kokkusaamistel õpetatakse, on see, et kui tullakse koju ja märgatakse, et ukسلukk või aken on katki, tuleks helistada politseisse, mitte tuppä minna, sest kurjategija võib veel seal olla.

Positiivne on see, et pensionärid on altimad küsima ning oma kogemusi jagama. Väikeste koolilastega on pigem see probleem, et nad kipuvad vaikselt istuma. Nendega on oluline arutada liiklusega seotud teemasid. Põhiline probleem on kiivri kasutamine rattasõidul. Tikki sõnul kannavad alla kümneaastased ratturid palju parema meelega kiivrit kui teismelised. Nendega ei ole probleeme ka liikluseeskirjade järgimisel. Teismelised on hooletumad. Paljud sõidavad ka trikiratatega, millel ei ole pidureid ega helkureid.

„Me ütleme küll neile, et liikluses ei tohi sellega sõita. Et kui on vaja, siis lükkavad käekõrval, aga ega nad ei kuula seda,“ ütles Tikki.

Politseitöö ei ole Tikki hinnangul üdini tõsine tegevus ning vahel saab nalja ka. „See sõltub inimesest, kuidas mingeid sündmusi hinnata. Iga situatsioon võib olla nii kurb kui ka naljakas,“ ütles ta.

Politseikooli astus Tikki 27-aastaselt ja lapsepõlveunistus see amet talle kindlasti ei olnud. Kuusteist aastat teenistust aga räägivad seda keelt, et ta on oma tööga hakkama saanud.

Surnuaialt kadusid ootamatult kuivkäimlad

Katri Reinsalu

Suvel olid Rapla kalmistul ajutised kuivkäimlad, aga septembris olid need surnuaial haudu korrastamas käinud inimeste jaoks ootamatult kadunud.

Seda, et sinised kuivkäimlad surnuaialt ära viidi, kinnitas ka surnuaiavaht. Seda oli septembri algul tehtud tema jaoks ootamatult ja kellegagi kooskõlastamata.

Rapla abivallavanema Indrek Kullami jaoks oli info ootamatu, sest tema teada pidi leping kehtima septemb-

ri lõpuni ja enne seda ei oleks küll keegi tohtinud käimlad ära viia. Kullam lisas, et tavaliselt hoitakse käimlad kuni esimeste külmadeni ja viiakse ära talve tulekul, sest külmaga ei ole nende kasutamine enam hügieeniline.

Valla keskkonnaspetsialist Viktor Beresnev aga tunnistas, et kuivkäimlatega tekkis tõesti väike segadus.

Suvi oli tema sõnul pikk, puhkuste tõttu jäi pikendama leping ning seetõttu käimlad ära viidigi. Nüüd on aga asjad korda aetud ning esmaspäevast on käimlad oma vanadel kohtadel tagasi.

Praegu on neid plaanis seal hoida novembri lõpuni, kuid täpsem kuupäev oleneb juba ilmast.

Ajal, mil käimlad surnuaia juures ei olnud, jäi võimalus kasutada surnuaiavahi majas asuvat tualetti. Seda sama tualetti tuleb kasutada ka talvel, kui käimlad lõplikult ära viiakse. Sellisel juhul tuleb aga arvestada, et maja on teisipäevast reedeni avatud 9-14 ja laupäeval 10-14. Muudel aegadel surnuaial tegutsedes on ilmselt lähim tualettruumi kasutamise võimalus alles Rappeli kes-

Raplamaal toimub viies ettevõtluspäev

Tasutud tekst

Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus korraldab järjekorras viiendat ettevõtluspäeva eesmärgiga julgustada maapiirkondades elavaid inimesi tegelema ettevõtlusega, tunnustada ja väärtustada ettevõtjaid ning ettevõtlikku elustiili ning pakkuda ettevõtjatele või ettevõtlushuvilistele uut ja kasulikku infot.

2013. aasta ettevõtluspäeva läbiv teema on „ideest ettevõtluseni“, mille raames saavad osalejad võimaluse leida uusi ideid, innustuda kohalike ettevõtjate edulugudest, õppida põnevates töötubades ning küsida nõu oma valdkonna praktikutelt ja ekspertidelt.

Ettevõtluspäev toimub sellel aastal **10. oktoobril Märjamaa Valla Raamatukogus kella 10-16.30**. Täpne päevakava ja registreerimine: <http://www.eas.ee/ettevotluspaev>.

Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse ettevõtluskonsultant ja ettevõtluspäeva projektijuht Triin Jakk usub, et selliseid inspireerivaid ja harivaid kokkusaamisi on alustavatele ettevõtjatele vaja eeskätt julgustuse saamiseks uute ideede realiseerimisel, samuti kontaktvõrgustiku rikastamiseks.

Ettevõtluspäeva korraldamine on rahvusvaheline suurlinnade traditsioon, mida hakati tähistama suuremates Euroopa linnades juba 2003. aastal, mil ettevõtluspäevad toimusid ühenduse Eurocities projektina Barcelonas, Stockholmis, Brüsselis, Helsingis, Berliinis ja Liverpoolis.

Raplamaa ettevõtluspäeva korraldamist rahastab EAS Euroopa Liidu Sotsiaalfondist. Ettevõtluspäevale on öla alla pannud Eesti Töötukassa ning Raplammaa Partnerluskogu MTÜ.

Rapla ärimaja ees olev ülekäigurada vajab turvalist lahendust

Katrin Helend-Aaviku

Ärimaja omanik ei ole hooneesiste parkimis-kohtade kaotamisest huvitatud, kuigi kahel pool teed ülekäiguraja juures parkivad autod halvendavad nähtavust. Sobivaid lahendusi ülekäigu ohutumaks muutmiseks alles otsitakse.

Maakonnalehele on kurdetud, et Raplas Tallinna maanteel Swedbanki juures olev ülekäigurada on ohtlik nii jalakäijatele kui ka autojuhtidele. Põhjus on selles, et ärimaja tee ääres, vöötraja vahetus läheduses parkivate autode, eriti kaubikute tõttu on nähtavus väga halb.

Mõlemale poole ülekäigurada, äärmistele parkimis-kohtadele on Rapla vald küll pannud lillepostamendid, et hoida need autodest vabana, pisikeste liiklejate jaoks aga varjavad need vaatevälja ja vöötrajale lähenev auto võib jääda märkamata.

Maanteeameti Rapla esinduse liikluskorralduse osakonna peaspetsialist Valdo

Raplas ärimaja ees ülekäigurajale astudes tuleb olla äärmiselt ettevaatlik, sest mõlemal pool tee ääres parkivad sõidukid varjavad oluliselt vaatevälja.

Foto: JAAK KADARIK

Jänes ütles, et on olukorraga kursis, ja tõdes, et tõepoolest ei ole sealne ülekäigurada jalakäijatele piisavalt turvaline.

Ta rääkis, et hoone, mida praegu nimetatakse ärimajaks, oli algul planeeritud hotelliks ja praegused teeäärsed parkimiskohad olid kavandatud lühiajaliseks peatuskohaks bussidele, mis

inimesed hotelli ees välja lasevad ja peale võtavad.

Kui hoonest sai aga ärimaja, ei soovitud äriksel kaalutlustel juba varem planeeringus olnud parkimiskohtadest loobuda ja nii on praegu ärimaja ees kuus parkimiskohta. "Ärimaja ei taha parkimiskohtadest loobuda. Ärile on ju kasulik, kui klient saab peatuda otse maja ees,"

märkis Valdo Jänes, lisades, et ülekäiguraja turvalisuse küsimus on varemgi päevakorral olnud.

"Tundub, et turvalisus ei kuulu äritegevusse. See ongi vaba turumajandus," nentis Valdo Jänes.

Kuna parkimiskohad on ka teisel pool, otse üle tee, muudab see ülekäigurajal teed ületades nähtavuse veelgi halvemaks.

Maanteeameti peaspetsialisti sõnul oleks turvalisuse tagamise üheks lahenduseks, kui ülekäigurada oleks kõnniteega ühel tasapinnal, mis tähendab, et vöötrajale lähenedes peaks sõidukid oluliselt kiirust vähendama. Paraku ei tule see variant kõne alla, kuna probleemiks oleks teeholdus ja sadeveed.

"Võimalusi on mitmeid, aga paraku mitte ükski neist ei ole hea," nentis Valdo Jänes.

Ka Rapla abivallavanem Indrek Kullam ütles, et see teema on talle teada ja tuttav ning tõdes, et Rapla ärimaja ees olev ülekäigurada ei ole piisavalt turvaline jalakäijatele ega ka sõidukijuhtidele, kuna seisvate autode tagant teele ilmuvaid inimesi on ka autojuhtidel raske õigel ajal märgata.

Tema sõnul tekib kõige ohtlikum olukord siis, kui ärimaja juures otse ülekäiguraja kõrval oleval äärmisel parkimiskohal seisab kaubik, mis varjab vaatevälja täielikult.

Abivallavanem oli seisukohal, et ülekäigurada tuleb kindlasti turvalisemaks muuta.

"Tegeleme sellega ja otsime probleemile lahendusi. Püüame koos maanteeametiga leida head võimalust liiklejate turvalisuse tagamiseks," kinnitas Indrek Kullam.

Raikküla valla kodulehele läks esialgu üles vigane dokument

Vivika Veski

Raikküla valla kodulehele läks Rail Balticu teemalise koosoleku järel üles esialgu vigane protokoll, samas polnud volikogu esimehe Anne Kalfi sõnul sellel eksitaval dokumendil veel protokollil õiguslikku tähendust, sest puudus volikogu esimehe allkiri.

Anne Kalfi sõitis pärast 18. septembril peetud volikogu koosolekut Poola ning luges protokollil alles eelmisel reedel pärast naasmist. Ühtlasi palus ta vea parandada ning allkirjastas õige dokumendi esmaspäeval.

Anne Kalfi kinnitusele oli tegu inimliku eksitusega, mille põhjustas kiirustamine, sest vallakodanike soovil pandi protokoll üles võimalikult kiiresti.

Õiges protokollis nõuab vallavolikogu, et välistataks raudtee trassivariant 7A ning eelistataks trassi 7B ja 7C kui kõige vähem kodanike huve kahjustavaid. Esialgu sai aga eksitavalt kirja, et eelistatakse trassi „7D ja 7B või äärmisel juhul 7C ja 7B“, kuigi trassilõigust 7D-7B ei olnud koosolekul juttu.

Varbolas edeneb kergtee ja silla ehitus

Varbola kergtee ja maantee silla remonditööd peaks lõppema 30. oktoobriks. Foto: JAAK KADARIK

Maire Kõrver

Varbola kergtee ja maantee silla remont ning jalgteesilla

ehitus edeneb vaatamata vahepealsetele viivitustele ja tõrgetele nüüd juba sujuvalt.

Maanteeameti Põhja regioo-

ni ehitusosakonna peaspetsialist Kalju Lõokene märkis, et objekt, mille ehituse riigihankel oli edukas Skanska

AS, kulgeb töö normaalselt. Tööde tellija maanteeameti esindaja lisas, et peatöövõtja Skanska AS kõrval on objekt alltöövõtja Roadler OÜ, kes teeb kõik mullatööd ja kergtee tammi.

Objektijuht Maksim Sarajev Skanskast ütles, et sillatööd saab enne sügisest võimalikku veetaseme tõusu nii kaugele, et veetõus töid takistama ei hakka. Nii Maksim Sarajev kui ka projektijuht Kalvi Krass on kogenud sillaehitajad, kelle osalusel on valminud Rapla Kivisild ja jalakäijate sillad ning veel mitmed sillaehitused ja -remondid Rapla maakonnas.

Kalvi Krass meenutas, et mõne aja eest oli Varbolast vaja töömehi kiirelt abiks Sulu silla juurde, mis on samuti Skanska objekt. See aeglustas vahepeal Varbolas tegutsemist. Varbola kergtee pikkus on 1,2 kilomeetrit ning objektile tehtavate tööde kogumaksus on 413 000 eurot.

Kergtee läheb maksmata 233 000 eurot ning kergtee sild

ja maantee silla remont 180 000 eurot.

Kalju Lõokese sõnul saab peagi lahendatud ka valgustitega seotud väike probleem. "Töövõtjalt saadud info põhjal tekkis mullatööde käigus olemasoleva valgustuskaabli

kahjustus, mille likvideerimist lubati juba lähiajal. Varbolas olevat valgustust ei likvideerita ja uut ei rajata," selgitas Lõokene.

Tööd lõpetatakse Varbolas tõenäoliselt plaanipäraselt, s.o 30. oktoobriks.

OÜ KÜLMALINE

**Mitsubishi Electric ja Fujitsu
Õhksoojuspumbad**

1ga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Ka Harjumaa rahvas ei taha "imerongi" oma õuele

Vivika Veski

Harjumaal algasid Rail Balticu ametlikud avalikud arutelud sellel nädalal, Raplamaal algavad esmaspäevast, kuid kohaliku rahva ja ka vallajuhtide algatusel on selle üle aru peetud juba ammu, näiteks eelmisel nädalal tehti seda Rapla vallamajas ja Kiisa rahvamajas.

"Esimene pakett või selle alamvariandid on hinnanguliselt kõige mõistlikum valik, mida on sõltuvalt nõudluse kasvust võimalik ka edasi arendada, olles nii majanduslikult ja finantsiliselt jõuline ning kombineerides edukalt ka finantspiiranguid ja riskiprofiile."

See on kuue aasta tagune hinnang Rail Balticu trassivariantidele, mille koostas Taani firma COWI Euroopa Komisjoni tellimisel. Euroopa Komisjonil oli siis teine transpordivolinik, mitte Siim Kallas, ning eelistatud trass kulges läbi Tapa, Jõgeva, Tartu ja Valga.

Enam sellest uuringust eriti ei räägita. 2011. aastal valmis rahvusvahelisel firmal AECOM uus uuring, mis kinnitas, et Rail Balticu parim variant kulgeb võimalikult otse Tallinnast Pärnusse.

Kolm kiusatust hüljata ratsionaalsus

Neljapäeva õhtul on vanasse rehetarre sisse seatud Kiisa rahvamaja kogunenud mitukümmend inimest. Lisaks Kiisa alevikule on kohale tulnud ka muudest Harjumaa paikadest ning kaugemaltki. Kohal on mitme Harjumaa valla volikogu esimehed ja teisi vallaesindajaid. Koosolekule on tulnud ka Raplamaa Rail Balticu planeeringu kontaktisik, Rapla maavalitsuse planeeringute nõunik Veiko Rakaselg.

Rahva on kokku kutsunud Nabala Keskkonnakaitse Ühing. Ajendiks mure Nabala loodus- ja elukeskkonna pärast, mida kavandatud Rail Balticu kiirrongitrass ähvardab lõhkuda. Nabala piirkond on karstiaala, mis on sekkumiste suhtes väga tundlik.

Rail Balticu projektijuht Indrek Sirp (vasakul) ning konsultatsioonifirma Hendrikson & Ko keskkonnakorralduse osakonna juhtiv ekspert Jaak Järvekülg kõnelesid Raplamaa Omavalitsuste Liidu koosolekul Rapla vallavalitsuses Rail Balticu hüvedest. Kuulamas olid Raplamaa valdade vallavanemad, volikogude esimehed, Rapla vallaametnikud ning Rapla maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna ametnikud.

Foto: SIIM SOLMAN

Teine planeerijate välja pakutud variant on minna lääne poolt, see aga lõikaks Harjumaal muu hulgas pooleks väikese Kiisa aleviku. Tõsi, Kiisat läbib raudtee ka praegu, kuid uus lisaks laiust 66 meetri võrra ning ühtlasi välistaks kõik samatasandilised ülepääsud.

Nabala Keskkonnakaitse Ühing on Kiisa rahvamaja ja Rail Balticust kõnelema kutsunud geograafi Hardo Aasmäe ning ajakirjaniku ja Jõelähtme vallavolikogu liikme Toomas Kümmele.

Arutelu kannab nime "Selles, mis tegelikult toimub Rail Balticu ümber". Motona seisab kutsel Hardo Aasmäe tsitaat "Ratsionaalne lähenemine jääb inimese tegevuses kõrvale kolmel juhul: armumise, vihkamise või majanduslike huvide korral."

Kuidas Eesti teeb Läti regionaalpoliitikat

Sama päeva hommikul peeti üks teine Rail Balticu teemaline koosolek. Täpsemalt oli sellele pühendatud Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) täiskogu koosoleku esimene päevakorrapunkt. Rapla vallavalitsuse saalis peetud koosolekule oli kutsutud esinema majandus- ja keskkonnaministeriumi, Tehnilise

Järelevalve Ameti, konsultatsioonifirma Hendrikson & Ko ja Reaalprojekti esindajad.

"Rail Baltic pole mõeldud kohaliku rongiliikluse arendamiseks ning seda peab ka kommunikeerima inimestele, see on üks oluline kommunikatsioonipunkt," rõhutas Rail Balticu projektijuht Indrek Sirp oma ettekande alguses.

"Eestlased tahavad, et rong sõidaks mööda rannikut, nemad saavad rannikule elektrirongi, meie maksame kinni," lisab Hardo Aasmäe.

"Kuidas meie riik teeb oma otsustega mitte Eesti, vaid Läti regionaalpoliitikat?" on küsitud ka koosoleku kutsel.

Julgeoleku ja liiklusohutuse nimel

Indrek Sirp tõi ROL-i koosolekul välja punkte, miks Rail Balticut sellisel kujul ikkagi vaja on. Näiteks geopoliitilistel ja julgeolekupoliitilistel kaalutlustel, nimetas ta. Praegu on Eesti oma raudteesüsteemiga seotud Venemaaga, juba oma rööpmelaiusega, ja ka seetõttu, et otsene raudteeühendus muu Euroopaga puudub. Oluline on, et Eesti oleks selgelt Euroopa osa, ääremaa on ta niikuinii, aga siis poleks ta enam ära lõigatud, selgitas Sirp. Tema sõnul on see sama, mis energiaühendus.

Ka aitab Rail Baltic panna liiklusohutusse samasuunalistel maanteedel, kuna vähendab seal liiklusti-

hedust, kinnitas Sirp. On välja arvatud lausa, et 30 aasta jooksul vähendab see liiklusõnnetusi 2300 ja hukkunuid ligi 300 võrra.

Kiisa koosolekul osalenuist enamik seda arutlust ei kuulnud, kuid ühe varasema maantee-ehitusega paralleelse tömmates toob Toomas Kummel välja, kuidas seal oli samuti kohalike elanike vastuseisu puhul inimestele apelleeritud.

Loob tuhandeid uusi töökohti

Ligi 3000 uut töökohta viiekuue aasta jooksul, mil ehitus kestab, tõi Sirp välja veel ühe vooruse.

Tõepoolest, Hardo Aasmäe hinnangul võib see olla lausa peamine põhjus, miks tahtakse uut moodi raudteed uude kohta, mitte ei lepita vana rekonstrueerimisega.

Ta tunnistab, et küll vaid oletab, et see võib olla peamine põhjus, kuid näiteks pooleteise aasta jooksul on tekkinud peaaegu 80 ettevõtet, kes tegelevad raudtee-ehitusega. Lisaks saavad uue trassi puhul tööd kõikvõimalikud sidusettevõtted, nii infrastruktuuride loojad kui ka need, kes tegelevad maade võõrandamisega. Vana trassi saaks hakata kohe projekteerima.

Samuti võivad seal taga olla väga varjatud ärihuvud, näiteks asuvad kellelgi kruusakarjäärid trassi lähedal, kust oleks siis kasulik kruusa ammutada.

Kiirrong on kasulik ka neile, kellele ei meeldi lennukiga lennata, kuid reisida on vaja, kinnitas Sirp. Ta kirjeldas

õdusat pilti, kuidas istud oma sülearvutiga rongis, selle asemel et seista lennujaamade turvajärjekordades. Samuti loob Rail Baltic kiire ühenduse Tallinna ja Riia lennujaama vahel.

Läbi Tartu kulgev kiirrong teeks Tallinna lennujaama aga kättesaadavaks ka tartlastele ja üldse Lõuna-Eesti rahvale, toob Aasmäe näite. Rongi- ja lennuliinid võiks ühendada, nii et saad oma pagasi juba Tartus ära anda, Lufthansa kasutab sellist ühendamise varianti, nimetab Aasmäe.

Lisaks elab Tapa ja Tartu kaudu kulgeva raudtee tagamaal kolmveerand Eesti rahvast, oluliselt rohkem kui Pärnu suunal. "Puudub mõistlik argument, miks seda püütakse trügida läbi rabade ja soode," märgib Aasmäe.

Toomas Kümmele andmeil on nii Tartu, Jõgeva kui ka Valga öelnud, et neil pole midagi selle vastu, kui rong seal läheb.

Raplamaa planeeringute nõunik Veiko Rakaselg uurib, et kui Valga ja Tartu seda tahavad, siis mis põhjendustel.

Kummel ütleb, et esiteks on selle trassi tagamaal seitse korda rohkem rahvast kui Pärnu omal. Teiseks, kui rajada uus liin kuhugi mujale, kustub Lõuna-Eesti hoopis ära.

Tapa ja Tartu kaudu kulgeval raudteel saaks küll sõita ehk vaid 120- või 160-kilomeetrisel tunni kiirusega, Pärnu suunale plaanitakse kuni 240.

"Aga kas seda superkiiret rongi on üldse vaja?" küsib Aasmäe. "Kaubavedude vaatepunktist pole vaja. Reisirongi jaoks 160 kilomeetrit tunnis

on piisav kiirus isegi Berliini sõitmiseks."

(Praegustel andmetel Läti, Leedu ja Poola kavandavadki väiksemaid kiirusi kui 240 km/h – toim.)

Riskantne kahesugune rööpmelaius

Erinevus kahe trassisuuna vahel on veel selles, et ainult Pärnu puhul on käinud jutt täielikust elektrifitseerimisest, mis on keskkonna vaatepunktist muidugi tugev argument. Samas tõi COWI uuring välja, et elektrivarustusele tehtavad kulutused moodustaksid sellisel puhul rakendamiskuludest võrdlemisi suure osa.

Ka toob COWI välja riske, mis kaasnevad kahe rööpmelaiuse käitamisega ühes riigis, mis pärast praegu planeeritava Rail Balticu rakendamist ka juhtuks. Esiteks pole õppida kellegi kogemusest, sest mujal kahesuguse laiuse varianti eriti ei kasutata.

Samas viitas Toomas Kummel sellele, et Hispaanial on juba 1960. aastatest olemas tehnoloogia Talgo Pendular, mille puhul on ronge võimalik reisi vältel rööpmelaiuse järgi ümber kohandada. Kümmele kinnitusele pole tõrkeid selle tehnoloogiaga siiani olnud.

Valimised annavad võimaluse

Rail Balticu teemalise arutelu lõpus ROL-is kinnitas ROL-i esimees ja Järvakandi vallavanem Mart Järvik, et nende seltskond nüüd majanduslike põhjendusi uue raudtee vajalikkuse kohta natuke sai ja kõige tähtsam on nüüd info rahvale edasi anda.

Kõik tema kolleegid siiski polnud rahul, näiteks ei saanud Juuru vallavolikogu esimees Sirje Endre vastust oma küsimustele, kuidas seda teemat Juuru vallavolikogus selgitada.

Näiteks, miks räägivad arheoloogid enne trassi lõplikku väljavalimist ja projekteerimist läbiviidavate mõjuhindamistööde kohta üht ja projekti eestvedajad hoopis teist juttu?

"Praegu on see õnnelik hetk, kus inimeste käes on otsustusõigus," sõnas Hardo Aasmäe Kiisa koosolekul. Selle võimaluse annavad rahvale kohalikud valimised, kui valida volikogudesse inimesed, kes jätavad selle planeeringu kooskõlastamata ja keda ei saa ümber rääkida.

"Minu jutu mõte on see, et koridor on vale, valitsus on teinud eksliku otsuse," sõnas Aasmäe. "Aga see pole traagika, valitsus on ennegi eksinud."

Ekslikke otsuseid saab ümber muuta, kuid seekord see Aasmäe hinnangul "sõjata" ei lähe ning kohalike omavalitsuste valimistest saab esimene võitlustanner.

Energiasäästlikud plastik PVC-profiil aknad ja uksed

•Konsultatsioon •Paigaldus •Viimistlustöö

Ostes vahemikus 16.09-16.10 aknad, saate plastikaknalauad TASUTA.

Fensteri ametlik edasimüüja Raplamaal

Tel 506 3476, 6117200
Faks 698 8976
info@amves.ee

Juuru vallavolikogu otsus päädis aplausiga

Katrin Helend-Aaviku

Juuru vallavolikogus ühe päevakorrapunkti arutlusel olnud Rail Balticu arutelu lõppes üksmeelse otsusega koostada ja saata maavalitsusele märgukiri, milles ei eelistata ühtegi trassivarianti.

Volikogu istungil jagas mõtteid ja infot värskest aset leidnud Raplamaa Omavalitsuste Liidu Rail Balticu teemalisest kokkusaamisest osa võtnud Juuru vallavanem Margus Jaanson. Ülevaate oma seisukohtadest esitas ka vallavolikogu aseesimees Margus Ruus. Samuti avaldasid oma Rail Balticuga seotud mõtteid ja seisukohti volikogu

istungile kutsutud geoloogia-professor Rein Einasto ning ajaloolane Jüri Metssalu.

Einasto tõstatas kaks olulist küsimust: miks on trassi kinnitamisega nii kiire ja kelle huvides see nõnda on?

„Miks ei ole kõiki kolme trassivarianti toodud avalikule arutelule? Need kõik peaksid olema lahti seletatud ja võrdselt põhjendatud,“ ütles Einasto. Ta lisas, et seejärel peaks olema põliselanikel hääletamisõigus, mille tulemus peaks olema määrava tähtsusega.

„Kõik, mis põliselanike elu häirib, peab olema välistatud,“ sõnas Einasto. Ta kutsus üles oma õiguste eest seisma: „Kui me enda õigusi ei kasuta, on see meie enda tõlplus.“

Einasto avaldas nõrdimust, et valitsus on isoleerunud ja kuuleb vaid iseenda häält. „Me kõik peaksime olema sellise vähiklikkuse vastu,“ oli Einasto sirgjooneline. Ta

rõhutas, et oluline oleks praegu aeg maha võtta, seda enam, et spetsialistide ja oma ala ekspertide arvamust pole veel ära kuulatud.

Ka Jüri Metssalu oli seda meelt, et Rail Balticu projektiga kiirustatakse ja selle läbiviimisel kasutatakse jõudu. Ta tõi välja, et isegi kui Eestit lõhestava trassi ehitust ei ole võimalik ära hoida, tuleb igal juhul arvestada trassile jäävate muististe ja pühakohadega ning tingimata hoiduda külade lõhkumisest.

Volikogu esimees Sirje Endre väljendas hämmastust selle üle, et otsustajad ministeeriumis on inimesed, kes justkui ei elaski Eestis, mõeldes ainult majandusliku kasu peale. Endre juhtis tähelepanu volikogu põhikirjast tulenevale õigusele, mille kohaselt ei saa kohaliku võimu tahte vastaselt piirkonnas midagi korda saata.

Jüri Metssalu tundis huvi,

kas keegi on mõelnud majanduslikult ka veidi kaugemale, sest kui trass tuleb, on reaalne oht, et kohapealsed elanikud lahkuvad.

Ta ütles, et valitsusel oleks kõige mõistlikum võtta aeg maha ja minna selle projektiga edasi järgmise eurotoetuste taotlusvooru.

Volikogu esimees tegi ettepaneku saata maavalitsusele märgukiri, milles ei eelistata ühtegi trassivarianti, vaid ollakse nende kõigi vastu. Põhjenduseks lisas Sirje Endre, et ühe või teise trassi eelistamine oleks liialt oma piirkonna keskne, aga nii olulistest küsimustest tuleb kaugemale vaadates mõelda suurelt ja julgeda teha valikuid, mis oleks parimad kogu maakonna jaoks.

Volikogu oli ühehäälselt ettepaneku poolt. Volikogu istungit kuulamas olnud vallavalitsuse liikmed tunnustasid otsust aplausiga.

Rail Baltic on toonud aegade võimsaima pöördumistetulva

Vivika Veski

Rail Balticu planeering on oma esimesel avalikustamisperioodil toonud Rapla maavalitsusse rohkem pöördumisi ja küsimusi kui ükski varasem planeering kunagi.

Rapla maavalitsuse planeeringute nõunik Veiko Rakaselg ütles, et varasematest planeeringutest, millega tema on tegelenud, on olnud kõige võimsam tagasiside Via Baltica maanteetrassi planeeringul, kuid Rail Balticu omast oli see siiski märksa tagasihoidlikum.

Lisaks on oktoobris algavate avalike arutelude eelpeetud mitmeid koosolekuid, kuhu on kutsutud küsimustele vastama ka Rapla maavalitsuse esindajaid.

Näiteks arutleti Rail Balticu teemal Raikküla vallavolikogu septembrikuisel istungil Lipa koolimajas, kuhu oli kutsutud ka Veiko Rakaselg teemat tutvustama. Samuti olid sinna kutsutud kohalikud elanikud, keda üks või teine trassialternatiiv rohkem puudutab. Rapla vallavalitsuse algatusel peeti Rapla haldushoones Rail Balticu teemaline arutelu. Rakaselg ja maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja Ülo Peets on käinud vastamas ka Juuru valla Seli ja Pirgu elanike ning Märjamaa valla Valgu piirkonna elanike küsimustele jm.

Oktoobris algab Rail Balticu planeeringute ajakava järgi Rakaselja sõnul lisaks avalikele aruteludele ka trassivariantide võrdlemine keskkonnamõtude strateegilise hindamise programmi põhjal. Esimesi tulemusi võib sealt oodata järgmise aasta alguses, kuid ametlikult on

ette nähtud võrdlustulemusi tutvustada järgmise aasta aprillis, selgitas Rakaselg. Enne seda, jaanuaris-veebruaries, on tema sõnul veel kavas omavalitsused ühe laua taha tuua võrdlustulemusi arutama.

2015. aasta sügisel peavad nende maakondade maavanemad, mida Rail Baltic läbib, ajakava kohaselt kehtestama Rail Balticu maakonnaplaneeringud. Kuigi praegu seisab trassivariantide tõsisem võrdlemine veel ees, on Rapla maavalitsusel kujunenud oma eelistused.

Rakaselja sõnul tuleks selleks, et Rapla maakond Rail Balticust mingitki kasu saaks, viia raudteetrass läbi maakonna tööstusalade lähedalt. See tähendab nõuniku sõnul Raplat, Järvakandit ja miks mitte ka Kohilat. Kuigi praeguse projekti käigus ei ole plaanis haruteesid uuel raudteel tööstustesse ehitada, on need võimalik planeerida näiteks järgmise maakonnaplaneeringuga, ütles nõunik.

Teine asi, mida Raplamaa planeeringu eestvedajad on kõrgema tasandi otsustajate suunas survestanud ja katvavad seda ka edaspidi teha, on Rapla peatus. Seda pole samuti praeguse planeeringuga ette nähtud, kuid lähteseisukohtades on öeldud, et töö käigus kaalutakse Raplase võimaliku peatuse rajamist.

Rail Balticu lähteseisukohtade, trassialternatiivide ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalikustamisperiood kestis 30. septembrini, selle jooksul sai esitada oma kirjalikke ettepanekuid maavalitsuste postiaadressil ja e-posti aadressil info@rapla.maavalitsus.ee või info@railbaltic.info.

Avalikud arutelud Rapla maakonnas tulevad 7.-11. oktoobrini, sinna on oodatud kõik huvilised.

PETITSIOON

Oleme vastu Rail Balticu trassikoridori määramisele Rae valla territooriumile

Ruumilise planeerimise üheks põhimõtteks on säästev ja tasakaalustatud ruumiline areng. See tähendab muu hulgas seda, et ka Rail Balticu kavandamisel tuleb leida inimesi ja loodust säästvad lahendused. Leiame, et Rail Balticu planeeringu koostamisel eiratakse neid põhimõtteid juba planeeringu koostamise algstaadiumis.

Oleme seisukohal, et Rail Balticu planeeringu koostamisel tuleb eelkõige kaaluda Rail Balticu paigutamist olemasolevatesse transpordikoridoridesse. Näiteks võiks kaaluda Rail Balticu rajamist kas täielikult või osaliselt Via Baltica maantee trassikoridori, milleks vastavate planeeringutega nähakse ette 650 meetri laiune ala.

Vajadusel saab raudtee tiheasustusalal rajada ka postidele – tehnilisi võimalusi raudtee rajamiseks on tänapäeval palju. Seda varianti ei ole aga planeeringu lähteseisukohtades arvestatud, kuigi raudtee ja maantee koosmõjus tekki-

vad negatiivsed mõjud oleks sel juhul kordades väiksemad kui raudtee rajamiseks koridori määramine täiesti uude asukohta.

Samuti on põhjendamatult kõrvale heidetud Rail Balticu rajamise võimalused Tallinna-Tartu suunal. Ka see peaks olema üks Rail Balticu planeerimismenetluses läbi kaalutud variantidest ning selle kõrvalejätmine peab tuginema põhjalikule analüüsile. Täna sellist analüüsi meile teadaolevalt tehtud ei ole ja vastavate otsuste tegemisse ei ole Eesti rahvast kaasatud.

Leiame, et Rail Balticu planeeringu lähteseisukohtades välja pakutud trassivariandid lõhuvad Rae vallas sajandite jooksul välja kujunenud asustusstruktuuri ning Rail Balticu rajamine läbi Rae valla tekitab korvamatut kahju selle elanikele: paljude inimeste elukeskkond saab kahjustatud, inimesed lahutatakse kogukonnast, põllumehed ei saa enam harjunud viisil põldu harida ning jahimehed jahti pidada, maaomanikud ei pääse oma metsadesse

jne.

Täna puuduvad mehhanismid, kuidas inimestele selliseid kahjusid korvatakse. Seda ei selgitata ka Rail Balticu planeeringu lähteseisukohtades. Hüvitist on võimalik saada vaid neil inimestel, kelle kinnisasjad jäävad tulevikus rajatava raudtee ja selle kaitsevööndi alla, kuid see ei ole piisav. Kahju kannatavad ka need inimesed, kelle vara otseselt raudtee alla ei jää. Lisaks rikub raudtee rajamine läbi soode ja rabade pöördumatult loodusliku tasakaalu ja algatab protsessid, mis võivad viia looma- ja taime liikide hävinemiseni.

Rail Balticu rajamisest peavad ennekõike saama kasu Eesti inimesed. See peab võimalikult vähe väljakujunenud elukeskkonda muutma ning võimalusel toetama regionaalarengut. Uus raudtee ühes sellega kaasneva barjääriefektiga ei vasta eeltoodud tingimustele.

Ruumiline planeerimine on demokraatlik, erinevate elualade arengukavasid koordineeriv ja integreeriv,

funktsionaalne, pikaajaline ruumilise arengu kavandamine, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi. See tähendab ka seda, et võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadused ja huvid oleksid planeerimise käigus arvestatud. Rail Balticu planeeringu koostamisel lähtutakse aga hoopis teistest eeldustest: trassivaliku baaskriteeriumiks on teostatavus-tasuvusanalüüsi tulemused.

Samuti rõhutatakse, et raudtee rajamise eelduseks on lühim võimalik teekond, trassi geomeetriaõuded ning majanduslik tasuvus. Kõik muu – sh ühiskonnaliikmete vajadused – on selles planeeringus teisejärgulised.

Eesti riigi eesmärk ei saa olla oma elanike heaolu arvel majanduslikult kõige soodsama raudtee rajamine. Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi peab olema tagatud Eesti rahvuse ja kultuuri säilimine läbi aegade.

OÜ KÜLMALINE

Mitsubishi Electric ja Fujitsu
Õhksoojuspumbad

Iga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Unistus valgetest pükstest

Avo Kull

Palju tarku mõtteid on lähenevad valimised me omavalitsejate peas liikuma lükanud. Pikalt oleme oodanud, et lugupeetud ROL me haigla saatuses võtaks ja ükskord ka midagi otsustaks.

Kümneid kordi on nad seal koos käinud, mõelnud, arutanud ja otsustanud... et midagi ei otsustata. Haigla aga käib maha, personal lahkub, tervise teenust jääb aina vähemaks ja haigemaja edaspidine eksistents on muutunud küsimuseks, mille vastust keegi täpselt ei tea.

Põrutav uudis haigla omandivormi muutmise ja aktsiaseltsi moodustamisest mõjub kui kosutav tuuleil sumbunud õhus, mida mõistlikud mõtted pikkade aastate vältel liigutavad pole. Selle uudise kohta kirjutet lühikesest lehelooast aimuvad aga kummastavad seisukohad, vastakad arusaamad ja ebareaalsed ootused, mida me siin juba aastaid kuulnud ning näinud oleme ja mis seepärast armsasti tuttavad tunduvad.

Palju usumatuid rumalusi

on me haigla-teemalistel aruteludel räägitud ja kirjutatud. Igatvärki arvajate põhipostulaat on ikka olnud see, et ei ole valdade mure vastutust võtta ega haigla eest hoolt kanda. Las teeb ja maksab keegi teine, sest omavalitsustele niisugust kohustust pandud pole. Ühes hiljutises lehenumbri kuulutas me väsimatu terviseendaja Ülle Rüüson liigutava lihtsameelsusega, et kui vallad hakkaks haiglatele midagi maksma, siis „... peaks Raplamaa Eesti riigist eralduma ja autonoomseks riigiks hakkama“.

Kahju, hea Ülle, aga edaspidi vajad sa Virumaale sõiduks viisat, sest sinu teooria järgi on see kant me riigist ammu lahku löönud põhjusel, et eelmisel aastal toetas pisike

Kadrina vald Rakvere haiglat 5174 euroga, Tapa vald 6088 euroga ja Rakvere linn 20 893 euroga. Kokku panustasid Lääne-Virumaa vallad oma haiglasse möödunud aastal 63 912 eurot. Milles asi? Aga selles, et Viru veri ei värise ja erinevalt meie pehmekäelistest omavalitsejatest võtsid Virumaa vallad juba ammu haigla mured endi omaks.

Jäärapäise järjekindlusega panevad sealsed vaesemadki vallad kasutatud voodipäevade arvu järgi raha kokku ning igaüks lisab oma pisku haigemaja arengusse. Niimoodi on nad teinud juba seitse aastat järjest ja tulemus tuleb: valdade toetust tunde haigla õitseb ja raviteenuse vähendamine pole sealkandis veel kellelegi pähe tulnud. Meil, siin kenas ja turvalises lillede Raplas on kõik samamoodi, ainult vastupidi. Haigla on siin kui tüütu takjas kommunaalpoliitikute pükste küljes. „Ah mis omanikud meie nüüd oleme, me ainult asutajad,“ ütlevad nad kõik kooris ja üritavad vastutust endast eemale lükata.

Aga üks imelikke ja eriskummalisi asju ole siin ette tulnud teisigi. Üksjagu kurva näoga kuulasin kord mingil koosolekul ühe sotsiaalministeeriumi funktsionääri esinemist. Tema rääkis tõsi-meeli, kuidas ta terviseameti korraldatud kooskäimistel meie tublit haigla juhti kiidab ja teistele eeskujuks seab. Et vaadake, siin on tubli Roosimägi Raplast, kes tuleb ja siira pilguga silmis palub oma haiglas raviteenust vähendada ja osakondi kinni panna. Aga teie seal Põlvas ja Paides aina puiklete, tekitate tüli ja tahate teha tööd, mida ülemused teilt ei oota. Võtke ikka majakatest eeskujut.

Aina kasvav tegevuskahjum

Rapla haiglas viitab tõsistele juhtimisvigadele, mida kinnitab ka haigla juhtide retoorika. Arusaam, et kahjumi kõrvaldamise peamiseks teeks on teenuste vähendamine, erilist kriitikat ei kannata. Selle loogika järgi tuleb õnn meie õuele koos tervise teenuse täieliku lõpetamisega.

Samuti ei vasta tõele haigla juhtide jutt sellest, et praeguse odava tervise teenusega polegi võimalik plussis püsida, sest vastupidiseid näiteid leidub. Näiteks on Viljandi haigla eelmise aasta tegevuskasum kopsakas, aga seal tehakse ka tublisti tööd ja teenuste vähendamise asemel on nemed viimase aastakümnega voodikohtade arvu hoopis paarisaja võrra kasvatanud. Suurlinna läheduses, mis meie

asjameeste arvamise järgi viib siit nii arstid kui ka haiged, on seal nähtud hoopis võimalust ning ladus bussühendus Tartu linna ja Viljandi haigla vahel aitab personaliprobleeme lahendada.

Mulgimaa poisid ja tüdrukud on tublid ja mõistust paistab neil piisavat, aga tuleme nüüd tagasi oma hädade juurde.

Uus aktsiaselts

avab võimalusi, aga samas ka võtab neid, sest otsustajad, kes pikalt mõnuses minnalaskmise meeolus sündmuste sabas sõrkinud, on samad, haigla juhid on samad ja raske on neilt mingit uut arengupulssi oodata. Ometi paistab, et seekord on nad avastanud võimalitsa, mis kõigile muredele korralt lõpu teeb. Valju ja lootusrikka häälega kõneldakse strateegilisest investorst, kes kohe-kohe õnne

Nukralt naljakas tundub suure investeeringu ootus firmalt, mis ise suures rahahädas sipleb.

me õuele toob. Ainult et senine retoorika kergitab küsimuse, kas asja sisule on ikka täpselt pihta saadud.

Selgitan siinkohal mõisteid.

Strateegiline investor on füüsiline või juriidiline isik, kes omab ettevõtte aktsiatest üle 50% ja määrab seega kogu ettevõtte strateegia. See mudel on iseloomulik eelkõige kontinentaal-Euroopa majandusmallile, mille järgi joondub ka Eesti. Seega käib jutt võimu ja valitsemise täielikust üleandmisest mõnele suurhaigla.

Investeering aga tähendab kapitalimahutust ettevõtte põhikapitali kas väärtpaberite või võlakirjade ostu näol. Seejuures huvitab mind päris tõsiselt, milline võiks praegu olla me käestlastud haigla võlakirjade väärtus. Kahtlen kõvasti, kas vabaturul saaks selle numbriga ette plussmärgi panna.

Naerunäone haigla juht Meelis Roosimägi kuulutab lehes meile rõõmusõnumit suurest investeeringust, mida suurhaigla varsti meie poole veeretama hakkab. Aga hakkab ta ikka? Kas keegi tõesti võiks tõsiselt võtta mõtet, et Ida-Tallinna Keskhaigla hakkab uputama oma vähest tegevuskasumit probleemsesse provintsihaiglasse? Kas neil tõesti pole oma rahanatukesega midagi targemat teha, arvestades asjaolu, et EL-i rahastamiskavast on nii Ida- kui ka Lääne-Tallinna keskhaigla kõrvale jäänud ja mõlemad nad kannatavad terava investeerimisvaeguse all, mis omakorda on pannud abilinnapea Merike

Martinsoni küsima, kas need haiglad on üldse jätkusuutlikud.

Nukralt naljakas tundub suure investeeringu ootus firmalt, mis ise suures rahahädas sipleb.

Selles valguses saab selgeks tõsiasi, et kogu ühinemisplaan on puhtalt Rapla-poolne hädaabinõu ja ajendatud on see hirmust suure pauguga põhja kõrbed ja kohaliku haigla pankrotis süüdistatud saada. ITK-poolne võimalik investeerimine, mida meile suure õnna esitletakse, võib paremal juhul

koos seista mõnest vananenud seadmest ja heast portsust „intellektuaalsest omandist“, millega ikka aktsiakapitali defitsiiti peita üritatud. Praktikas viib see protsess lõpuks ikka kahe majandusüksuse administratiivse ühendamiseni ja mingi raha siin ei liigu, sest seda lihtsalt pole.

Me haigla käekäiku ei muuda kõnealune tehing mingil määral, sest koostöö juba käib, aga haigla- ja omavalitsusjuhtide elu parandab see põhjalikult, sest kogu vastutusekoorem saab sujuvalt suurhaigla õlule tõstetud.

Arengukavu sirvides

avastasin huvitava omapära, mis hästi iseloomustab erinevate omavalitsuste suhtumist oma haiglatesse. Rakvere linna arengukavast leidsin ma peatüki nimega „Haigla võimekuse tagamine“, kus kirjas põhjalik plaan, mil viisil haigemajal elu sees hoida, tervise teenuste kättesaadavust parandada ja mitmekesistada. Liigutav, eks ole? Rapla valla arengukavast me kahjuks midagi sarnast ei leia. Seal hoobeldakse hoogsalt, kui head ja hästi kätte saadavad ravivõimalused meil on, ja pööratakse põhitähelepanu osalemisele erinevates tervise edendamise projektides.

Tervist edendada on tore. Räägid tunnikese kapsalehe närimise kasulikkusest, siis peletad paksud teleka eest minema ja saadad nad kepikõndi tegema, seejärel viibutad veidike näppu pahalaste poole, et mis te, tõprad, seal nii palju lakute! Maks läheb paiste ja süda hakkab puperdama. Tööpäeva lõppedes paned suukese klõpsti kokku, linnukese õigesse lahtrisse kirja, ja kõnnid rahulikult koju kui inimene, kes oma päevatööga tublisti toime tulnud.

Aga haigla pidamine on karm värk. Mure ja hool tema pärast on lõputu, töömaht tohutu ja vastutusekoorem üüratu. Pealegi on see teema tavatult tuline ja kergesti võib sellega oma käekesi kõrvetada. Tark inimene hoiab ikka ohtlikest asjadest eemale.

Ajalugu kordub,

algul tragöödiana ja siis farsina. Ei oska täpselt hinnata, millises faasis me hetkel oleme, kuid ajalooliselt on Rapla ikka „filiaalide linn“ olnud. Olid siin omal ajal Vasara,

Klementi, Estoplasti ja pagan teab veel kelle tsehhid, ehk allasutused, kus töomesilased usinasti kätel käia lasid, aga mõistus oli ikka pealinnas, kust käske ja keelde, hirmu ja armu jagati. Kohapealseks asjaajajateks olid siin tsehhijuhatajad, kes kõõlusid pool päeva telefoni otsas ülematelt käske vastu võttes ja teise poole päevast veetsid nad alamatele käsulaudu ette lugedes.

Tore töö, konti ei murdnud ja oma peaga mõtlemise vaeva hoidis ära. Eks midagi sarnast terenda ka me edaspidises meditsiinikorralduses. Suurhaiglate huvi siinse raviraha vastu on mõistetav. Ega see kolm miljonit küll teab mis suur summa ole, aga raskel ajal abiks seegi. Ilma eest ei anta midagi ja eks või siis ka pisut väikehaigla bossi mängida.

Aga üks asi üllatas mind küll. Ei saanudki lehelooast täpselt sotti, oli see Jaanson või Toomet, kes heatasemelist majanduslikku mõtlemist ilmutades küsis, et mis juhtub siis, kui „strateegiline investor“ nõuab jätkuva kahjumi korral kaasomanikelt, elik valdadelt, kaotuste katet. Õnnitlen, sõbrad! Saite asjale hästi pihata. Ettevõtte ongi omanike risk ja kahjum tuleb katta, muidu koputab pankrotihaamer ja see saab valus olema.

Teisest küljest paneb omandivormi korrastamine majandussuhted hoopis paremini paika ja ettevõtte tegevjuhtidele, kes nõukogule naerukil näoga järjekordsest kahjumist teatab, tehakse kiirelt sobiva suurusega saapajäljed pükstele, sest lõtvade ohjade poliitika maksab majanduses kurjalt kätte. Aeg läheb ja asjast huvitet osapoolte kriitiline mass on nüüdseks korralikult liikvele läinud ning järgnevat võib juba suure tõenäosusega ennustada.

Üks ilus unistus

oli Ostap Benderil „Kuldvasika“ raamatus. Kusagilt oli ta kuulnud, et kõige kaunim elu on Rio de Janeiros, kus kõik inimesed käivad ringi valgetes pükstes ja muresid kellelgi neist pole.

Ja teevad me rahvajuhi targa otsuse. Ja viskavad nad me haigla kui kuuma kartuli kellelegi kõvematesse kättesse. Ja kaob mäesuurune mure me vallavanemate õult. Ja jalutavad suurhaigla filiaalijuhid rõõmsalt ringi me hooldushaigla palatites, naeratavad vanuritele ja teevad neile pai. Ja kannavad nad toredaid valgeid pükse nagu ikka haiglates kombeks. Nemad on siis Rio de Janeiros ja muresid neil enam pole. Aga teil, Rapla rahvas?

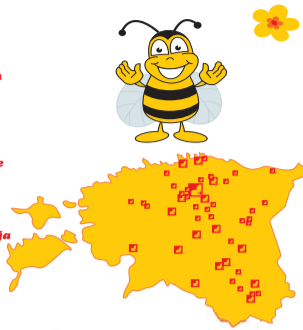
meie 20 aastat Teiega

Kevade Valga mnt 3 Tõru
Leola Jakobsoni 11 Viljandi
Kaare Suur-Kaare 68 Viljandi
Noorise Rõpina mnt 1 Võru
Pille Koelil tee 2 Väimela
Osula pood Sõmerpalu vald Osula
Ostumarket Vabriku 11 Põlva
Eeden Weizenbergi 21 Kanepi
Valgajärve pood Valgajärve
A-Market Valga mnt 7 Elva
Harald Oja 12 Nõo
Haava pood Võru mnt 3 Kambja
Karluse pood Võru 47a Tartu
Rüütli Lossi 11 Põltsamaa
Keskuse Ala 1 Jõgeva
Pireti Pireti 7 Jõgeva
Torma Tartu mnt 7 Torma
Sadala pood Torma vald Sadala
Pere pood Avinurme vald Ulvi
Maali pood Pärniku 11 Avinurme
Häsku pood Tartu mnt 46 Häsku

Jonase pood Kure 3a Paide
Mäeküla pood Paide vald Mäeküla
Aruküla pood Paide tee 19 Koeru
Koeru Jaani tee 2 Koeru
Mestlane Fachmanni 15 Rakke
Tamsalu KM Raudtee 5 Tamsalu
Vajangu Tamsalu vald Vajangu
Kiltsi pood Pihk 2 Kiltsi
Triigi pood V-Maarja vald Triigi
Aravete Pihbe mnt 16 Aravete
Marlii pood Ambla vald Käravete
Ambla Pihk 16 Ambla
Lehtse Pihk Ida Lehtse
Karli Pihbe mnt 8 Aegvildu
Tapa KM 1.Mai pst 3 Tapa
Kasaja Ülesõidu 8 Tapa
Vohnja pood Kadriina vald Vohnja
Nord Tallinna 68 Rakvere
Mõisa pood Roodevälja küla Näpi

Nurga pood Kuusalu tee 39 Kuusalu
Loksa pood Posti 2a Loksa
Keskuse Mare 67 Võsu
Vergi pood Viinla vald Vergi
Utoi Rägavere vald Utoi
Sonda pood Lembitu 22 Sonda
O-pood Kunda tee 4 Viru-Nigula
Toila Pihk 18a Toila
Rae Riia mnt 271 a Pärnu
Suurejõe Viitra tee 1 Suurejõe
Purku pood Raikküla Purku
Rita Märjamaa vald Võruse
Riisipere pood Metsa 2 Riisipere
Alu Rapla 3 Alu
Ristiku Tallinna mnt 45 Rapla
Tablivere Tulliku 8 Tablivere
Hagudi Viljandi mnt 24 Hagudi
partner: Georgi Pihk 16 V-Maarja

Tärniga tähistatud tooteid ei ole kõhvides üksustes saadaval!

meie toidukaubad

12 maakonnas, üle 50 kaupluse

RRLektus AS, Kauba 3, Tapa 45106

tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

0.35 0.63 0.85

~~0.55 0.83 1.29~~

Perenaise sai 320g (1,09 kg)
Tosta Rukkiröst 390g (1,62 kg)
Rehe rukkil Leib 800g (1,06 kg)

2.85 1.79 1.89 2.39

~~4.19 2.89 2.45 2.89~~

Perepihv kg, Valla Lastevorst kg
Rakvere viiner 500g (3,78 kg) RLK
Suitsusink 350g (6,83 kg) RLK

2.09 2.65 5.49

~~3.65 4.69 7.49~~

Juustuvorst hg Isuhkas
Poolsuitsuvorst hg Isuhkas
Kodune sink hg Rannarootsi Maag LT

4.99 2.79 2.45

~~6.99 3.79 3.45~~

Suitsupeekon hg
Lepasuitsusardell hg
T/S Linnuse 250g (0,80 kg) Nõo LT

6.69 1.70

~~8.59 2.09~~

Talusink hg *
Kraakovi 270g (6,30 kg) Saaremaa LT

2.65 3.29 3.19

~~3.49 4.39 10.99~~

Kohv Paula 500g (5,30 kg)
Kohv Lõfbergs Lila 500g (6,58 kg) 2 sorti
Kulta Katriona 500g kohviomad (6,38 kg)

0.85 0.99 0.75 0.90

~~1.85 1.29 0.91 1.09~~

Gefilus keefir 2,5% 2l
Kohupiimakreem 380g (2,61 kg), 2 sorti
Meismaasika-vanilli jogurt 380g (1,97 kg)
Mustika joogijogurt hg Valio

0.99 1.79 1.99 1.85

~~1.49 2.89 3.09 2.29~~

Margariin Rama Classic 400g (2,48 kg)
Riso rapsiõli 1 l, päevalilleõli 1 l
Oliio omega 3-6-9 rafineeritud talme õli 1 l

0.69 1.49 1.85

~~0.89 2.10 2.40~~

Milda tomatikaste terve 520g (1,33 kg)
Unite Ben's Sweet & Sour kaste ananassiga 400g (3,73 kg)
Felix klassikaline majonees 830 g (2,23 kg)

0.69 0.49 0.95 0.99

~~0.89 0.59 1.15 1.45~~

Minu hautatud sealihha, veiselihha 250g (2,76 kg)
Minu Kalapallid tomatikastmes 240 g (2,04 kg)
Suitsuraim õlis 240g Libava (3,90 kg)
Heeringajõlle hertsuola 230g, Viinumi (6,50 kg)

1.39 4.49

~~2.19 6.20~~

Suitsuragu kg, Nõo LT
Soolapeekon hg, Atria

1.45 2.39 1.69

~~1.89 3.19 1.99~~

Eesti Jäät 125-2% vili 300g(7,25 kg) Estover
Jäät Aitlect Original 240g, 350g (6,83 kg) Valio
Suitsujuust Kaval Ants 250g, (6,76 kg) Valio

1.15 1.55 2.29

~~1.69 2.04 2.87~~

Lipton must tee 1,6g*20 (35,94 kg) 2 sorti
Kohvi Nescafé Classic 310g *17,5 g (8,86 kg)
O'Boy kakao 450g (5,09 kg)

0.52 1.27 1.15

~~0.69 1.78 1.49~~

Kuldryn rohelised herned 400g / 240g (2,17 kg)
Kuldryn mais 400g / 220g (2,36 kg)
Lemmik marineeritud hurgid 870g/430g (2,95 kg)
Mimi Letso 60g (1,69 kg)

0.32 0.89 1.27

~~0.43 1.20 1.59~~

Knorr Cap 10g (16,84 kg) 2 sorti
3 MIN Hapukapsasupp 500g, Salsvest (1,78 kg)
Mulgipudel sealihaga 530g, Salsvest (2,40 kg)

0.35 2.39 0.79

~~0.50 3.70 1.27~~

Camay tühtseep 100g (3,50 kg) 2 sorti
Saipoon HG5 21x200 ml (11,95 l) 3 sorti
Kleenex Ultra Soft tasharvitlaid 80tk (0,01 tk)

0.42 1.15

~~0.55 1.57~~

Makaron Big 400g (1,05 kg) 2 sorti
Makaron Pansani saruke 500 g (2,30 kg)

0.87 0.89 1.05

~~1.15 1.15 1.54~~

Kaerahelbed 1 kg
Nordic hirskaerahelbed 500 g (1,78 kg)
Bosto pikateraline riis 4*125 g (2,10 kg)

0.60 1.89

~~0.90 3.19~~

Jäätis Super Viva 112g (5,36 kg)
Kooresjäätis 480g (3,94 kg) 2 sorti

1.75 0.55

~~2.45 0.69~~

Kohupiimaraud 300g (5,83 kg) Eesti Pagar
Šokolaadipraanik 250g, Aduga (2,20 kg)

0.99 0.53 0.45

~~1.29 0.63 0.63~~

Oravake batoonike 150g Kalev (6,60 kg)
Karamell Frutic assortii 190g (2,79 kg)
Vahvel Hommik 110g Marmiton (4,09 kg)

0.69 0.89 0.99

~~0.83 1.15 1.39~~

Üllatusmuna Kinder Surprise 20g (34,50 kg)
Maapähkel Crasch peekoniga 60g (5,83 kg)
Y.E.S päevalilleseemned 50g (4,00 kg) 2 sorti
Lay's sibul 220g (5,23 kg) 2 sorti

0.69 0.79 2.49

~~1.10 1.25 3.99~~

Pritu
Fairy
Aerial
Flower Shop 300 ml (2,83 l)
Nuudepesuvahend Fairy 1 l 2 sorti
Aerial Professional plehiteemaldaja 500 ml (2,78 l)*
Aerial pesupaber Color-4hg (2,20 kg)

0.59 0.63 4.39

~~0.59 0.63 4.39~~

Hele õlu Tuborg Green 4,6% 0,33 l (1,79 l)
Hele õlu Karl Friedrich 5% 0,5 l (1,26 l)
Hele õlu Saku Original 4,6% 0,5 l (1,29 l)

0.52 0.55 0.75 2.19

~~0.52 0.55 0.75 2.19~~

Hele õlu Karksi Eripruul 5% 0,5 l (1,04 l)
Hele õlu Puls Extra Lager 5% 0,5 l (1,10 l)
Slider Somersby Pear 4,7% 0,33 l (1,27 l)
Muu alk. jook Saku L.D. Grip 5,5% 1,5 l (1,46 l)

0.55 0.69 0.99

~~0.89 1.05 1.79~~

Marii Juksi Maasikajook 1l
Anra Magus Apelsinimektar 1,0l
Costa Multivitaminijook 2,0 l (0,55 l)

0.57 0.63 0.89

~~0.79 0.89 1.09~~

Mitteraalvesi Vytautas 1,5l (0,38 l)
Vichy Ice Tea Lemon 1,0l
Aura Vitamin Apelsin-annus porgand 1,5l (0,59 l)

0.69 0.75 1.15 0.99

~~0.93 0.96 1.59 1.49~~

Limonaad Valge Klair 1,5l (0,46 l)
Mõmmi limonaad 2,0l (0,38 l)
Sprite 2,0l (0,58 l)
Pepsi Cola 2,5l (0,40 l)

0.35 0.20 1.15

~~0.49 0.35 1.89~~

Maapähkel Crasch peekoniga 60g (5,83 kg)
Y.E.S päevalilleseemned 50g (4,00 kg) 2 sorti
Lay's sibul 220g (5,23 kg) 2 sorti

0.85 1.49 1.39 8.79

~~1.45 1.98 2.29 13.90~~

Ohuvõranda Flower Shop 300 ml (2,83 l)
Nuudepesuvahend Fairy 1 l 2 sorti
Aerial Professional plehiteemaldaja 500 ml (2,78 l)*
Aerial pesupaber Color-4hg (2,20 kg)

0.63 0.75 0.69

~~0.63 0.75 0.69~~

Hele õlu Premium 4,7% 0,5 l (1,26 l)
Hele õlu Special 5,2% 0,5 l (1,30 l)
Hele õlu Ale Coq Alexander 5,2% 0,568 l (1,32 l)
Muu alihoolne jook Mojito 4,7% 0,33 l (1,09 l)

0.75 3.69 2.29 3.79

~~0.75 3.69 2.29 3.79~~

Slider Sun Kollane Ploom 4,5% 0,5 l (1,50 l)
Aromatiseeritud vein Toino Cherry 14,5% 1,0l
Geograafilise Rõõsastehe Zolotaja 10% 0,75 l (3,05 l)
Geograafilise Grand Cavalier värv 14% 0,75 l (3,05 l)

2.69 3.25

~~2.69 3.25~~

Aromatiseeritud puuviljavein Bollino 10% 0,75 l (3,59 l) 2sorti
Geograafilise Inasveini Santa Ana Caracer 13% 0,75 l (4,33 l) 2 sorti

6.39 7.99 6.99

~~6.39 7.99 6.99~~

Lihõõr Vana Tallinn 40% 0,5 l (12,78 l)
Lihõõr Jagdraum 30% 0,7 l (11,42 l)*
Rum Carriiba 37,5% 0,5 l (13,98 l) 2 sorti

2.45 4.79 5.50 7.99

~~2.45 4.79 5.50 7.99~~

Viin Põhjala 40% 0,5 l (12,25 l)
Katymaha viin 40% 0,5 l (9,58 l)
Viin Viro 40% 0,5 l (12,00 l)
Saaremaa vodka 40% 0,7 l (11,42 l)

5.99 9.69 7.99 5.50

~~5.99 9.69 7.99 5.50~~

Viin Medoff Classic 40% 0,5 l (11,98 l)
Viin Nord Ost 40% 1,0l
Viin Absolut 40% 0,5 l (15,98 l)
Liiviko Dzin 38% 0,5 l (11,00 l)

3.99 6.49 7.60 8.99

~~3.99 6.49 7.60 8.99~~

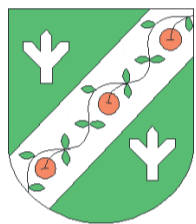
Pliirusejook Euro Star 30% 0,5 l (7,98 l)
Muu pliirusejook Aramis V 36% 0,5 l (12,98 l)
Brändi Renaissance VSOP 38% 0,5 l (15,20 l)*
Viski Claymore Blended 40% 0,7 l (12,84 l)*

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2013

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste eel pakume kõigile maakonna valdades üles seatud valimisliitudele ja erakondadele võimaluse end põgusalt valijaile tutvustada. Esitasime kaks küsimust ja eeldasime, et vastus väljendab kõigi nimekirja kantud inimeste ühist seisukohta. Kuna kümne valla peale kokku on Rapla maakonnas registreeritud 43 valimisnimekirja, avaldame vastuseid ka meie järgmistes väljaannetes.

1. Kui Eestis viiakse ellu haldusterritoriaalne reform, millisena näete oma valla tuleviku (liitumine, jagunemine eri omavalitsuste vahel, püsima jäämine senisel kujul)?

2. Kui haldusterritoriaalset reformi ei toimu, mis on teie valimisliidu/erakonna jaoks vallas kõige põletavam probleem, mis tuleks esmajärjekorras lahendada?

KAIU VALD

Valimisliit Kaiumetsa Vaha

1. Leiame, et muutused on vajalikud. Ainult territoriaalsest (sh tömbekeskuste) reformist ei piisa. On vaja selgeks teha omavalitsuste ülesanded ja rahastamine,

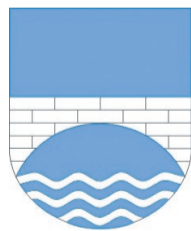
vajadusel muuta seadusandlust. Momendil ei ole meil infot, kas Raplamaal käivad kõnelused omavalitsuste ühinemiseks. Küll oleme valmis algatama selles küsimuses arutelusid vallakodanike, küladega ja teiste omavalitsustega.

Kellega, kuidas ühineda/jaguneda, peab selguma kogukonnaga läbirääkimiste käigus.

2. Esmase ülesandena näeme valla juhtimisstiili muutust. Vallavalitsuse liikmed, ametnikud, volikogu, allasutused peavad mõtlema suurelt, pakkuma välja lahendusvariante erinevatele probleemidele, tegema koostööd ühiste eesmärkide nimel.

Kohe tuleb hakata lahendama lasteaiade ja kooli probleeme: soojustamine, kütmine, sisustus. Näeme ette erinevate arvutuste tegemist, et selgitada välja parimad ja säästlikumad lahendused neis küsimustes.

Probleemi näeme vallateede hooldamises, remondis ja talihoolduses.

RAPLA VALD

Eesti Reformierakond

1. Rapla vallal on kogemus ühinemisest olemas - liitusid Rapla linn ja Rapla vald. Täna piirides ja olemasoleva rahvaarvuga saame hästi hakkama. Meie arvates peab ühinemine olema vabatahtlik ja kohalike elanike elule positiivset mõju avaldav. Kindlasti ei saa seda teha kiirustades ja arvestamata kogukondlikku identiteeti.

Rapla on tömbekeskus väga paljudele naabervallade elanikele ja sellepärast mõjutavad siin tehtud otsused kaudselt suurt osa Raplamaast. Kui meie poole pööratakse konkreetsete ettepanekutega liitumise kohta, siis kindlasti oleme avatud läbirääkimisteks. Hetkel on aktuaalne pigem koostöö tegemine.

Rapla on tömbekeskus väga paljudele naabervallade elanikele ja sellepärast mõjutavad siin tehtud otsused kaudselt suurt osa Raplamaast. Kui meie poole pööratakse konkreetsete ettepanekutega liitumise kohta, siis kindlasti oleme avatud läbirääkimisteks. Hetkel on aktuaalne pigem koostöö tegemine.

2. Hetkel vajavad kõige kiiremat tegutsemist Kuusiku ja Alu hariduskeskused - uute hoonete projekteerimine ja ehitamine. Kindlasti on oluline ka tööalastele inimestele rakenduse leidmine oma vallas. Oleks ju tore, kui ei peaks Tallinnas või Soomes tööl käima, vaid hästtiasustatud ametikoht ootaks koduvallas.

KOHILA VALD

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

1. Näeme Kohila valda

ühena tömbekeskusena Raplamaal, nii nagu see on sõnastatud ka Raplamaa Omavalitsuste Liidu ettepanekus valitsusele.

Kohilal on varasem positiivne liitumiskogemus aastast 2002. See annab meile hea kogemustepagasi alustada meie naabritega läbirääkimisi, kuid soov ühinemiseks peab olema vastastikune. Sisulised, teema teema haaval erinevate valdkondade arutelud on need, mis viivad lõpuks arusaamiseni, kas, kuidas ja kellega on mõistlik ühineda, aga mitte piiride joonistamine etteantud kuupäevaks.

Liitumisprotsess võtab aega vähemalt ühe valimistsükli, nõuab nii poliitikute, ametnike kui ka kodanike panustamist erinevates töөрühmades. Ainult nii on võimalik jõuda tulemuseni, kus ükski küla ei tunne ennast ääremaana

või vallavalitsus elanikest kaugena. Haldusterritoriaalse reformi õnnestumine või mitteõnnestumine ei sõltu niivõrd kilomeetritest kui suhtumisest ja teineteisega arvestamisest.

2. Haldusterritoriaalne reform võtab aega vähemalt ühe valimistsükli ja kindlasti ei saa jääda ootama haldusreformi, vaid valla arengut ja elanike heaolu mõjutavate ülesannete ja probleemidega tuleb tegeleda iga päev, kasutades maksimaalselt ära kõiki neid võimalusi, mis meil on. Kindlasti tuleb mõelda tegevuste peale, mis tõstab valla tulubaasi.

Kohila valda loetakse riigi poolt nii tugevaks vallaks, et talle pole vaja eraldada nn regionaalset tasandusfondist täiendavaid vahendeid. Tuleb hakkama saada tulumaksudest laekuvate vahenditega. See aga tähendab, et peame pingutama töökohtade säilimise ja uute loomise pärast. Oleme investeerinud tööstuspiirkonna infrastruktuuri ja peame seda ka järgnevatel aastatel tegema, et luua paremaid tingimusi ettevõtete tulekuks Kohila valda.

Sõltumata haldusreformist peab

Kohilas säilima gümnaasiumiaste ning järgneva nelja aastaga tuleb gümnaasiumihoone renoveerida ja algklasside maja juurdeehitus teha, et luua paremad õpitingimused ja saavutada suurem energiatõhusus. Samuti tuleb panustada lasteaiakohtade juurde loomisse, et ka kõik pooleteist- kuni kolmeaastased lapsed saaksid soovi korral lasteaiakohta.

Ja loomulikult tuleb investeerida teedesse (sh kergteede ehitusse). Jätkata tuleb investeringuid Aespa-Vilivere piirkonda, et suvilate piirkonnast kujuneks järgnevate aastatega kena aedlinn. Oleme seni toetanud ja näeme jätkuvalt vajadust toetada külaselt ja vabauhendusi.

Kohila vald on tugev spordikants ja nii peab see ka jääma. Meie vallas makstav pearaha on keskmiselt 255 eurot õpilase kohta ja ei näe võimalust, et see peaks haldusreformi ärajäämise tõttu vähenema. IRL-i nimekirjas volikokku kandideerijatel on järgmiseks neljaks aastaks tegevuskava kõikides meie elanikke puudutavates valdkondades, mis sõltumata haldusterritoriaalsest reformist ellu viiakse.

RAIKKÜLA VALD

Valimisliit Meie Koduvald Raikküla

1. Raikküla vald on praegustes piirides kujunenud kolme erineva mõisavalla - Raikküla, Järvakandi ja Kabala liitumise tulemusena. Seega pole mingi üllatus, et aegajalt midagi liidetakse: olgu need omaaegsed kolhoosid, koolid, vallad või külanõukogud. Kui poliitikud on võtnud eesmärgiks korraldada haldusterritoriaalne reform omavalitsuste liitmise näol, siis tehakse see ükskord ära nagunii. Oluline on, et arvestataks elanike huvidega, millised on nende tömbesuunad, liikumistrajektorid.

Ajalooliselt on Kõrvetaguse, Pühatu ja Riidaku küla olnud Märjamaa vallas. Kui sealsete elanike soov on kuuluda Märjamaa valda, siis tuleb nende tahtmistega arvestada. Eelkõige on aga elanikkonna tahe vaja selgeks saada. Suurema enamuse Purku, Raikküla ning Kabala piirkonna elanike ühinemissoov on tõenäoliselt Rapla valla suunas. Kindlasti on vallas inimesi, kes peavad oluliseks Raikküla valla säilimist täna piirides.

Valimisliidu Meie Koduvald Raikküla eelistuseks on iseseisev vald, et ise oma piirkonna küsimusi lahendada ja arvestada kohalike elanike huvidega. Ise-

seisva omavalitsusena on meil oma rahakott ja saame seda kasutada oma elanike huvide silmas pidades. Oma rahakott on ikka enda oma, olgu et natuke õhem. Eestlastel on ütelnud „Mida suurem katel, seda lahjam lake“. Meile on nähtav Rapla suurvalla linnakeskne areng, äärealadele napib vahendeid. Kui oleksime suurvalla osa, oleksime valla ääremaa ja seda me olla ei taha.

Oleme pidanud oma koolivõrku koomale tömbama, sama on pidanud tegema Rapla suurvalla. Seega pole vahet, kas oled suur või väike. Vaevast Rapla vallaga liitudes Kabalas põhikool säilitatakse.

Senikaua, kui valitsuse poliitika on omavalitsuste suhtes ebaõiglane, kärpides pidevalt omavalitsuste tulubaasi, on sarnased probleemid nii väikestel kui ka suuritel valdadel: napib vahendeid teehoolduseks, investeeringuteks, hariduskuludeks.

Meie eesmärk on koostöös teiste valdade ja Eesti omavalitsusliitudega jätkuvalt avaldada survet omavalitsuste tulubaasi suurendamiseks. Siis saavad hakkama nii suured kui ka väikesed vallad. Suurtes valdades võrandub valitsus rahvast ja rahvas võrrandub valitsuset.

2. Senikaua, kui valitseva erakonna poliitika on kohalike omavalitsuste vaenuk, on põletavad probleemid küllaga. Esimeses

järjekorras vajavad suuremaid investeeringuid meie valla teed. Kui kohapeal pole piisavalt töökohti,

on oluline, et inimesed saaksid kodunt välja liikuda tasuvama töökoha suunas. Aga vallaelaniku tasuv töökoht on valla tulubaasi üks allikatest. Seega peavad teed olema sõidetavad aasta ringi.

Vallas, kus elanikkond järjest vananeb ja teenuste kättesaadavus on järjest koomale tömbunud, on väga oluline väärtus lapsed ja noored. Igati tuleb toetada nende võimalusi enesearendamiseks, vaba aja veetmiseks. Oluline on renoveerida Kabala tänavavalgustus, kus kulud on üksinda sama suured kui Raikküla ja Purku tänavavalgustuse peale kokku. Renoveerimist vajavad nii Purku kui ka Lipa koolihooned, et muuta need soojapidavateks ja energiasäästlikemaks, mis annaks olulist kokkuhoidu.

Tõhustamist vajab vallakodanike kaasamine otsustusprotsessidesse, kodanike, ettevõtjate, mittetulundusühenduste koostöö, aga ka omavalitsuste vaheline koostöö oluliste arengueesmärkide saavutamiseks. Oluline on vallas positiivsema kuvandi kujundamine.

MÄRJAMAA VALD

Eesti Keskerakond

1. Märjamaa vald liitus 2002. a valimiste ajal alevi ja Loodna vallaga. Valdade liitumine on kirjas ka Märjamaa alevi arengukavas (avaldatud Märjamaa Nädalehes nr 22-27 1991.a), mis sai koostatud omavalitsusliku staatuse saamiseks. Arengukava koostamise ajal ja ka veel mitu aastat hiljem tundus liitumine sellisel kujul õige, aga nühes, mida see tegelikult kaasa toob, kaldume arvama, et üks-ühele liitumine pole võib-olla kõige otstarbekam.

Moosese esimese raamatu 11. peatükis on juttu Paabeli torni ehitamisest. 6. salm: Ja Issand ütles: "Vaata, rahvas on üks ja neil kõigil on üks keel, ja see on alles nende tegude algus. Nüüd ei ole neil võimatu ükski asi, mida nad kavatsevad teha!" 7. salm: "Mingem nüüd alla ja segagem seal nende keel, et nad üksteise keelt ei mõistaks!" Torni ehitus jäi pooleli.

Tagasi minnes Märjamaa valla juurde, siis praeguse valla koosseisus on endised 29 valda: 13 valda 1866. a moodustatud Märjamaa kihelkonnast; Kullamaa kihelkonnast Luiste, Sipa, Sooniste, Vaikna, Käända, Soosalu, Kohatu, Leevre

ja Loodna vald; Nissi kihelkonnast Vardi, Pajaka ja Russalu vald; Rapla kihelkonnast Põlli ja Ohukotsu vald; Vigala vallast Konuvere ja Velise vald. Märjamaalt on ära võetud Kõrvetaguse. Enamik neist ühest kihelkonnast teise kantimisi on toimunud võõra võimu ajal kohalike arvamusel küsimata.

Võidakse öelda, et kihelkond oli nagu rohkem kiriku asi. Kuid ühine kirik, kool, surnuaed, rahvariided, muistendid, vanasõnad jne liitsid inimesi. Märjamaa ja Nissi ning Märjamaa ja Rawpla kihelkonna vahel on põhja-eeesti ja lääne-eeesti keelemurde piir. Eeltoodud arvestades on meil oma pooleliolev Paabeli torn olemas. Kuidas edasi minna? Ja kuhu minna? Üks vald ei saa muuta riigis kehtivaid seadusi. Meie oleme valinud Riigikogu, kellel on õigus otsustada meie kõigi tegevuste üle. Riigikogu peaks suutma otsustada, milline peab olema riigi haldusstruktuur, ja selle ka kehtestama.

2. Vaja oleks vastu võtta suure valla üldplaneering, lahendada ühistranspordi tehniline ja rahaline pool; liikluskorraldus Märjamaa alevis vajab ülevaatamist jne. Probleeme on küllaga ja nende otsijaid pole vaja valida. Vaja on valida need, kes tahavad ja suudavad probleeme lahendada.

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

1. Märjamaal ei kavanda IRL praegusel ajal omaalgatuslikult ühegi naabervallaga ühinemist. Samas me kindlasti ei suhtu üheselt eitavalt Märjamaa vallale esitatud vastavasisulistele ettepanekutesse. Kui Eestis viiakse ellu haldusreform riigi keskvõimu juhtimisel, siis peame leppima sellega, mida vabariigi valitsuse kavad on ette näinud. Praegu on tulevikku raske ennustada, kuna puudub üksikasjalik teave sellest variandist.

Kui peaks rakenduma hetkel kavandatud tõmbekeskuste põhine haldusterritoriaalne reform, siis näeme oma tulevikku suuresti samades piirides. Senini on spekulieritud Vigala ja Kullamaa valla suunal ja et osa Raikküla vallast võiks Märjamaa juurde kuuluda, aga ametlikke läbirääkimisi nende osas pole peetud. Arvame, et Märjamaa vald võib püsima jääda ka senisel kujul, sest objektiivsed põhjused piiride muutmiseks praegu puuduvad. Märjamaa püsijäämist tõmbekeskusena tähtsustab IRL tingimusteta.

2. IRL Märjamaal arvab, et olenemata haldusterritoriaalse reformi toimumisest tuleks põletavad probleemid vallas lahendada esmajärjekorras, juhul kui see on

omavalitsusele jõukohane ja tema pädevuses. Ka ei pruugi haldusterritoriaalne reform iseenesest veel põletavaid probleeme lahendada.

IRL-i arvates on Märjamaa vallas praegu põletavamad probleemid lasteaedadega seonduvad küsimused, ühistranspordi korraldus ja valla teede korrashoid. See ei tähenda, et teised küsimused oleksid vähemtähtsad. Kindlasti on kohalikud töökohad ja elanike väljaränne kõigile maaomavalitsustele eksistentsiaalse tähtsusega probleemid, kuid nende lahendamise ei õnnestu ka parima tahtmise juures esmajärjekorras.

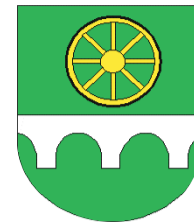
Valimisliit Märjamaa

1. Märjamaa vald on üks nendest valdadest, mis 10 aastat tagasi on läbi teinud kolme omavalitsuse liitumise ja seetõttu on ettekujutus liitumisest ja sellega kaasnevast täiesti olemas. Haldusterritoriaalse reformi läbiviimine ei saa olla eesmärk omaette, eelnevalt peab olema selge, milleks seda tehakse ja millised lisaväärtused liidetavate omavalitsuste inimestele sellega kaasnevad. Märjamaa valla seisukohalt ei ole võimalik rääkida maakonnapiiiride sisesest liitumisest, veel vähem sellest, et Rapla maakonnast võiks saada tulevikus üks vald erinevate tõmbekeskustega.

Märjamaa vald on tõmbekeskuseks lisaks naabervaldadele Rapla maakonnast ka Läänemaalt pärit naabritele ja liitumisel tuleb muuhulgas nende kaasamisega arvestada. Haldusterritoriaalse reformi poole liikumisel peaksid kohalikud omavalitsused esimese sammuna omavahel ühiste probleemide lahendamisel koostööd tegema. Seni ei ole ühisosa leidmine häid tulemusi andnud.

2. Olenemata sellest, kas haldusterritoriaalne reform toimub lähiajal või kaugemas perspektiivis, on oluline, et Märjamaa vald säilitab tõmbekeskuse staatuse. Kõige olulisem probleem hetkel enamusel valdadel on elanike arvu vähenemine. Töökohad, turvaline elukeskkond, lastele soodsad tingimused hariduse omandamiseks, head vaba aja veetmise võimalused, nüüdisaegne infrastruktuur ning transpordikorraldus on võtmesõnad, mis tagavad elanike püsijäämise piirkonda.

Valimisliidu Märjamaa eesmärk on tagada Märjamaa valla jätkusuutlik areng kõiki eelnimetatud tegureid silmas pidades.

Uus Dacia Logan MCV

Maksimaalne mahutavus.
Minimaalne hind.

hind alates
8790 €

Dacia Logan MCV 1,2 16V - keskmine kütusekulu 5,8 l/100km, CO₂ emissioon 135g/km.

5 AASTANE
GARANTII
või 100 000 km

DACIA
GROUPE RENAULT

dacia.abcmotors.ee | Saad palju, maksad vähe!

Abc Motors
10 AASTAT - IGA AUTOOSTU ALGUS

Dacia kolis Kadaka tee!

TALLINN: ABC MOTORS AS - Kadaka tee 72a, tel: 624 0420; PÄRNU: PEREAUTO OÜ - Tallinna mnt. 82, tel: 447 7300; HAAPSALU: TRADILO OÜ - Tallinna mnt. 73, tel: 473 1383; RAKVERE: WIRU AUTO OÜ - Kreutzwaldi 5b, tel: 329 5560; VIJANDI: RAEL AUTOKESKUS AS - Tallinna mnt. 97, tel: 433 0987.

*Pilt on illustratiivne.

Briljant- ja kuldpulmapaarid on väärt “materjalist” inimesed

Blond neiu musta hobusega

Maire Körver

Palju on hõbepulmapaare, vähem kuldpaare. Haruldast tähtpäeva, briljantpulmi - 65 aastat kooselu - tähistasid laupäeval Rapla kirikus Rapla elanikud Linda ja Uno Torner.

Noored tutvusid Kodila kandis oma kodukülas Rakal. Kõige esimene pilguheit Lindale oli Uno 15-aastasena, kui noormees teeäärse koplis rohtu niitis ja temast möödus vankriga sõites musta hobuse ohje hoidev kena blond tütarlaps Linda.

“Esiti ei julgenud kaua aega temaga rääkimagi hakata, kui kusagil küla vahel nägime,” meenutab nüüdseks 85-aastane Uno. Linda on temast aasta noorem, sündinud 1929. aastal.

Edaspidi kogus noormees julgust ja hakkas neiuga juttu tegema. “Eks mina siis võtsin need jutud vastu,” sõnab Linda muheledes. Siin-seal ühistel talgutöödel, viljamasindamisel ja lihtsalt küla vahel kokku saades hakkas tutvus aina sujuma. “Eks nii see suur armastus alguse saigi,” ütles Uno.

Pikal kooselul ei ole briljantpaari sõnul muud saladust, kui tuleb pereliikmetel üksteisega rohkem arvestada ja vahel ka kannatlik olla, olgu mis on. Mitte nagu tänapäeval, et minnakse iga tõrke puhul liiga kergesti kohe lahku. Või elatakse nii, et parem üldse ei abiellutagi.

Linda töötas bussikon-

Uno ja Linda Torner laulatati 65 aastat tagasi.

duktorina, Estoplastis ja Rapla haigla riidehoius. Uno on olnud põhiliselt autojuht. Briljantpaari raamatupidajast poeg Kuno saab peagi 65-aastaseks, raamatukoguhoidjast tütar Ulvi on 55. Tütrel on kolm last, pojal üks. Lapselapselapsi on briljantpaaril viis. Lastel Kunol ja Ulvil on suur vanusevahe, sest isa Uno läks 1950. aastal kolmeks ja pooleks aastaks sõjaväkke, nagu siis ette nähtud oli. “Nüüd ei kannata poisid isegi 8 kuud aega teenimas olla,” imestab

Uno. Vanapaari silmis on üks tänapäeva suurim pahe vohav narkomaania. “Sellist asja vanasti ei olnud. Joomist oli ka vähem. Koduõlut talguteks tehti ja pühadeks. Vähe, kes puskarit ajas.”

Vanapaar on tänulik lapselapse kaasale, kes tuleb Jõgeva kandist Raplasse appi, kui midagi vaja on, nt boilerit puhastada. Perfektselt korras korterit Raplas Ööbiku tänaval koristab vanapaar koos, Uno töö on tolmuimejaga puhastamine. Poed on kaugel, seal jala ei käi – väimees andis neile olmesõitudeks vana punase Fiati. Varem oli neil Zaporozhets, oranžikaskollane.

Raplas on neil praegu kolmas elukoht. Kunagi oldi korteris eramajas Viljandi

Briljantpaar Uno ja Linda septembris 2013.

Fotod: erakoju

maantee suure kivi lähedal, siis Venekülas. Uno on elus olnud neli operatsiooni, Linda üks. Tervis on taastunud ja vanapaar saab veel kenasti hakkama, kuigi noored elavad Eestis kaugemal, üks järeltulija isegi Itaalias.

Lapselaps Ade iseloomustab: “Minu vanavanemad on väga head ja toetavad, abivalmis, sooja südamega.

Briljantpulmade tähistamise tahtsime selleks korraldada, et neil oleks meelde jääv päev sellise pika abielu ja kooselu tähistamiseks. Nad on selle ära teeninud. Omal ajal käisid nad kahekesi laulatamas ja pulmi üldse ei olnud. Sellepärast selle korraldasimegi.”

Linda ja Uno on tänulikud õpetaja Mihkel Kukele ilusa

tsereemonia eest Rapla kirikus ja oma noortele, kes briljantpaarile toreda üllatuse, briljantpulmapeo korraldasid. Linda ja Uno viidi ka autosõidule Raka külla, Uno nüüdseks hävinud kodutalu Petsi lähiste. Seal, kus pika kooselu alguseks noorte vahel säde süttis, tegi briljantpulmarahvas ilutulestikku.

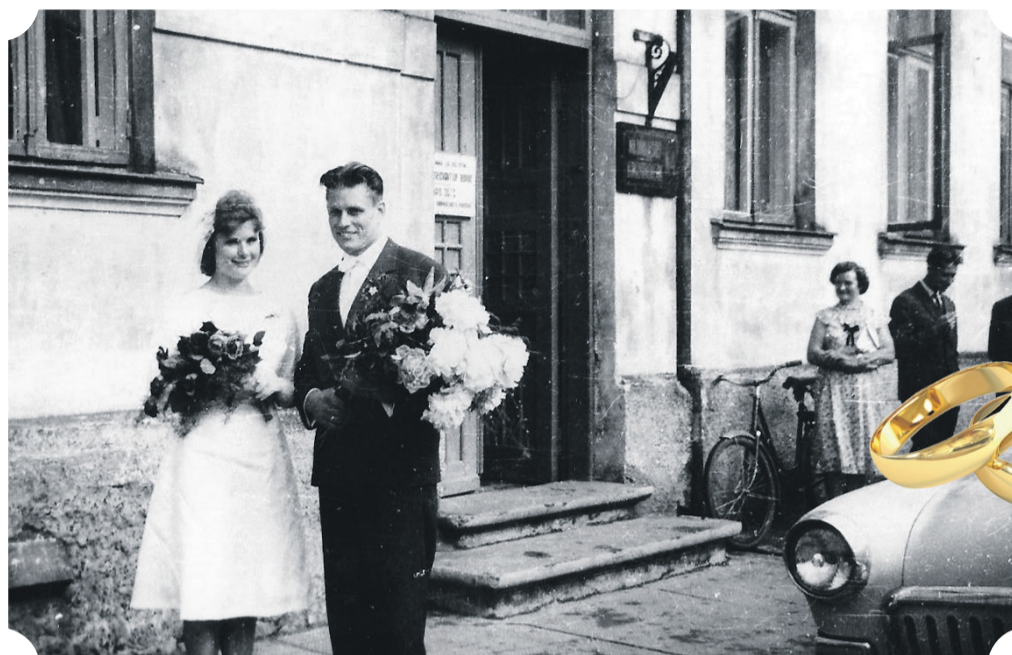
Iseloomud ei pea sarnased olema

Milja (s 1938) ja Enn Sale (s 1934) tähistasid pool sajandit kestnud kooselu tänavu suvel oma kodus Kasti teel. Abielu registreeriti 22. juunil 1963. aastal Pärnus, sestap korraldati kuldpulmapidu samuti jaanipäeva paiku.

Saaremaalt pärit Milja Sale on tuttav väga paljudele, kellel on Märjamaal meditsiiniga tegemist olnud. Milja on nimelt 42 aastat haiglas laborant olnud. Märjamaa naiskooris on ta laulnud 45 aastat. Luuleharastajana on ta välja andnud viis luulekogu.

Enn Sale on Kullamaa kandist, töötanud kolhoosis raamatupidajana ja hiljem maaparanduses. Ta on olnud hinnatud ehitusmees. Mees, kes kõrgust ei kardab, oli üks neist, kes taastas Märjamaa kiriku tornikiivri ja ehitas ka Märjamaa EPT katlamaja kõrget korstnat. Aastaid tegeles ta maadlemisega ja osales edukalt paljudel võistlustel.

Paaril on kolm last: poeg Ergo (s 1969, tütre Merje (s 1970) ja Mairis, kes sündis siis, kui Milja oli 42-aastane. Milja naerab, et sõjakomissariaadist arvelt (nagu ta meedik

Milja ja Enn Sale abielu registreerimine 22. juunil 1963.

ametiga seoses oli) võeti ta üle 40-aastasena maha, aga lapse sünnitamise jaoks kõlbas veel küll.

Milja Sale sõnul ei peagi iseloomud olema ühesugused, sest vastandid hoopis täiendavad teineteist. "Enn on rahulik, soliidne, mina ise võtan kergemini tuld, aga ma ei jää kunagi viha pidama – ärritus läheb kiirelt üle," iseloomustab Milja. "Enn on selline mees, et mida veel tahta – ei joo, ei suitseta, alati tubli

töomes olnud." Paari ühine huvi on nüüd, kui mõlemad on ammu palgatöölt ära, nende aed. Pika kooselu saladus on Milja sõnul lühidalt kokku võttes usaldus, mõistlikkus, austus, hoolimine.

Lapsed tahtsid vanematele teha üllatuspeo. "Aga paar päeva enne, kui tütre hakkasid küsima, kas mul suurt tervist on, hakkasin midagi aimama. Küsisin muidugi ja nad avaldasid, mis neil plaanis on," rääkis Milja Sale.

"Meil tuli mõte ju sellest, et niisugust tähtpäeva nagu kuldpulmad saavad tänapäeval nii vähesed tähistada! Need ei saa kunagi, kes pole abielus," selgitas tütar Merje. "Suuresti andis tegutsemise tahte kuldpulmapeo korraldamiseks isa haigus, mis nüüdseks on leevenenud, aga suvel ei tahtnud me seetõttu teda enneaegu peoplaanidega ehmata ja väsitama hakata. Tegime nii, et oleksid ühe hoo biga justkui suur kokkutulek,

Milja ja Enn tänavu suvel oma kuldpulmapeel.

jaanipäev ja kuldpulm." Isa Enn ütles, et oleks suurelt tähistamise plaanile ilmselt vastu tõrkunud, kui ta sellest ette oleks teadnud.

Lapsed kinkisid vanematele metallist pühendussildiga suure toeka tammepuust pingi. "Praegu ju moes pinke avada – nii see mõte tuligi." Sest kellele siis veel kui mitte oma vanematele, leiavad lapsed. Komplektis oli kokku kaks pinki ja ka massiivne laud, mille äärde mahub pereringis istuma. See on toredaks kingituseks kogu perele.

Milja ja Ennu tütar Merjel ja Mairisel olid kuldpulmapeo päeval seljas ema mitukümmend aastat vanad

kleidid – kõik hästi hoitud, kenad ja värsked. Merje kleit oli kõige rohkem nii-öelda teemasse – sirelilillat värvi nagu juukselehvi riidest pidulik kleit, mida ema Milja kandis kunagi pulma teisel päeval. Isa Enn tõi kuurist välja 50 aastat seisnud tammepärja, mis oli toona pulmas pruutpaari taga seinal aupärjaks. Ajahambast puretud pärg nägi välja õhuline nagu pitsist – vaid leheroots olid veel tugevad. Kuigi mehed seda tavaliselt ei tunnista, aga küllap on peres siis mõlemad pooled hinges omajagu romantikud, et selline mälestus pulmapäevast veel nii pikkade aastate järel alles on hoitud.

Kuldpulmapeol esines Voldemar Kuslap

Veel teinegi Märjamaa paar, Elvi ja Laur Tulvik, pidas tänavu kuldpulmi.

Lauri teati nooruses kui aktiivset võrkpallurit, kes kuulus Rapla rajooni koondisesse. Edukad oldi ka Eesti karikavõistlustel. VII klassist peale mängib ta akordionit. "Kuni 1950-ndate lõpuni ei olnud kitarrid veel levinud, käisin ka pidudel akordionit mängimas," meenutab ta.

Laur Tulvik on kauaaegne bussijuht, ametis veel praegugi. Elvi viimane töökoht oli 25 aastat Märjamaa Tarbijate Ühistus raamatupidajana.

Laur oli sõjaväest tulnud noor autojuht, kui sattus kaup viima Varbola poodi, kus Tallinnas kaubandustehnikumis õppiv Elvi praktikal oli. Seal kena noormees veel kaunistat neidu esmakordselt märkaski. Paaril on kaks poega, Toivo ja Tamar, üks 26 aastat abielus, teine 21. "Lapselapsi, meie musirulle, on kolm – Kelly, Greta Marleen ja Tormi," räägib Elvi, kelle sõnul oli neil Märjamaa gümnaasiumi aulas ilus pidu, mille

õnnestumise eest on nad väga tänulikud oma lähedastele, samuti õhtujuhiks olnud pedagoogile Lia Puhmile. Esines ka armastatud laulja Voldemar Kuslap.

Pidulikult pulmamarsi saatel saali sisenenud pruudil oli käes 21 roosast nelgist pruudikimp. Sama arv nelke oli tal ka noorusaja pruudikimbus.

Vastuseks, mis tagab pika kooselu, meenutasid Tulvikud luuletaja Virve Osila sõnu, mida neile peol luges Lauri 84-aastane täditütar, särav ja erudeeritud daam Vanda. "Maailm on rahvast pilgeni täis, siin kokku saada on lihtsam kui jääda - kui südamed lootust ja lembust on täis, siis saab ühiseid homseid kaunimaks säeda. Igas päevas on midagi uut, argist on rohkem kui pühademelu. Kui ollakse pühendunud ja truud, ei tuhmu sõrmuste kuld... ega abielu."

Elvi ja Laur Tulvik kuldpulmapaarina...

...ja 50 aasta eest. Abielu registreeriti Rapla keskkooli saalis. Mõlemas pruudikimbus on 21 nelki.

Tööta tulemusena sündis Okta Centrumi kulgemist algusaegadest kuni tänapäevani illustreeriv ajajoon, mida Kaur Sarv huvilistele teispäeval ka tutvustas.

Stina Riisalu

Rapla KEK-i kontorihoone ehk Okta Centrumi taaskasutamise tööta programm, mis leidis aset ajavahemikus 20.-24. september, on nüüdseks lõpule jõudnud. Millised on tulemused ja väljavaated tulevikuks?

Okta Centrumi lõpp või uus algus?

Kogu programmi koordinaator ja eestvedaja oli Linnalabori juhatuse liige Kaur Sarv koostöös Eesti Arhitektuurikeskuse ning hollandlaste Mark Minkjani ja Rene Boeriga organisatsioonist Failed Architecture.

Ettevõtlik Sarv sattus osalema Tallinna arhitektuuribiennaali ettevalmistavas töötoas ning otsustas ka oma panuse anda. Seekordse Eesti arhitektuurielu suursündmuse teema oli sotsialismiajastu hoonete taaskasutamine. Olles aastail 1990-2001 Raplas elanud, tunneb Sarv Okta Centrumi hoonet ja selle ümbrust hästi, nii otsustaski ta just selle hoone kasuks.

Hiljem selgus aga, et muinsuskaitseametil on sama huvi. Kogu maailmas on sarnaste, 1960-80-ndate hoonetega sama lugu – ei osata nendega midagi peale hakata. „Meil mõeldakse palju mõisate ja talude peale, aga tegelikult on Eestis palju muudki väärtuslikku hoonestust,“ selgitab Sarv. Nii saadi toetajateks Eesti Arhitektuurikeskus ja kultuuriministerium.

Failed Architecture on võtnud oma südameasjaks vaadelda ja uurida vanu maju, mis on oma esialgse funktsiooni kaotanud. Tänu kolleegidele organisatsiooni

tegemistega tutvunud Kaur võttis nendega ühendust ning pakkus välja Okta Centrumi. „Kõik sattus õigele ajale ja sobis hästi kokku,“ selgitab Sarv töötoa korralduslikke tagamaid.

Viis päeva väldanud töötuba sai alguse lühiekskursiooniga Raplas, Valtus ja Alus, kus tutvuti kolhooside perioodi arhitektuuri ja hoonestusega, kuna Okta Centrum kui Rapla KEK-i hoone kuulub samuti kolhooside-aegsesse nõukogude arhitektuurikumikku. Seejärel koguneti taas Okta Centrumisse, mis sai ka kogu tööta protsessi keskmeks. Kõik arutelud ning enamik ekspertide loenguid leidsid aset sealsamas, Okta spordisaalis.

Rapla KEK-i hoone kui arhitektuuripärl

Okta Centrumi töötubades osales inimesi väga erinevatest valdkondadest. Osalejate hulgas oli lisaks arhitektuuriga tegelevatele, nii ala omandavatele kui ka juba töötavatele isikutele riigiametnikke, projekteerijaid, fotograafe, restauraatoreid ning majanduseriala inimesi. Osalejate hulgas oli loomulikult eestlasi, nende hulgas ka kohalikke Rapla elanikke, kuid oli osalejaid, kes saa-

Valter Uusberg tutvustas töötoa osalistele ideed Rapla kolmest tugipunktist või tipust - kirik, Okta Centrum, raudteejaam.

busid Ameerikast, Hiinast, Prantsusmaalt ja Šveitsist. Organisatsiooni Failed Archi-

ture eestvedajad saabusid Hollandist. Failed Architecture on koostöös kohalike inimes-

tega korraldanud sarnaseid töötubasid ka mujal Euroopas, näiteks Amsterdamis, Berliinis ja Belgradis. Noormehed tunnetavad, et teema on oluline, kuna inimesed pöörduvad nende poole ise ning pakuvad hooned, mida võiks uurida.

Uuritavad hooned on reeglina ajalooliselt olulised ja hinnatud, kuid praeguseks hetkeks kaotanud oma senise väärtuse. Vähemasti kogukonna silmis. Sageli on hooned unustatud unarusse, nad ei leia kasutust ning on muutunud ebapopulaarseks. Samas, kui aga inimestelt hoone kohta uurida, selgub, et tegemist on endiselt hinnatud, aga lihtsalt unustatud hoonega. Töötubade käigus tutvutakse põhjalikult konkreetse hoone ajalooga. Koostatakse ajajoon koos arhitektuuriliste, sotsiaalsete ja poliitiliste näitajatega.

Arhitektuurimaailmas on Okta Centrum kui maailmakuulsas arhitekti Toomas Reinu töö väga tuntud ja hinnatud hoone, sest see on üks omapärasemaid ja tõeline pärl. „Tööta eesmärk on tutvustada inimestele selle maja väärtust,“ selgitab Sarv. Failed Architecture jaoks on töötubade põhieesmärk harida nii arhitekte kui ka ametnikke, ettevõtjaid ja piirkonna elanikke vaatama kasutuseta

jäänud hooned laiemalt – ühiskonna ja kohaliku keskkonna seisukohast. Lisaks tehakse töötubade käigus ettepanekuid hoone võimaliku kasutuse osas tulevikus.

Vaimus suuremad

Valter Uusberg tutvustas töötoa osalistele ideed Rapla kolmest tugipunktist või tipust – kirik, Okta Centrum, raudteejaam. Okta Centrumi mõju Raplale on Uusbergi nägemuse kohaselt võrdväärne kiriku ja raudteejaamaga. „Unikaalne, oma ajast ees,“ selgitab ta ning toob näiteks Rapla kiriku, mis oli ehitamise ajal samuti meie valla mõotkavast väljas, tohtu suur.

Selgitab, et meid ümbritseb küll väikelinna olemus, kuid vaimult saame olla suuremad, ning toob välja Rapla raketimõotu ideed: nelja näoga linna pea, Alu mõisahärra, vana hollivuud, mis on täna tähistatud pingiga, Andres Ehini pingikobar. Nimekirja lõppu lisab ta Ly Seppeli, inimese kui raketit, inimese, kelle kodu on Raplas, kuigi ta võiks elada ükskõik millises Eesti linnas.

Uusbergi nägemuses oleks, et Rapla KEK-i hoone kataks seda, mis seostub ettevõtlusega ja oleks seeläbi ka kohalike inimestega seotud.

(Järg lk 19)

Kahe lihtsa loo lugemise järel

Tõnis Tõnisson

Järgmise aasta veebruaris 85. sünnipäeva tähistav kodu-uuri ja Aino Mettas on kaante vahele pannud kaks kodulugu, mis võiksid olla paljude teiste selliste raamatute kõrval olulised vundamendikivid maakonna seni ikka veel kokku kogumata ajaloole.

Esimene, „Kuhu need külad ja mehed kadusid“, vaatleb kolme Raikküla valla küla (Rökkalo, Metsküla ja Nõmmemetsa) saatust läbi aja, keskendudes viimasele sajale aastale ning asetades erilise rõhu just traagilistele neljakümneandele. Nõnda otsib autor vastust küsimusele, miks juhtus nii, et sõjaeelses Eesti Vabariigis elujõuliselt arenenud külakogukonnad on täna hääbumas, kusjuures paljud neist, siinnimetatutest näiteks ka pika ja väerika ajaloo Rökkalo, ongi juba ükskõiksete ametnike hoolimatute suletõmmetega rahva mälust kustutatud.

Need on kolm üksteisele väga sarnast lihtsat ja draamatilist lugu sellest, kuidas suurte ideoloogiate vahelises võitluses pudenevad tolmuks nii inimsaatused kui ka terved rahvad. Raamatut kõrvale pannes mõistad, kui lihtsus-tatud ja võltsid on tänaste poliitikute vabandavad seletused selle kohta, justkui oleks ülemaailmne urbaniseerumisprotsess paratamatu nähtus, millega tuleb progressi nimel lihtsalt leppida. Tegelikult algas häving ju ammu enne urbaniseerumise võidukäiku, üleilmne linnastumine on küllap ikka küla hävingu tulemus, millega kaasnevad inimkonnale uued, seni veel lahendusteta probleemid.

Õeldakse, et ajalool on kombeks liikuda spiraalikuuliselt ja nii jõudvat ühiskonnad aeg-ajalt taas punktidesse, kus on juba kord olnud. Paraku ei tähenda see, et varem hävitatud (või hävida lastud) oleks kunagi tulevikus arenguspiraalil liikudes võimalik heastada. Kõigil ühiskonna arengut pärssivatel, seda tahtlikult (või ka lihtsalt teadmatusest tahtmatult) lõhkuvatel inimese enda poolt

Peaaegu viiesaja aasta pikkuse ajaloo Rökkalo küla liideti läinud sajandi kaheksakümneandate lõpus 90 aastat vana Loe külaga. Nõnda tehti ühe kerge näpuliigutusega sajandeid eksisteerinud kohanimi olematuks. Et unustust veelgi kinnitada, nimetati Rökkalo teegi naaberküla järgi ümber...

Foto: SIIM SOLMAN

esile kutsutud sündmustel on kombeks kumuleeruda ja nii kanda tulevikku edasi varemtehtu kaja. „Mis kord on alanud, lõppu sel pole...“ on poeet kirjutanud.

Eestis viib aastakümneid kestnud (nõukogulike ümberkorraldustega alanud ja täna mõneti teises kontekstis serveeritavalt lõpuleviidav) külakeskkonna vägivaldne ümberkujundamine ning urbanistliku ühiskonna entusiastlik modelleerimine paratamatult sajanditega kujunenud kultuuritavade ning -arusaamade hägustumisele ja seeläbi paratamatult ka meid isegi rasketel aegadel enam-vähem homogeense ühiskonnana koos hoidnud moraali- ja väärtuste (pean silmas kristliku moraali põhialuseid) alaväärtustamisele, mis kokkuvõttes tähendavad ühe, küll lootusrikkalt pungunud, kuid täielikult õitsele puhkeda jõudmata rahvakilli hääbumist.

Pilk läbikäidud ajaloole kinnitab neid kahtlusi. Ilmselt sellepärast ongi poliitikud siit ja sealt andnud järjest nõudlikumalt märku, et vajaksime täiesti uut moodi ajalookäsitlust ja peaksime võimalikult vähem oma „haiges“ mälus sorima. Justkui ei peaks me otsima ajalooost selgitusi toimuvale, vaid kinnitusi valitud tee õigsusele. Tegelikult on ju seegi spiraalil liikumine – võimud on varemgi olnud olematuks teinud, et nõnda oma valikuid õigustada.

Tarvitseb vaid meenutada, et Eesti riigi loomine sai

võimalikuks eelkõige tänu maa küsimuse geniaalsele lahendamisele kahekümneandate aastate alguses, kui saab selgeks, et eestlaste oma riigi hääbumise üheks tõukejõuks võibki saada maarahva juurte läbilõikamine ehk suure hulga inimeste muutmine selge sihi ja eesmärgita „veere üle välja“ puhmasteks, keda ei hoiata sennikohas enam rahvuslikud ideaalid ega kohustused riigi ega kaaskodanike ees. Juurutuks muudetu veereb ikka sinna, kus talle töötatakse viljakamat pinda oma seemnete poetamiseks.

Teine brošüür, „Inimväärne taluelu – Lehtmetsa talu tööd ja tegemised“, on jutustus ühe väerika ja pikkade, põlvest põlve kaasas kantud ning ühiskonna poolt oluliseks peetud traditsioonidega pere lugu, mis püsib seni, kuni saab toetust külakogukonnast. Autor arutleb oma lähedastest ja enda elust rääkides tegelikult kogu rahva saatuse üle. Või kui ta seda ehk otse oma tekstis ei teegi, siis oskab ta lugeja niisugustele mõtisklustele suunata.

Raske isegi öelda, kumma raamatukese lugemisest tuleks alustada. Võib-olla just „Inimväärsest taluelust...“, et saada alustuseks selgem ettekujutus sellest, mida tähendas (või praegu tähendab) **taluelu** laiemas mõttes ja kuidas see inimest tulevaseks eluks ette valmistas. Seda lugemine on meil kergem mõista, mida tegelikult kaotame koos külade hääbumisega, laste

suurkoolidesse koondamisega, nende häälestamisega varasest noorusest peale uskuma, et suurlinnade virvatuled on plinkivad majakad, mille järgi tuleb oma samme seada. Paraku sünnivad aga just nõnda üksteisest võõrdunud küünikutest üksiklaste konglomeraadid, mida on võimalik koos hoida vaid selliste hüüdlausestega, mis lubavad viia viie rikkama hulka ega sea sealjuures minejatele mingeid eetilisi piiranguid.

Igal teel on algus ja lõpp. Ei ole võimalik, et käimist alustatakse kusagilt keskelt, jäetakse mingeid ebameeldivaid etappe vahele ja peatatakse enne sihtpunkti jõudmist. Kes on kord teinud esimese sammu, see peab lõpuni minema. See aga tähendab, et teele asumisega kaasneb ka vastutus, isegi siis, kui meeled seda väga selgelt ei taju. Nagu ei ole tasuta lõunaid, nii ei ole olemas ka süütuid või eesmärgistamata jalutuskäike. Igal astel on tagajärg - „Mis kord on alanud, lõppu sel pole...“

Kokku võttes:

Kahju, et meil ei ole ikka veel maakondlikku mäluksust, kuhu uurimusi ja mälestusi koondada ning mis võiks nende laiemale kättesaadavusele toeks olla. Aino Mettas kaks brošüüritud raamatukest on ilmunud väga väikeses tiraažis, nagu paljud sarnased lood varemgi, ja on sellistena praegu, kahjuks, kättesaadavad ikkagi ainult väga väikesele hulgale huvilistele, kuigi väärriksid palju suuremat tähelepanu...

Häving

Rökkalo küla:

1940. aastal registreeriti 17 talukohta kokku 64 inimesega. 40-ndate aastate bilanss ehk huku algus: Külalt läks sõtta 1 inimene, kes tuli ka tagasi. Arreteeriti 2 inimest, 1 nendest suri vangistuses. 1 inimene sai haarangu ajal surma. 1991. aastal oli järele jäänud 4 maamajapidamist ja 5 suvekodu 9 alalise elanikuga ning 8 suvitajaga.

Metsküla küla:

1940. aastal registreeriti 30 talukohta kokku 121 inimesega. 40-ndate aastate bilanss ehk huku algus: Sõtta jäi 4 meest. Arreteeriti 6 inimest. Haarangu ajal lasti maha 1 inimene. Küüditati 6 inimest. 1991. aastal oli külas järele 5 maamajapidamist 7 alalise elanikuga ning 8 suvekodu.

Nõmmemetsa küla:

1940. aastal registreeriti 16 talukohta kokku 59 inimesega. 40-ndate aastate bilanss ehk huku algus: Sõtta ei läinud ühtegi inimest. Arreteeriti 5 inimest. Küüditati 4 inimest. 1990. aastal oli külas järele 9 maamajapidamist 18 alalise elanikuga ja 3 suvekodu.

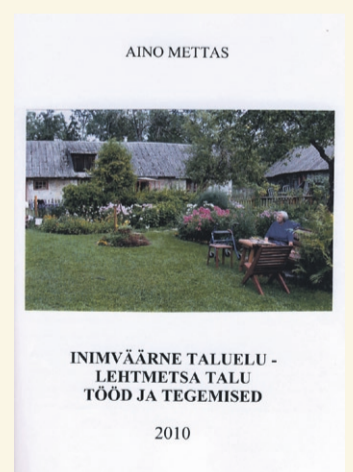
Noppeid Aino Mettasest raamatust „Kuhu need külad ja mehed kadusid“

Aino Mettas:

„Ma mõtlen vahel hirmuga, et mis meie Eestimaa elust saab. Meie Tallinna tee viib läbi külast, kus asub mu koolimaja, kus enam kooli pole, aga endised talumajad on alles ja need on korda tehtud – aias õitsevad lilled ning sügiseti nõretavad õunapuud õuntest. Majades elavad veel ainult üksikud talupidajad. Aga mis saab edasi, kui see kodu tühjaks jääb? Noori enam maale tulemas pole. Nemad pole õppinud sellist tööd tegema, mida nõuab talu, ja kust võtavad nad selle raha, et oma elu ümber korraldada...“

Seda ma tean ka muidugi, et elus on nii, et mis möödas, seda enam tagasi ei saa. Aga ikka soovin, et inimesed elaks siin ilmas ja just maal nii, et nad tunneksid oma tööst ja tegemisest rõõmu, et neil oleks kodu, kuhu ta tahab ikka minna, et oleks pere, kelle eest hoolitseda, et ka nende lastest kasvaks meie riigile väärilised inimesed. Sellepärast ma kirjutangi oma lapsepõlve maakodust suure austuse ja lugupidamisega, et see andis tingimused tubliks inimeseks kasvamiseks...“

„Inimväärne taluelu – Lehtmetsa talu tööd ja tegemised“, lk 71 ja 72.

Kes minevikku ei mäleta,

Lembit Aader

Eesti elanikkond kannatas möödunud sajandi okupatsioonide tõttu enneolematult raskelt. 2009. aastal toimunud üleriigilisel ajalooürijate kokkutulekul hinnati meie inimkaotusi 90 000-le (küüditatud, arreteeritud, tapetud), millele lisanduvad veel sõjaväljadel langenud ja kodumaalt lahkuma sunnitud inimesed, kes asendati sadade tuhandete sissetoodutega. Tulemuseks oli eestlaste osatähtsuse langus elanikkonnast 94%-lt 1941. aastal 65%-ni 1991. aastal.

Rahvusvaheliste erialaspetsialistide hinnangul peab riigi põhirahvus oma püsima jäämiseks olema vähemalt 75-80% rahvastikust. Vastasel korral kaob ta järgmiste aastakümnete jooksul ajaloo areenilt. Eriti kehtib öeldu selliste pisirahvaste kohta nagu eestlased. See tähendab, et Riigikogu liikme Yana Toomi hoiatusel on kindel teaduslik alus. Sellepärast oli 14. juuni kuulutamine riiklikuks leinapäevaks igati õigustatud.

Alljärgnevalt peatutakse põhjalikumalt Eestis toimunud massiküüditamisel, kuna vaevalt leidub meil perekondi, keda see kas otsestelt või kaudselt sugulaste kaudu poleks puudutanud.

1941. aasta küüditamine

Tegelikult toimus esimene ulatuslikum küüditamine meie alalt juba enam kui 300 aastat varem. Põhjasõja ajal veeti siit 1708. aastal välja mahapõletatud Tartu elanikkond. Sellest traagilisest sündmusest pühendas Puhja köster Hans Kehs päranduseks järeltulivatele põlvedele oma „Käsu Hansu nutulaulu“.

Tõeliselt suur massiküüditamine toimus meil aga 14. juunil 1941. Selle käigus viidi kodudest minema üle 10 000 inimese. Mehed saadeti vangilaagritesse, naised, lapsed ja vanurid küüditati Siberisse. Pärast sõda lubati kodumaale sugulaste juurde tagasi sõita neil lastel, kellele selleks ajaks polnud veel täitunud 16 eluaastat, aga kohe, kui nad selle vanusepiiri ületasid, viidi nad vanemate juurde tagasi. Huvitav on lisada, et kõige rohkem kannatasid Eesti elanikest juudid, keda viidi ära üle 500 (ehk 10% selle siin elanud rahvakillu esindajatest).

Eestlastest likvideeriti esmajoones okupantidele ohtliku elemendina riigiparaat ning ametnikkond kuni keskastmeni välja.

Arreteeriti ja suures osas ka tapeti praktiliselt kogu ohvitserkond ning energilisemalt tegutsenud kaitseliitlased. Tingimata peeti vajalikuks ära saata ka ettevõtjad, aktiivsem osa intelligentsist ja osa alalhoidlikest talupidajatest. See kõik tähendab, et murti rahva selgroog, mistõttu Sofi Oksanenil oli täielik õigus nimetada toimunut genotsiidiks eesti rahva kallal, mis jätkus kogu okupatsiooniaja kestel.

Küüditajatest

1941. aastal katkestas alanud sõda ajutiseks juba enne 1940. aastat kavandatud küüditamiste laine. Seetõttu korraldati järgmine suurküüditamine alles 8 aastat hiljem, 1949. a märtsikuus. Uute kohalike saagiahnete võimumeeste aktiivsel kaasabil kanti äraviidavate nimekirjadesse enam kui 30 000 inimest, kellest jällegi moodustasid ülekaalukalt suure enamiku naised, lapsed ja vanurid. Tuleb rõhutada, et seekord polnud kõik võimu juures olijad enam okupantide kuulekad sabarakud, kes antud käske pimesi täitsid. Paljud neist käisid vahetult enne äraviimist nimekirjadesse võetuid hoiatamas. Seetõttu leidsid küüditajad sageli eest tühjad talud. Ära saadi viia vaid 21 000 inimest ehk kaks kolmandikku plaanitud üldarvust.

Mäletan siiani mõlema küüditamise öid ja päevi. 1941. aastal elas meie pere Tartus Vaba tänaval kahe-toalises korteris omaaegse odaviskekuulsuse Gustav Sule vanemate majas. Kesköö paiku kuuldus tänavalt automürinat ja kostis võrkeelset sõimu. Naised-lapsed nutsid ja karjusid. Vello Salo raamatust „Küüditatud 1941“ lugesin hiljem, et Vabalt tänavalt viidi tookord ära koguni mitu peret. Järgmisel hommikul võttis ema meid väikese õega käekör-

Süüdatud mälestusküünlad Kärü raudteejaamas meenutavad juba 15.aastat igal 13.juuni hilisõhtul 1940.aasta pöördel eesti rahva vastu alanud genotsiidi, mis kulmineerus 14.juunil 1941 ja 25.märtsil 1949 eriti jõhkra kümnete tuhandete inimeste sunniviisilise ümberasustamisega Siberi aladele. Rahva vastu suunatud kuritegusid ei ole võimalik unustada ega andestada.

Foto: SIIM SOLMAN

sellel pole ka tulevikku

vale ja viis oma vanemate-koju Kärstnasse. Isa jätsime Tartusse tankitõrjekraavi kaevama. Temalt kuulsime hiljem, et kogu linn rääkis põlgusega Vanemuise teatrijuhust Kaarel Irdist, kes pärast küüditamist käsi pestes ütles: „Käisin öösel sõnnikut vedamas.“ Tema oli üks küüditajatest.

Kohe pärast sõda hakkasid levima kuulused 1941. a küüditamise kordumisest, kuid siiski tuli see 1949. aasta kevadel laiematele rahvahulkadele ootamatult. Meie pere jäi õnneks jälle puutumata, kuid ema venna (saadeti 1945. a Vorkuta vangilaagrisse) pere kavatseti ära viia. Tänu eelmisel päeval saadud hoiatusele jõudis onunaine 12-aastase tütre ja kaksikute 10-aastaste poegadega läbi põlvini ulatuva lume metsa pakku joosta. Ainult 14-aastane poeg Arne ei läinud nendega kaasa. Ta oli just enne seda kommunistlikuks nooreks astunud ja oli kin-

Vangivalvurid viskasid metsa vahel vagunist välja teel surnud vanaema

del, et teda ära ei viida. Muidugi aeti poiss veoautosse sõdurite vahele, kusjuures ta ei osanud midagi ka kaasa võtta. Selline käitumine oli rohkem kui julm, sest nii noorelt üksinda ära viidud lapsed ei suutnud veel enda eest hoolitseda ning surid sageli nälga. Tõenäoliselt oleks Arnet sama saatus tabanud, kui üks kaastundlik pere poleks teda enda juurde võtnud.

Nagu öeldud, polnud kõik tolleaegsed ametihed õnneks siiski oma rahva reeturid, eriti Viljandi- ja Võrumaal. Ema koduvallas Tuhalaanes jäi ära viimata koguni 63% õnnetuist, mis ületas kahekordselt Eesti vastavat keskmist näitajat. Samas jäi Pärnu- ja Saaremaal küüditamata vaid 15-25% „rahvavaenlastest“. 1941. aastal mehiselt võideldud Pärnumaad peeti isegi nii ohtlikuks, et sinna saadeti poliitiliselt väga tähtsat üritust juhtima Gustav Naan. Aga suuraktsiooni oli kaasatud teisigi värvikaid tegelasi. Harjumaa sõjajärgne parteikomitee sekretär kirjutas 1980-ndate aastate lõpul trükis ilmunud meenutustes, et temale jäid 1949. aastast eriti negatiivselt meelde (Debora) Vaarandi ja (Juhan) Smuul, kes äraviidute

varanduse üleskirjutajatena ainukestena pahandasid, et nii vastutusrikka töö tegijatele ei kindlustatud sooja lõunat. Stalinist isegi kaks poeemi kirjutanud Smuuli (üks jäi olude muutumise tõttu küll ilmumata) hakkas hiljem ilmselt siiski südametunnistus vaevama ning mees muutus krooniliseks alkohoolikuks ja suri 49-aastaselt alkoholi liigpruukimise tagajärjel.

Küüditatute saatus

Smuulil oli põhjust kahetseda, sest Siberis surid väga paljud 4900-st alla kümne aasta vanusest lapsest ja kaks kolmandikku 2000-st enam kui 70-aastasest vanurist. Ebainimlikult aeti looma- ja kaubavagunitesse ka voodihaiged ning imikud, kellest noorim oli vaid kolmepäevane. Esines juhtumeid, kus vagunites sünnitati. Seepärast ei tasu imestada, et raskete üleelamiste mõjul suri pikal teel rohkesti õnnetuist.

Jällegi 1980-ndate aastate lõpul lugesin ajalehest ühe naise meenutust sellest, kuidas vangivalvurid viskasid

metsa vahel vagunist välja tema teel surnud vanaema. Mitmel pool räägiti ajakirjanduses ühest asumiselt põgeneda üritanust, kelle sõdurid teiste küüditatute hirmutamiseks raudteejaamas alasti võtsid ja teda nii kaua pakases veega üle valasid, kuni ta jääsambaks muutudes suri.

Lisaks Siberis hukkunuiile (eriti esimesel sealviibimise aastal) kaotasid paljud seal terise ja surid varsti pärast kodumaale tagasijõudmist, nagu mu Tõrva-aegne koolivend Ilmar. Veel enam oli neid, kes kaugel maal invaliidistused. Nende arvu pole suudetud ega üritatudki kindlaks teha.

Väljasaatjad ütlesid, et nad võtsid küüditatute vara endale heauskselt ja sellepärast ei saa seda endistele omanikele tagastada. Nad rääkisid õigust selles suhtes, et uskused – 1949. aastal küüditatud ei pääse enam kunagi tagasi. Osa neist kinnitas oma rämpase elu lõpuni, et küüditamine oli kasulik ja vajalik. Siberis olevat kohalikud sinnaviiduid vastu võtnud ja neid endi juurde elama mahutanud. Mällu sööbis üks ülipüüdlik telereporter, kes käis mikrofoniga tänavatel ringi ja püüdis vastutulijalt saada

kinnitust, et küüditamine oli tõepoolest vajalik.

Mu Novosibirski oblastisse saadetud klassivend rääkis hiljem, et leidus tõepoolest kohalikke elanikke, kes eestlasi aidata püüdsid. Ta meenutas hea sõnaga enne sõda sinna küüditatud ukrainlasi, kes kohtlesid eestlasi saatuskaaslastena, aga rohkesti oli ka neid, kes juurdetooduise suhtusid vaenulikult. Eestlastelt küsiti, miks nad ikka nende juurde ronisid. Naaberkülas sõimasid noorukid meie poisse neetud fašistideks ja tulid neile käsitsi kallale. Kaks poissi tõugati kiirevoolulisse jõkke. Suurem neist suutis kaldale pääseda, pisem uppus.

Nüüd räägivad Yana Toom-Tšernogorova ja teised vene šovinistid venelaste diskrimineerimisest Eestis, kuna eestlased nõuavad siia sõpradena elama asunutel kohaliku keele oskamist. Kuidas suhtuvad nad aga Siberi ametnikesse, kes ei lubanud eestlastel isegi vene koolidesse õppima minna. Üks kolhoosimees ei lasknud eestlannast neidu Novosibirskisse edasi õppima minna, öeldes: „Teid toodi siia tööd tegema, mitte õppima.“ Sellist suhtumist kinnitab ka järgmine juhtum. Ühest perest saadeti vanemad vanglasse. Neist jäid maha kaks kooliealist poisikest. Väikelapsed viidi vene lastekodusse, kus vene keelt mitteoskavatel väikelastel keelati isegi omavahel eesti keeles rääkida. Iga kord, kui nad seda tegid, anti neile armutult peksa. Lapsed päästis üks rahvusaaslasest lesknaine, kes nad oma koju

Väikelastel keelati isegi omavahel eesti keeles rääkida. Iga kord, kui nad seda tegid, anti neile armutult peksa.

viis. Poisikestele oli juba jõutud vene nimed (ka perekonnanimed) panna. 1990-ndate aastate algul küsitleti Eesti Televisioonis ühte vene nimega ja ainult vene keelt oskavat kodumaale naasnud küüditatud, kes kasvas üles ühes Novosibirski lastekodus.

Otto Tiefi lugu

Küüditatute repressioonid jätkati ka pärast nende kodumaale tagasipöördumist. Kõige ohtlikumail nendest keelati elada Eestis. Nii pidi viimane iseseisva Eesti peaminister Otto Tief end

sisse kirjutama Lätimaale Heinastesse (Ainaži), kuigi tal lubati ebaseaduslikult elada sugulase majas Tallinnas Pelgulinnas Heina tänavas¹, kus tema eest hoolitses üks ta sõjaeelsetest sekretäridest². Viimane pöördus mu naise tädi poole, kes elas nende naaberkorteris ja palus mu farmatseudist kaasal muretseda talle ja Ottole hädavajalikke ravimeid. Mu naine, kes aitas alati abivajajaid, tuli ka nendele vastu. Tiefi

Isegi pärast surma ei lubatud Tiefi matta tema perekonna hauaplatsile valmiskaevatud hauda.

repressiooni isegi pärast tema surma – ei lubatud matta tema perekonna hauaplatsile valmiskaevatud hauda. Matuselistel tuli mitu tundi oodata, kuni Pärnamäele uus haud kaevati³.

Repressioonid jätkus ka pärast kodumaale naasmist

Järgmisel rühmal repressioonid keelati Tallinnas elada ja töötada. Majandusinstituudis õppis meie sektorijuhataja juhendamisel aspirantuuris Tiefi valitsuse haridusministri Arnold Susi poeg, kes oli küüditatuna 7 aastat Siberis olnud. Edukalt aspirantuuri lõpetanud noort meest sooviti õppejõuks Tallinna Polütehnilise Instituuti. Siin selgus aga, et tal on keelatud oma endises kodulinnas elada ning ta pidi minema tööle hoopis Tartu Ülikooli. Oma kahetoalist korterit ei saanud Tallinnas tagasi ka 8 aastat Novosibirski oblastis olnud tuttav raamatutädi. Tema ainu süü oli selles, et ta abiellus 1940.

aasta veebruaris Eestis elanud sakslasest koolivennaga (NB! See sündis veel Eesti Vabariigi ajal). Tema käitumist tõlgendas eestlasest kohtunik sotsialistliku isamaa reetmisena, vaatamata sellele, et mees langes Eesti Rahvuskorpuse ridades Velikije Luki all nõukogude poolle võideldes.

Paljusid kodumaale naasnuid takistasid kodupaika tagasi pöördumast kohalikud tegelased, tuues põhjuseks, et see sünnitab külas pingeid. Tegelikult kartsid nad, et peavad küüditatuile tagastama nende majad ning vara,

mille nad võtsid heauskselt 1949. aastal oma hoole alla (heauskselt selles mõttes, et keegi neist ei uskunud äraviidute tagasitulekut). Külanoükogude-valdade juhid püüdsid tagasitulnuil takistada töökoha saamist endises elukohas ning isegi selle naabruses. Seejuures olid neil abiks kõrgemate instantside poolt välja antud salajased eeskirjad, mille kohaselt pidi küüditatuile pak-

kuma sellist nii-öelda musta tööd, mida teised teha ei soovinud. Neid koheldi endiselt kui määratud nimega riigivaenlasi.

On mõistev, et Siberisse veetud eestlased igatsesid sealt tagasi kodumaale. Tihti kogunesid nad õhtuti ja laulsid rahvalikke viise, kuid ka see võis olla ohtlik. Üks „kaugel“ käinud tuttav meenutas, et nende külast saadeti neli eestlastest noormeest-neidu aastateks vangi, kuna kohalikud kaebasid julgeolekus, et nad laulavad riigivastaseid laule. Noored vabanesid alles pärast Stalini surma. Tookord laulsid nad siiani

populaarset rahvalikku laulu „Kaugel, kaugel, kus on minu kodu“.

Küüditamisplaaniid olid ka sakslastel

Lõpetuseks ütlen, et ek-sivad need eestlased, kes süüdistavad nende kallal toime pandud kuritegudes ainult nõukogude okupante. Tegelikult olid mõlemad meid vaheldumisi vallanud suurvõimud võrdsele ohtlikud, sest nad mõlemad taotlesid meie rahvuse võimalikult kiiret kaotamist. Saksa okupatsiooni (1941-1944) aegse „omavalitsuse“ sisedirektor Oskar Angelus avalikustas oma mälestustes, et sakslased kavatsesid kohe pärast sõja võitmist pool miljonit eestlast Ukrainasse ümber asustada ja nende asemele Läänemere idakaldale tuua NSV Liidus elavad sakslased. Juba sõja algul hakati rääkima meie koolide saksakeelseks muutmise, mis oleks kahtlemata peagi ka teoks saanud. Siinsed eestlased kavatseti juba enne saandivahetust täielikult saksastada. Seega olid pedantsete ja ennast täis aarialaste plaanid isegi radikaalsemad kui idanaabritel.

¹ Otto Tief vabanes vangilaagrist 1956. aastal, kuid Eestisse naasmiseks ta ametlikku luba ei saanud. Aastatel 1956-1958 elas ta siiski poolsalaja Eestis, kuid läks siis repressioonide kartuses Ukrainasse. 1965. aastal sai loa kirjutada ennast sisse Lätis Ainažis (Heinaste). Erinevad allikad on kinnitanud, et mitteametlikult, kuigi KGB teadmisel, viibis ta suviti Eestis sugulaste juures, vahel isegi mitu kuud järjest. Ilmselt oli üheks peatusekohaks Tallinnas just siinimetatud maja Pelgulinnas Heina tänavas. (Toimetus)

² Ilmselt peab autor silmas Elfriede Einselnit, kellega Otto Tief töötas koos Eesti Maapangas. Koos Tiefi hea sõbra ja võitluskaaslase Arnold Susi abikaasa Heli Susiga korraldas Elfriede Einseln 1976. aasta märtsis vaba Eesti viimase peaministri matuseid.

³ 2004. a septembris Eesti Teaduste Akadeemia, MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum ja välisministeeriumi ühisel korraldusel läbi viidud konverentsil „Otto Tief ja Eesti Vabariigi taastamise katse 1944. aastal“ on Heli Susi meenutanud järgmist. Tief suri Ahja külahaiglas 5. märtsil 1976. Kuna see oli reedene päev ja järgnev esmaspäev oli naistepäeva puhul riiklik püha, siis saadi matuse asju korraldama hakata alles 9. märtsil. Esialgne plaan oli matta lahku tema soovi kohaselt Tallinnas Metsakalmistul sõbra ja võitluskaaslase Arnold Susi kõrvale. Koht selleks oli seal ka olemas.

10. märtsil saadi Ainažist (Tiefi ametlik elukoht) surmatunnistus ja sõideti kohe Ahja, et surnukeha puusärki paigutada ja Tallinnasse toimetada. Õnneks saadi lahku kätte enne kui kohale jõudis KGB brigaad, kellel oli ülesanne matta Tief elukohajärgselt Lätti. Kuid Arnold Susi kõrvale Tiefi matta siiski ei lubatud, samuti ei lubatud kaevata hauda ka Tiefi perekonnaplatsile, mis asus samuti Metsakalmistul. Tiefi jaoks eraldati plats Pärnamäe kalmistule. Keerulise asjaajamise ja vaidluste tõttu nihkus esialgu väikseks ja vaikselt kavandatud matust 13. märtsile ning tõi Metsakalmistu kabelisse, kus Tiefi maine keha ärasaatmist ootas, loodetust suurema hulga saatjaid. Mitmetunnisele ootamisele ei ole Heli Susi oma mälestustes siiski viidanud. 4. aprillil 1993 maeti Tief vastavalt tema soovile ümber Metsakalmistule Arnold Susi kõrvale. (Toimetus)

Rapla UFO saamise lugu

Tõnis Tõnisson

Tallinna arhitektuuri- biennaali raames korraldati Rapla kunagises KEK-i peahoones, täna küll rohkem Okta Cenrumina tuntud, rahvusvaheline viiepäevane asjatundjate arutelu selle üle, mida siinse ehituskunsti pärli päästmiseks ette võtta. Sellega seoses on Koduloolasel hea võimalus meelde tuletada ehitise pidulikku avamist, millest sel aastal möödus 36 aastat.

Justkui ainult hetkeks Raplas peatuse teinud mõnest maavälisest tsivilisatsioonist siinset elu uudistama saadetud lennumasin - hoone, mis on nagu oma aja suur unistus. Sellisena sobiks Okta Centrum ideaalselt maakonnamuuseumiks.

Foto: SIIM SOLMAN

Ei ole liigne korrata, et KEK-i haldushoone puhul on tegemist nõukogude perioodi Eesti maa-arhitektuuri ühe silmapaistvama näitega. Seda eelkõige maja tavatu välisilme tõttu. Kaheksatahuline astmikpüramiid on kui hetkeks maa kohal peatuma jäänud UFO. Salapärase hõljumise efekti tekitavad värvide (sinine ja valge) kontrast, teise korruse kitsas soklikorru ning katkematu akenderida.

Agasna salapärase on olnud ka selle ehitise sünnilugu. Rapla KEK-i uus inseneri-elukondlik korpus (selline uhke nimi oli objektile ametlikult) avati pidulikult 13. augustil 1977. Rapla inimesed muidugi teadsid, et sinna Mahlamäe mudaauku, KEK-i tootmisbaasi vahetusse lähedusse, midagi ehitatakse, kuid laiema üldsuse jaoks oli sündmus ühel või teisel viisil ikkagi ootamatu. Tagantjärele võib arvata, et küllap olid Rapla inimesedki

jõudnud tole ehitamisega nii ära harjuda, et ei osanud valmimist ja tulemust enam väga pikisilmi oodatagi - tööd olid käinud ju juba õige mitu aastat.

Esimene KEK-i haldushoone projekt valmis 60-ndate aastate lõpus. Selle järgi pandi maha ka vundament, kuid kaugemale esialgu ei jõutud. Juhtkonna vahetuse järel leiti, et kavandatu on eduka ehitusorganisatsiooni esindushooneks liiga tagasihoidlik. Uus projekt, mis oli tellitud arhitekt Toomas Reinult, valmis 1971. aastal. Selle elluviimine pidi algama 1972. aastal. Vähemalt on rajoonilehe Ühistöö 1972. aasta 29. märtsi numbris tolaeagne Rapla KEK-i juhataja Aavo Ossip eesseeisvaid kohustusi tutvustades muu hulgas öelnud: „Alustame administratiiv-

hoone ehitamist.“ Siia tuleks paigutada punktiir, sest järgnevate aastate lehtedest ei ole võimalik leida rohkem märke ehitustöö kulgemise kohta. Kõigest muust – sigalate, veiselautade, Rapla haldushoone, koolimajade ja muu eluks samuti vajaliku püstitamise on pidevalt raporteeritud, KEK-i haldushoone pole aga kippu ega kõppu. Mälestuste järgi on siiski teada nii palju, et KEK-i uue uhke administratiivhoone ehitamises oli lühemaid ja pikemaid pause – seisti nii materjalide kui ka muude organisatsiooniliste tööde taga, kuni lõpuks võis Ühistöö 1977. aasta 18. augusti lehes uhkusega kuulutada: „Oli, kus ehitajate päeva tähistada.“ Loo autor H. Kivi on selles rohkem kui 30 aastat vanas kirjatükis kirjutanud:

„Avamisele kogunes läinud laupäeva (13. augusti) õhtul sadu ettevõtte töötajaid, külalisi rajooni keskusest ja Tallinnast, liikmesmajandite esindajaid. Ehituskontori juhataja Jaan Suur palus hoone avamiseks partei rajoonikomitee teist sekretäri Endel Maltsarit lint läbi lõigata. Seejärel jaguneti gruppidesse ja juhendajate saatel tutvuti hoonega.

Esimesel korral avatakse söökla, kus saab korraga einestada 60 inimest. Siin paiknevad veel köök koos kõigi vajalike abiruumidega, töesaal sportlastele, garderoobid, ruumid arstipunktile ja füsioteraapiakabinetile. Teisel korral asub saal, milles on ruumi normaalmootmetega korvpalliväljakule ning tribüünid umbes 200 pealtvaatajale. Kultuurisündmuste ajal võib

saal aga mahutada mitu korda rohkem külalastajaid. Sellel korral on veel veerandsada ametiruumi.

Hoone kujutab endast nagu kõrvalasuvast ilutiigist välja kaevatud ja ümber pööratud astmelist püramiidi. Projekti autor arhitekt Toomas Rein on väljendanud, et ta seadis eesmärgiks luua kontrast maaasula argipäevast, rikkuda seda argipäevast. Hoone on projekteeritud ümbruskonnast madalama asukoha jaoks (ehitajail tuli selle püstitamise ajal umbes 100 000 kuupmeetrit liigvett ära juhtida). Raplas kahjuks jääb ehitise tõelise ilu nautimiseks mitmest küljest kõrgust ja avarust puudu.

Seejärel võtsid kokkutulnud kohad sisse saalis, kus peeti hoone avamise, ehitajate päeva ja kehakultuurlaste päeva aktus. Jaan Suur tänas kollektiivi liikmeid eeskujuliku töö eest /.../ Valmis ligi pool miljonit rubla maksev ehitise ehitajatele endile. Külalastajad võisid imetleda töö kõrget kvaliteeti. Ka vastuvõtukomisjon andis kõrgeima hinde. Arhitekt olevalt väga rahul oma ideede teostamisega. Hoone

vastuvõtmisel avaldanud ta suurt tunnustust ehitajaile, märkinud, et niisugust koostööd, nagu tal brigadir August Urvaga välja kujunes, polevat varem ette tulnud /.../ Preemia ja aukirja väärtsid kõik Alfred Urva brigaadi liikmed, samuti hoone ehitamist juhtinud töödejuhataja Ants Horn ning mitmed teised /.../

Uue spordisaali avavõistluse pidas Tallinna Kalev – Eesti esinduskorvpallurid. Kohtunikud jagasid mängijad kaheks võistkonnaks – Sinisteks ja Valgeteks. Valgete võistkonda kuulusid ka Rapla mailt mehed: Mihkel Tiks, Andres Sõber ja Tõnis Randala. Esimese korvi järel tehti paus. Selle autorile Heino Endenile andis rajooni korvpallisektsiooni esimees H. Heinsalu üle korraldajate auhinna. Siis läks lahti hoogne mäng. Algusest peale olid initsiatiivikamad Sinised, poolajale mindi seisuga 52:43 ja kogu mäng lõppes 98:76 Siniste kasuks. Mängu kommenteeris Gunnar Hololei.

Nii et hoone on korralikult „sisse õnnistatud“ ja jääb vaid ehitajatele soovida selle edasist edukat kasutamist.“

Kaitse alla võtmise põhjendus

Kultuuriministeriumile on tehtud ettepanek võtta endise Rapla KEK-i peahoone kaitse alla. Arhitektuuriajaloolane Mihkel Karu on ettepanekut põhjendanud:

„Tegemist on unikaalse ja silmapaistva ehitisega Eesti arhitektuurikultuuriajaloo ning seega on ostarbekas rakendada ehitise kui üksikobjekti suhtes riiklikku kaitset. Kuna hoone ei asu miljööväärtuslikul alal ega muinsuskaitsealal, ei ole ta ka muul viisil kaitstud. Koos kompleksi kuuluva tehismaastikuga moodustab haldushoone tervikliku arhitektuurilise ansambli Rapla linnas ning on omanäoline näide Eesti maa-arhitektuuri seisukohalt märgilise tähendusega hoonega.“

KEK-i keskus Okta Centrum oli ENSV üks kõige ekstreemsem ehitis

Maire Kõrver

Rapla KEK-i peahoone, mida paarkümmend aastat on ka Okta Centrumiks nimetatud, oli arhitektuurilise objektina oma ajast ees. Omamoodi utopia, UFO, nagu võrdles Rapla haridusseltsi esindanud Valter Uusberg hiljuti Okta töötoa ettekandes. Hoone on ehituskunst selle parimas mõttes ja nagu kunstiteos ikka, võimaldab erinevaid käsitusi, loob erinevaid assotsiatsioone. Olles oma ajast ees, on ta jäänud samas ka ajatuks väärtuseks – ajaproovile vastu pidanud. Tema ehituskunstiline karisma pole kahanenud, vaid

pigem vastupidi. Öeldakse, et arhitektuur on kivistunud muusika. Okta n-ö helikeel on muljetavaldav. Igast hoonest, tänavast, pargikujundusest jne lähtub mingeid inimese alateadvust puudutavaid hoousi.

Tallinna arhitektuuri- biennaali raames toimunud Okta Centrumi töötoa Raplasse tooja Kaur Sarv on öelnud, et Okta mõjuvõim on võrsunud mitu noort arhitekti. Lapsepõlves on nad pere, vanavanemate jt kaudu Raplaga seotud olnud, sh tema ise, Marju ja Mikk Sarve poeg. Kaur Sarv vahendas, et nt arhitekt Villu Scheler tunnetab Okta mõju

oma elukutsevalikule. Olles noore poisina Raplas KEK-i piirkonnas elanud, jäi tal iga päev pilk pidama huvitavale hoonel: „Nii lahe maja - tahaks ise ka arhitektiks saada!“ Seega pole liialdus öelda, et Okta oma põneva arhitektuuriga on andnud algtooke mõne noore inimese elus nii tähtsate otsuste nagu elukutsevalik.

Okta puhul on võluv, et paljud arhitektid ikka tahavad oma loomingut põlistama kõrghooneid, aga Toomas Reinu projekteeritud Rapla KEK-i keskusehoone Okta Centrum on madalamgi kui ümbruskonnas tavaline tarbearhitektuur - kortermajad tema ümber.

Nagu pärl tagasihoidlikus raamistuses.

Arhitektuuriajaloolane Mait Väljas, kes ka Okta töötoas kohal oli, on Okta Centrumit kui arhitektuuriobjekti iseloomustanud järgmiselt: „Oktagonaalne astmikpüramiid on mahulise klišeena vajutatud pargialale, andes vormi nii basseini kui ka ümbritsevatele terrassidele.“ Arhitektuuriajaloolase sõnul võiks sellise ruumi rangelt geomeetriselt struktureerimise taga näha metafüüsulist viidet arhitekti kui demiurgi positsioonile. Olles küll stiililt modernistlik, toob Okta samas meelde visuaalseid seoseid iidsete kul-

tuuride astmikpüramiididega. Hoonele ja astmeliselt laskuvate terrassidega ümbritsetud kaheksakandilisele basseini pealtvaates pilku heites tekib seos nt veel geomeetrisel kujundil üldistatud viljapeaga. Või koorijuhli helihargiga. Filosoofilisi alltekste loob ühtmoodi astmeliselt maasse süüviva basseini ja taevasse tõusva hoone koosus. Kunstiajaloolane Mart Kalm märgib, et hoone kaheksanurkselt astmikpüramidaalne vorm kor- dub kõrvalolevas betoonterrasside maastikus negatiivina: püramiidi tipp on basseini põhi. „Justkui oleks klõpsuga lahti hüpanud ilukarbikese

kaas pinnasesse jälje jätnud.“ Kalm nimetab oma raamatus „Eesti XX sajandi arhitektuur“ kunagi KEK-i keskuseks rajatud hoonet üheks ENSV kõige ekstreemsemaks ehitiseks.

Valter Uusberg sõnas töötoas, et Okta on midagi utopia mõtteliseks olevat, keskpärasust palju kordi ületavat – midagi vaimus suuremat kui tema paiknemiskoht ise. Kes tänapäeval hakkaks veel Raplase midagi sellist ehitama – aga kuna see utopia mõtteliseks objekt on ehituslikult siin reaalsus, siis on see väärt, et pead tööle panna sellele uue elustava sisu andmisel.

(Algas lk 14)

Kirik ja raudtee on väga tiheidalt ja otseselt inimestega juba seotud. KEK-i hoonest võiks saada innovatsiooni ja tootearenduse keskus maakonnas, rahvusvaheliste tagamaadega loomemaja.

Okta Centrum kui meditsiiniline hoone

Justkui vastanduseks Uusbergi Rapla vaimule alustab endine MEK-i juhataja ja Rapla ettevõtja Avo Kull oma loengut sõnadega: „Minu loeng on raha (äri) tegemisest, mitte kunstist, ning käsitleb Rapla KEK-i hoonet kui puhtalt äriprojekti.”

Hoone tänaste probleemide hulgas näeb Kull nii ehitustehnilisi kui ka olustikulisi. Ühest küljest on hoone ehitatud selliselt, et seda on peaaegu võimatu ümber ehitada. Toad on väikesed, aga vaheseinad on kandvad. Laed on madalad, kanalisatsioon vajab uuendamist jne. Teisest küljest on probleemiks hoone asukoht. „Kui sind pole Tallinna maanteel, siis sind pole olemas,” selgitab Kull ärimelme karmi tõe Raplas.

Lahenduste pakkumisel keskendub Kull valdkondadele, kus liigub suures koguses raha. Sobivaimaks neist on tema sõnul meditsiin, kus kasvutendents on kõige suurem ja uued Euroopa Liidu seadused soodustamas piiriüleste raviteenuste pakkumist. Tema pakutud kasutusvõimalused Okta Centrumile: ambulatoorne taastusravi nii Eesti kui ka välisriikide klientidele, võõrutusravi või vanurite hooldusravi.

Linnaarhitektide nägemused

Rapla valla arhitekt Piret Kivi peab Okta Centrumi tänaste probleemide põhjuseks mitteamarhitektide liialt suurt otsustamisõigust. „Eesti seadused lubavad planeerida mitteamarhitektidel,” ütleb Kivi ning leiab, et selle tulemuseks on sageli olukord, kus ei arvestata hoonete vajaduste ja ümburusega. Viis aastat Rakvere linna arhitektina töötanud ja praegune Eesti Arhitektuurikeskuse juhataja Raul Järg leiab samuti, et suurt rolli hoonete ebaõnnestunud rauddamise juures on mänginud just asukoht. Näiteks Okta Centrum asub keset elamurajooni, mille vahetus läheduses ei asu ühtki äriettevõtet, kes selle ruume praegusel kujul üürida sooviks.

Ühe lahendusena näeks Järg ka keskvaljaku loomist, mis tõmbaks, oleks kõigile omane ja ilus. Rakveres muutis keskvaljaku uuendamine väga palju nii selle ilmet kui ka olemust. Avaliku ruumi arendamine tõi kasu ka erasektorile, kes ehitab keskvaljaku juurde uued majad, mis olid inimeste jaoks ligitõmbavad.

Töötoa käigus kohtuti ka Rapla vallavalitsuse, maavalitsuse ja ekspertidega, et tut-

vustada korraldatava töötoa programmi ja selle eesmärgi kohalikule võimule, kuna nii Okta Centrumi minevik kui ka tulevik on otseselt seotud nende otsustega. Lisaks juba nimetatud esinejatele astus üles arhitektuuriajaloolane Mihkel Karu, kes tutvustas töötoa osalistele täpsemalt nõukogude Eesti ühiskonnakorraldust ja kolhoosiarhitektuuri. Mait Väljas arhitektuurimuuseumi tutvustas Toomas Reinu loodud hooned.

Marko Gorban põllumajandusministeeriumist tegi ülevaate Eesti maaelu arengutest taasiseseisvumise järel ning selgitas tulevikuvaateid maaelu rahastamisele Euroopa Liidu järgmisel eelarveperioodil, mis saab alguse juba järgmisest aastast. Gorbani sõnul keskendub Eesti riik maaelutoetuste puhul tulevikus enam olemasolevate hoonete taaskasutamisele ning mitmel pool on seda Leaderi programmi kaudu juba toetatud. Okta Centrumil oleks maaelu programmides mitmeid võimalusi, kui kohalikud ettevõtjad ja ühingud selle taaskasutamise Raplamaa Leaderi strateegia eesmärkide hulka seaksid aastateks 2014-2020.

Töötoa tegevused ja uuringud

Töötoa efektiivsemaks läbi viimiseks jagati osalejad viide rühma – arhitektuur, sotsiaalne elu, majandus, maine ja poliitika. Allpool on lühidalt juttu peamistest leidudest ja soovistest tulevikuks.

Arhitektuuriliselt on hoone osaliste hinnangul läbi mõeldud ülima täpsusega ning ehitatud selle aja kohta väga kõrge kvaliteediga. Tegemist on suhteliselt hästi säilinud hoonega. Juhul kui 2014. aastal võetakse Okta Centrum muinsuskaitse alla, avanevad hoonetele uued võimalused Raplamaa kultuuri- ja turismielu mitmekesistamiseks.

Sotsiaalse poole pealt on hoone minevik olnud väga huvitav. Siin on korraldatud filmiõhtuid, diskosid, erinevaid spordivõistlusi, jõulupidusid. 1980. aastate lõpus hakkasid sotsiaalsed tegevused vähenema nii majanduslikel kui ka poliitilistel põhjustel. Siiani on kuulda, et mitmed kunagised huvigrupid (peotantsijad, sportlased või muusikud) oleksid huvitatud hoone taaskasutamisest.

Majanduslikult oli hoone haldamine stabiilne kuni 1990. aastateni, mil toimus omandimuutus. Hetkel on hoonel uus omanik ja maja on müügis 300 000 euroga, mis on tegelikult vaid suuremat tüüpi eramaja hind. Tegutsesid ettevõtteid, rentnikke on Okta Centrumis tänaseks jäänud vähe ja seetõttu on rendisumma omakorda suur. Samas on hoones tehtud 1990-ndatel mõningaid renoveerimistöid ning ehitatud korralik toitlustusosa, mis nüüd on kasutuseta.

Endine MEK-i juhataja ja Rapla ettevõtja Avo Kull alustas oma loengut sõnadega: „Minu loeng on raha (äri) tegemisest, mitte kunstist, ning käsitleb Rapla KEK-i hoonet kui puhtalt äriprojekti.”

Fotod: SIIM SOLMAN

Kuuldavasti on TTÜ ehituseriala tudengid uurinud Okta energiatõhusust ning teinud esialgsed arvutused võimaliku rekonstrueerimise jaoks. Hinnanguliselt võiks see maksta paarsada tuhat eurot. Ka hoone arhitekt Toomas Rein on öelnud, et esmalt tuleks majale teha põhjalik ekspertiis. Tema sõnul saaks tänapäevaste materjalide ja kommunikatsioonidega saavutada olulise ruumisäästu, sest nõukogudeajal oli kõik väga mahukas ja robustne.

KEK-i hoone mainet kujundas kunagi ehk mõtteviis: „kui hoone on ilus, siis on kolhoos hea“. Uus hoone võeti valmis saamisel positiivselt omaks ning on saanud ka oma arhitektuuriliste väärtuste eest auhindu. Failed Architecture jaoks oli Okta hoone puhul kõige olulisem positiivne maine säilimine. Mitmed nende käsitletud hooned Berliinis või Inglismaal olid kohalike elanike silmis häbiplekid või lausa kurjuse kehastused, mida õnneks Raplas ei ole juhtunud. Töötoa jooksul tulid mitmed Rapla inimesed osalejatele rääkima, kuidas oluline on see maja nende jaoks ja miks see vajab suuremat tähelepanu.

Kokkuvõttes on hoone kasutuse suuremateks mõjutusteks olnud uute samalaadsete funktsioonidega hoonete loomine Rapla kesklinnas, mis viisid ära suuremad poed ja rentnikud. Sotsiaalset kasutust hajutasid uute koolimajade ja spordihoonete loomine, äri- list kasutamist äritegevuse koondumine Tallinna maantee äärde, mainet aga vähene kasutamine jne.

Töötubade tulemused

Töötoa tulemusi esitleti möödunud teisipäeval, töötoa viimasel päeval.

Töötuba juhtinud hollandlased Failed Architecture'ist leidsid, et kohalikud arendajad on suunanud pigem kogu oma energia uute, samalaadsete funktsioonidega hoonete

loomisele kui olemasolevate väärtuslike majade taaskasutamisele.

Kuigi Okta suhtes on tunda Rapla inimeste toetust, jäi neile mulje, et ei ole piisavalt tegusid ning lõpptulemuseks võib olla olukord, mil maja väärtust hakatakse mõistma ja tunnustama alles siis, kui maja ennast enam ei ole.

Esitluse lõpus toimunud arutelul olid kõik sõnavõtjad nõus, et lahendused ei peaks

olema suunatud vaid kohalikele inimestele. Maja üks endisi omanikke rääkis, kuidas hoone üheks kasutusvõimaluseks oleks konverentsikeskus ning selgitas, kuidas Tallinna inimesed, kes tahavad linnast välja sõita, võiksid KEK-i hoonet konverentside korraldamiseks kasutada. Ühtlasi on maja üheks suureks eeliseks ja heaks näitajaks asjaolu, et majal ei ole võlgu ning kõik ümberehitused, renoveerimi-

sed, mis on tehtud, on tehtud omanike oma raha eest.

Töötoa korraldajad rõhutasid, et Failed Architecture eesmärk ei ole ette öelda, mida teha, vaid selgitada välja, mis on toimunud ja missugused on reaalsed võimalused Okta ja selle ümbruse elavdamiseks (alates olemasolevatest maaelu ja Leaderi meetmetest kuni tervishoiuasutuse või üle-eestilise konverentsi/turismikeskuse loomiseni). Oluline on leida kohalikud eestvedajad nende võimaluste elluviimiseks.

Töötoas osalejad pakkusid välisriikide kogemuste põhjal Rapla inimestele mõtleamiseks ja arutamiseks uusi võimalikke kasutusi Okta Centrumile.

- Galeriid + majutusasutus kunstnikele/kultuuritöötajatele
- Toomas Reinu nimeline arhitektuurimuuseum
- Supersaun ja tervisekeskus/spaa
- Tööruumid ja kaugtöö kontorid
- Eakate (arhitektide) hooldekodu
- Vangla (peamiselt hoone suletud ja ühtlase vormi tõttu)
- Üle-eestiline heategevuskeskus (Saagu Valgus põhjal)
- Labürint, laste seikluspark
- Ühis(tu)tegevuse kasvulava
- Kogukonna aianduse arenduskeskus

„Minu jaoks peab elus olema liikumist ja hoogu. Vaba aja veedan ma sportides. Töö juures aga pakub mulle pinget **vaheldusrikkus**, pidevalt uued tooted ja põnevad pakkumised. Samuti meeldib mulle **hästi läbimõeldud töökorraldus**. Meil pole olukorda, kus midagi ei juhtu ja aeg seisab. See on suur pluss, et töö ei teki rutiini. Lisaks stabiilsus ja **kindlus, et palgapäeval saab palka**.“

Janar

Katusepapi teenindusjaama juhataja
Statoilis alates 2000. a.

Võtame Urge teenindusjaama tööle

MÜÜJA-KLIENDITEENINDAJA

Tule, liitu ühe hinnatuma teenindusmeeskonnaga Eestis!

Sind ootab:

- põhipalk 560 eurot kuus (bruto)
- isiklikust müügitulemusest sõltuv tulemustasu
- põhikohaga töötajale lisahüvitis ootöö eest
- Sulle sobiv töökoormus ja töö graafiku alusel
- arenemisvõimalus tunnustatud rahvusvahelises jaemüügiettevõttes
- kuni 20% soodustust Statoili poekaupadelt ja teenustelt
- töötajast hooliv tervisepakett
- põhjalik väljaõpe töökohal ja järjepidev koolitusprogramm
- hoolivad kolleegid ja ühisüritused

Kandideerimise tähtaeg 11.10.2013
Vaata lisa www.statoil.ee

Töö, mis viib edasi!

 Statoil Fuel & Retail

Järvakandis tunnustati noori andekaid klaasikunstnikke

Katri Reinsalu

Seitsmendat korda korraldatud konkursile "Minu klaas" laekus 209 tööd 18 koolist, mida võis suvi läbi imetleda Järvakandi klaasigaleriis. Laupäeval tehti konkursist kokkuvõtteid ja tunnustati noori kunstnikke.

Esimest korda oli konkursile esitatud ka puhutud töid, mis olid valminud sealsamas Järvakandis.

Pidulik kokkuvõtete tegemine oli Järvakandi kultuurihallis. Kenasti riidetatud noori ja nende vanemaid ning juhendajaid oli saali kogunenud omajagu. Tähelepanu fookuses oli aga põneva kujundusega lava. Esialgu ei saanud nagu arugi, mida nende pudelite, purkide ja muude klaasist tarbesemetega peale hakatakse. Põnev oli lavapealset aga uudistada küll.

Alati meeldiva olemisega

projektijuht Kaja Vaikre juhatab õhtu sisse. Seejärel astus mikrofoni juurde Eesti Klaasikunstnike Ühenduse auliige, Eesti Kunstiakadeemia klaasikunsti emeriitprofessor ja žürii esimees Maie-Ann Raun, kes ütles, et konkurs oli igati edukas ning eriti tähelepanuväärne oli see, et kasutati erinevaid tehnikaid. Maie-Ann Raun kiitis juhendajaid, kes mängivad tööde valmistamise juures suurt rolli. Oma kõnet lõpetades lootis emeriitprofessor, et klaasipisik ja -armastus on tänu konkursile jälle natuke levinud.

Žüriisse kuulus kokku kuus inimest, nende hulgas oli nii nimekaid klaasikunstiga seotud inimesi kui ka noori, kes alles õpivad. Otsuse tegemisel oli žürii üksmeelne ning esimeste kohtade jagamisel probleeme ei tekkinud.

Sõna sai ka Eesti Klaasikunstnike Ühenduse esindaja ning žürii liige Malle Karik-Hallimäe, kelle sõnul olid kõik osalejad juba võitjad. Ta täheldas, et konkursist osavõtnute seas on juba praegu tublisid klaasikunstnikke.

Kõnede vahele sai publik nautida Järvakandi gümnaasiumi õpilaste esitatud klaasimuusika kontserti. Muusika

Parimate tööde autoritele jagati kaunist klaasikunsti.

Foto: JAAK KADARIK

loomiseks oli kasutusele võetud tõesti peaaegu kõik, mis klaasist kunagi tehtud. Muusikat tehti ka näiteks liivakastipillil. Elamus oli igati omapärane.

Auhindu jagati kolmes kategoorias – klaasikunst, kujutav kunst ja kirjandus. Kõik kategooriad olid omakorda jagatud kolme vanuserühma. Uhked auhinnasaajad said kõik aplausi saatel hetke särada. Paljud neist olid Järvakandi klaasistuudio õpilased.

Väikese kõnega esines ka Järvakandi vallavanem Mart Järvik, kes tegi algust eripreemiatega jagamisega. Lisaks

Järvakandi lemmiktöö autori tunnustamisele kiitis Järvik konkursi korraldajaid, kes juba aastaid loovad Järvakandist klaasipealinna kuvandit.

Õhtu lõpus tunnustati kõiki juhendajaid, kes andekaid noori suunavad ja abistavad. Seejärel sai taas huvitavat klaasimuusikat nautida ning ise muusikaloomest osa võtta ja laval enda valitud klaaspilli mängida.

Valitud osaga näitusest saab järgmiseks tutvuda Rapla keskraamatukogus ning seejärel juba terve näitusega Tallinna vanalinnas Kullo Lastegaleriis.

Rapla maakonna õpilaste auhinnad konkursil „Minu klaas 2013“

Klaasikunst, I-IV klass

Eelike Vaikre, „Veealune elu“ (kihiline klaasimaal), Järvakandi klaasikunstring, juhendaja Kaja Vaikre – GRAND PRIX
Emma Laurimaa, „Sügis“ (taldrik), Järvakandi klaasikunstring, juhendaja Kaja Vaikre

Klaasikunst, V-IX klass

Helerin Oks, „Heina põld“ (maalitud koolutatud taldrik), Järvakandi klaasikunstring, juhendaja Kaja Vaikre

Klaasikunst, X-XII klass

Liisa Valdas, ehe (siirdetrükk, kokkusulatus), Järvakandi gümnaasium/Klaasiklubi (Tallinn), juhendaja Kai Kiudsoo-Värv

Kujutav kunst, I-IV klass

Eelike Vaikre, „Vitraaži kavand“, Järvakandi gümnaasium, juhendaja Tiina Lumiste
Martin Toomet, „Teemant, minu klaasist skulptuur“, Märjamaa muusika- ja kunstikool, juhendaja Anne Muinaste
Birgit Jaansalu „Jõgi“, Järvakandi gümnaasium, juhendaja Tiina Lumiste

Kujutav kunst, V-IX klass

Agneta Kardaš, „Lambipirn“, Järvakandi gümnaasium (isesesev töö)
Margus Orgusaar, „Emale“ (3D kavand), Valtu põhikool (isesesev töö)
Birgit Paju, „Minu disainitud klaasist skulptuur“, Märjamaa muusika- ja kunstikool, juhendaja Anne Muinaste

Kujutav kunst, X-XII klass

Ingrit Johanson, „Kameelõikes vaas“, Järvakandi gümnaasium, juhendaja Tiina Lumiste

Kirjandus, I-IV klass

Aap Muromägi, „Muinasjutt klaasist“, Järvakandi gümnaasium (isesesev töö)

Graveeringu eripremia

Ingrit Johanson, „Natüürmort“ (kaheosaline plastilise graveeringu komplekt), Järvakandi klaasiring, juhendaja Kaja Vaikre

Puhutud klaasi eripremia

Sandra Sommer, „Üleminek“ (kannust ja kausist koosnev komplekt), Tallinna Nõmme noortemaja / Järvakandi klaasistuudio, juhendajad Lea Maurer, Eero Vaikre

KangaDzungel

Oktoobris on selle sooduskupongiga KÕIK

E-poes KÕIK -50%
www.kangadzungel.ee

-50%

TALLINN
Tartu mnt. 35
Tel: +372 6213105
E-R 9-19, L-P 9-17

PÄRNU
Karja 6
Tel: +372 4431460
E-R 9-18, L 9-15

HAAPSALU
Lihula mnt. 3
Tel: +372 4737034
E-R 10-18, L 10-15

TALLINN
Mustamäe tee 12
Tel: +372 6562869
E-L 10-20, P 10-18

KURESSAARE
Kihelkonna mnt. 3
Tel: +372 6215786
E-L 10-18

TARTU
Riia mnt. 2, II korrus
Tel: +372 7352277
E-R 10-19, L 10-17

Laagri
Maksimarketis
TALLINN
Pärnu mnt. 558a
Tel: +372 6003443
E-R 10-20, L-P 10-18

Tallinna Kaubamaja
0-korrusel
(Trollipeatuste vastas)
TALLINN
Gonsiori 2
Tel: +372 6608300
E-P 9-21

KangaDzungel

Oktoobris selle kupongiga

-50%

Kupong kehtib kuni 31.okt.2013

/Raplamaa/

Vahastu laat – ilmselgelt suurepärase kohtumispaik

Katrin Helend-Aaviku

Vahastu laat on kokkusaamiskoht, kuhu ei tulla pelgalt müüma ja ostma. See on laat, kus ei kõnnita müügilettest sõnagi lausumata mööda, kui ostusoovi ei ole. See on laat, kus suheldakse, astutakse ligi, aetakse juttu, visatakse nalja.

Siin laadal kohtub tänapäev mineviku-ga. Kommertsist tähtsam on laadamelu ja kõik, mis sinna juurde käib. See ei tähenda aga sugugi, et müüjad tühjade taskutega koju lähevad. Ei, sugugi mitte – siinsel laadarahval on kombeks lisaks suhtlemisele iga müüja äri kas või väike-ostuga toetada ja edendada.

Kui tihti me ikka tänapäeval satume külaladaale, kus muu kauba kõrval ootavad määgides oma uut omanikku lambad. Ehtne vanarahva laat. Olid ju koduloomad ja -linnud vanasti üks peamisi laadakaupu. Laadalt ei puudunud ka Aivi Akkatuse valmistatud laadasupp, mida on siin ikka ja alati pakutud.

Paar viimast aastat on Vahastu laata peetud Tuule Äri ees põllul, järgmisel aastal loodab külarahvas laata pidada seal, kus aastaid varemgi - valmiva rahvamaja ehk Trehvamistare juures, kus on ka külalava.

„Usume, et Trehvamistare on selleks

Väike laadaline Saule Steinpilm tundis rõõmu päikeselisest laadapäevast.

Foto: KATRIN HELEND-AAVIKU

ajaks juba täiesti tööjõus ning laat saab veelgi suurema hoo. Ehk õnnestub laadalis ka kultuuriprogrammiga üllatada, mis sel aastal kahjuks olemata jäi. Kuid ega laat seetõttu kehvem olnud, ikka parem kui varem. Vaikselt luuakse juba uusi mõtteid järgmise aasta laada jaoks,

kuid hetkel on veel liiga vara nendest rääkida,“ ütles üks laada korraldajatest Irma Robam.

Laada peakorraldaja oli sel aastal esimest korda Vahastu kaupluse müüja Mare Roosimägi. Laada vaimne ema, algataja ja eestvedaja on aga Eha Metsallik.

“Kirik keset küla”

Rait Talvoja,
Mahtra muuseum

Mahtra muuseumis avati 28. septembril uus näitus “Kirik keset küla”, millega tähistatakse Juuru Mihkli koguduse 775. aastapäeva.

Seekordne väljapanek peegeldab koguduse elu viimasel neljal sajandil. Näitusesaalis vaatavad fotodelt vastu 15 viimast Juuru pastorit alates Friedrich Gustav Knüfferist, kes oli Juuru pastor aastatel 1771-1790, kuni Tauno Kiburini, kes lahkus alles sel suvel Tapa koguduse õpetajaks.

Eksponeeritud on veel päevapilte kirikust nii seest kui ka väljast. Kuna Juuru kirik ehitati põhjalikult ringi aastatel 1893-1895, ongi eriti väärtuslikud pildid vanast kirikust. Neid on näitusel eksponeeritud lausa kolm erinevat varianti.

Lisaks fotodele kirikust on veel pilte Juuru pastoraadist, kahest kõrtrimajast ja vanast vennastekoguduse palvemajast ning sajandialguse leerilaste ühispile.

Näitust ilmestavad kaks kaarti - koopia hiljuti taasleitud Juuru kihelkonna teede kaardist aastast 1902 ja koopia 1847. a pastoraadist ja selle maadest.

Vitriinides asuvad originaal-dokumendid, millest vanim on

Näitust vaatavad Juuru kiriku abiorganist Virge Kadarik, organist ja koorijuht Mari Põld, näituse koostajad Kalev Kask ja Rait Talvoja.

Foto JAAK KADARIK

1779. a trükis *Publicandum*.

Eriti hinnaline on Juuru kiriku ja kihelkonna kroonika, mida hakati pidama 1830. a ja seda on järjepanu täiendatud kuni 1930-ndate keskpaigani. Kuna saksakeelne kroonika on tõlgitud ka eesti keelde, on see on üks olulisemaid aja- ja kultuuriloo allikaid Juuru kihelkonna kohta.

Lisaks paljudele aastapäeva ja erinevate kiriklike tähtpäevade laululehtedele on eksponeeritud vanu leeritunnistusi: Mällestuse täht aastast 1853 kuni Mällestuse täht õnnista-

mise päevaks aastal 1913.

Vitriini ehteks on Mahtra sõja aegsele pastorile Johann Georg Bergile kuulunud saksa-keelne Piibel, mille trükkimise aasta on 1853.

Samas saab infot pastor Bergi piiblite jagamise kohta ning eksponeeritud on Helda küla Andrese talule raudvarana annetatud Piibel.

Iga näituse tegemine toob kaasa üllatusi. Materjalide kogumise käigus leidsime Juuru uue surnuaia pühitsemise laululehe 19. Mihkli kuu päevast 1899. Seoses sellega

õnnestus ka üles leida uude surnuaeda esimesena maetu hauaplats. Selleks oli kolme ja poole aastane Anton Veide, kes maetigi 19. septembril 1899. a.

Jakob Loosalu (Veide) mälestuste järgi oli tema vend seal kolm nädalat üksi. Alles siis hakkas rahvas uut surnuaeda tasapisi omaks võtma.

Kuna näitus sündis ühistööna Juuru Mihkli koguduse ja Mahtra muuseumi vahel, oli näitusel ka kaks autorit - Kalev Kask koguduse ja Rait Talvoja muuseumi poolt.

Luulenurok

Margus Maripuu.

Elan ja töötan Eidaperes. Luuletusi kirjutan siis, kui mu sees miski kõditab, koputab, uidades otsib ja siis vallandub. Olen meedium, vahendaja. Kirjutan luulet alates 1986. aastast. Minu läbi antud luule on meeskonnatöö. Nagu elamisele ja elamiseks mõeldud elugi.

--Lilled ülesse ei vaata
Aed viis mu meeled aeglaselt välja peale jalutama
Sinna kuhu ükski inimjalg polnud iialgi astunud
Aed liigutas mu meeli tohutu kiirusega
Tekkis tuul, mis pani voogavad öieväljad elama.
Kuninglikult, ülendavalt

--Sõprus
Õis õies kinni
Lainetav õitemeri
Nii palju näost kinni hoidjaid
Nii kaua kuni sõprus ei hävi...

--Väsind koer istus rohul
Kaevasin maad vana
väsind koer istus rohul
Põllumuld oli ta kõrval ääreveerel
hingeldades umbrohu pealetükkivust välja
Koer haigutas ...

--Inimesed õhus
Aeg, mil haihtuvad laed ja lainetavad seinad
Seisavad paigal inimesed
Ainult põrandad liiguvad...
Kui juhtub keegi astuma
Kriuks ja kriuks ...

--Seemned tuules
Küpsusest sünnivad tuuled
milles lendlevad seemned –
nii elu alged kui ka põrmu puuted

--Täringud ja keegi
Tärgavalt ärkav kevad –
sind märkavad puhkevad öied
kannavad silmadesse südameisse kirglikud täringud
Kohe tuleb keegi kes paneb täringud silmadest südamesse

--Elupäevad vahtrapuul
Mõni leht kukub servapidi
Mõni leht langeb keereldes
Mõni laperdab maapinnani
Mõnega tuul pillavalt mängib
Mõnda togib ja raputab
Mõnda hoiab ja poputab

Luulenuroka toimetab Ly Ehin

Juristi nõuanne

Pikaajaline töövõimetus võimaldab töölepingu erakorraliselt üles öelda

Lugeja küsib: Töötaja on tööõnnetuses saanud vigastuse tagajärjel jäänud haiguslehel ning on kokku olnud haiguslehel nüüd juba pikemat aega. Kas tööandjal on õigus tööõnnetuse tagajärjel pikemale haiguslehele jäänud töötajale tööleping üles öelda terviseeisu halvenemise tõttu?

Vastab Tööinspektsiooni Lääne inspektsiooni tööinspektor-jurist Leonid Siniavski:

Küsimus on ajendatud töenäoliselt varasema tööseadusandlusega sätestatud seisukohtadest. Nimelt, enne 1.07.2009.a kehtinud töölepingu seaduse (TLS 1992) § 107 lõike 2 kohaselt pidi tööandja töövigastuse tõttu ajutiselt töövõimetus jäänule säilitama töökoha tema tervenemiseni või invaliidsuse kindlaksmääramiseni. Kehtiv töölepingu seadus (TLS) sellist regulatsiooni ette ei näe ning tööõnnetusest põhjustatud pikaajalist haigestumist erandina töölepingu ülesütlemisel välja ei too.

Kuidas reguleerib aga sellist olukorda praegu kehtiv tööseadusandlus? TLS § 88 lõike 1 punkti 1 kohaselt võib tööandja töölepingu erakorraliselt üles öelda töötajast tuleneval mõjuval põhjusel, mille tõttu ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist, eelkõige, kui töötaja ei ole pikka aega tulnud toime tööülesannete täitmisega terviseeisu halvenemise tõttu, mis ei võimalda töösuhet jätkata (töövõime vähenemine terviseeisu halvenemise tõttu). Töövõime vähenemist terviseeisu halvenemise tõttu eeldatakse, kui töötaja terviseeisu ei võimalda tööülesandeid täita nelja kuu jooksul.

Töötaja terviseeisu halvenemisele tuleb vaadata, kas töötaja

tervislik seisund on võimaldanud tal tööülesandeid seni täita ja kas ta on tulevikus võimeline tööülesandeid täitma. Seadus eeldab töövõime vähenemisel terviseeisu halvenemise tõttu pikaajalisust, ehk siis vaadatakse, kas tööülesannete täitmine on takistatud nelja kuu jooksul. Neljakuulist perioodi saab arvestada nii järjestikku kui ka summeeritult.

Enne töölepingu ülesütlemist peab tööandja pakkuma töötajale võimalusel teist tööd (TLS § 88 lõige 2). Sellise kohustuse eesmärk on hoida ära töösuhte ülesütlemine ning võimaldada töötajal jätkata töötamist, tagades seeläbi tema sissetulek. Kuna teise tööpakkumise kohustuses väljendub selgelt töötaja ülesütlemiskaitse õiguse realiseerumine, tuleb kohustust tõlgendada laiemas tähenduses. Ülesütlemine ei ole lubatud, kui tööandjal leidub tööd, mida töötaja on võimeline tegema.

Pakkumine ei saa piirduda seega üksnes töötaja erialase tööga. Selline on olnud ka riigikohtu seisukoht. Riigikohtu 8. novembri 2006. a otsuse nr 3-2-1-103-06 järgi ei saa tööandja kohustus pakkuda töötajale teist tööd piirduda vaid kitsalt töötajale erialase töö pakkumisega. Vältimaks töölepingu lõpetamist, tuleb tööandjal kaaluda ka võimalust pakkuda töötajale muud tööd, mida ta on võimeline tegema. Lisaks tuleb tööandjal pakkuda enne töölepingu ülesütlemist töötajale ka töökohti, mille puhul tuleks tal korraldada täiendusõpet, kohandada töökohta või muuta töötingimusi, kui see võimaldab töötajal töösuhet jätkata.

Tööandjal lasub kohustus siiski juhul, kui muudatused ei põhjusta talle ebaproportsionaalselt suuri kulusid ja teise töö pakkumine on asjaolusid arvestades mõistlik.

Tulekahjust tuleb teada anda esimesel võimalusel

Õie Kopli,
Lääne päästkeskuse Raplamaa ennetaja

Tulekahjusid ei ole alati võimalik täielikult vältida, kuid me saame selle tekkimisriskid viia miinimumini.

Sageli märkame ajalehtedes pealkirju, et punane kukk võttis perelt armsaks saanud kodu, tegi talus hävitava töö, jättis alles vaid ahervare, võttis taas inimese elu.

Viimasel ajal on sagenenud tulekahjud, mille avastamisega on jäädud hiljaks, ning põhjused on erinevad. Üks neist on tõsiasi, et puudus väike elupäästja, suitsuandur, mis annab meile teada tulekahjust algstaadiumis. Teine, et häirekeskusesse helistamisega on hiljaks jäädud, sest suures paanikahoos ei meenu hädaabinumber 112.

Mõtleme esmalt, mida saab igaüks oma kodus ise ära teha?

Näiteks võta oma südameasjaks iga nädal korra oma suitsuandurit testida, vähemalt korra kuus tolmumejaga seda ka tolmust puhastada. Kui patareid on saanud tühjaks, vaheta kohe uue vastu ja paigalda lakke tagasi, sest uskuge mind, sahtlis ei ole temast mingit kasu.

Kuidas on lood küttekolletega, kas korstnapühkija on juba sellel aastal käinud? Kuidas on lood elektriga, kui tihti elektrikilbist kaitse välja lööb? Kas kuskil on mõni juhe ajutiselt parandatud või on mõni elektripistik üle koormatud „vargapesadega“? Kas suitsetajad tühjendavad tuhatoosi regulaarselt ja ohutult? Just need loetletud kohad on Eestis tulekahjude enimlevinud tekkepõhjused.

Kena suvi on saanud ootamatult läbi ja päikesevalgust jääb järjest vähemaks, see tähendab aga päästja-

Suitsuandur on kodus kohustuslik.

Foto: SIIM SOLMAN

tele suuremat töökoormust. Paljudele meeldib õhtuti küünlatuld nautida, kuid nad unustavad väikese pisiasja: lahtist tuld ei jäeta järelevalveta ning küünlaalus peaks olema mittepõlevast materjalist.

Hea on kuulda lugusid, kus kodud on pääsenud suurematest tuleõnnetustest tänu suitsuandurile, kuid siiski on veel väga palju maju ja kortereid, kus seda vidinat nimeta-

takse ebameeldivaks kohustuseks. Seda vaatamata sadu kordi tõestatud faktile, et suitsuandur päästab elu ja vara.

Pealegi teavad tänaseks ehk juba kõik, et alates 1. juulist 2009 on vähemalt üks suitsuandur kodus kohustuslik. Kuid mitte seaduseandja pärast, teie enda ohutuse jaoks hoopis.

Hooli endast ja oma lähedastest!

www.tootukassa.ee
Töötukassa Raplamaa osakond
Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 1. oktoober 2013

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
Kokk	2	Rapla linn
Tootmistööline	4	Alu alevik
Kokk	1	Kehtna alevik
Kaubavastuvõtja-transporditööline	1	Kohila alev
Transportitööline	1	Kohila alev
Abitööline tootmises	1	Kohila alev
Pakkija	1	Kohila alev
Masinamees	1	Kohila alev
Klienditeenindaja	1	Jädivere küla
Ehitaja	2	Rapla linn
Klienditeenindaja	1	Rapla linn
Turvatöötaja	2	Järvakandi alev
Müügiagent	1	Raplamaa
Tisler	2	Rapla linn
Puhastusteenindaja	1	Rapla vald
Keevitaja	1	Kasti küla
Metsatööline	4	Raplamaa
Puidupingi operaator	2	Purila küla
Klienditeenindaja- pizzameister	1	Rapla linn
Autojuht	2	Raplamaa

Lisainfot tööpakkumiste kohta leiate töötukassa iseteenindusportaalist: <https://iseteenindus.tootukassa.ee>.

Hinnavõrdlus

Kui tuleb suitsukala isu

Katrin Helend-Aaviku

Kindlasti ei vaidle keegi mulle vastu, kui ütlen, et kõige parem suitsukala on see, mis on just värskelt kodusest suitsuahjust välja võetud.

Minu lapsepõlvemälestustes on mitmed suvised päevad, kui vanaema juures rõdul seisis suur roheline plastkast, mis oli täis värsket lesta. Mäletan, kuidas seisin isa kõrval ja vaatasin, kuidas ta kalad suitsuahju panekuks ette valmistas – neid puhastas ja soolaga õrnalt sisse hõõrus. Kui sellele mõtlen, on siiani ninas sooja suitsukala lõhn, mis täitis kogu õue. Suitsulesta sai mitu-mitu suurt kandikutäit ja neid oli

	Kuum-suitsu räim, 400 g, Läti	Kuum-suitsu heik vaakum, (kilohind)	Külm-suitsu skumbria lõigud, Kapten Grant, (kilohind)	Õlle-amps suitsulõhest, Poseidon 150 g
Rapla Konsum	2.30	6.69	6.35	1.65
Rapla Karman Selver	-	-	-	-
Food Market	-	-	-	-
Ristiku pood	-	-	-	-
Rapla Säätumarket	-	-	-	-
Mahlamäe A ja O	2.30	6.69	-	-
Maxima	1.59	-	5.79	-
Grossi Toidukaubad	-	-	-	1.64

Hinnad on seisuga 30. september 2013

nii mõnus pärgamendipaberi vahelt maitsmas-nokkimas käia.

Poest ostetud suitsukalal sellist maitset ega väärtust ei ole. Aga kui hing ja isu väga

selle järele kisendama hakkavad, käib poekala kah.

Mitmes kaupluses on müügil lahtist suitsukala. Näiteks kuumsuitsu heigi kilohind jääb 6 ja 8 euro vahele. Selveri

suitsukala valik jäi silma laia sortimendi poolest. Saadaval oli suitsuskumbria, -räim, -tursk ja -ahven. Kilohinnad jäid vahemikku 2.89-9.89 eurot.

Kaido Loik on tehnikaspordi vastu lapsest saati huvi tundnud. Lisaks lendamisele on ta tegelema ka veemoto- ja kardisportidega.

Foto: JAAK KADARIK

Kõige magusam hetk oli tänavu kevadel, kui lennuk esimest korda õhku tõusis. Seni on tal lennutunde kaksteist. Enne kevadet neid juurde ei tule.

Ise ehitatud lennukiga kõrgusi vallutamamas

Siim Jõgis

Kuusiku angaaris asub lennuk, mis ei pärine ühelteki tootmisliinilt. Samuti ei ole sellel nime ega tehase tunnismärke. Ometi see lendab ning vallutab taeva laotust.

Nelja aasta pikkuse tiheda töö tulemusena sai Kaido Loik valmis enda lennuki. Igapäevase töö kõrvalt nokitses ta oma Sakus asuva kodu garaazis lennuki kallal 2009. aasta sügisest saati. Tehniliste lahendustega aitas „teraslinnu“ valmimisele kaasa Ingmar Näks ning finantsiliselt toetas projekti Ivo Mölder. Esimesed lennutunnid sai aparaat kirja käesoleva aasta kevadsuvel.

Lennuki valmistamiseks kulus ligikaudu 200 000 krooni. Kui selline lennuk osta, algaksid hinnad miljonist kroonist. Üsna kallid on ka sellega lendamine, sest arvutused näitavad, et ühe lennutunniga kulub 48 eurot. Kaido Loigu ehitatud lennuk on praeguseks lennanud 12 tundi ning selle ajaga kulub 280 liitrit kütust. See tähendab 23 liitrit tunnis ning lisaks tuleb veel arvestada mootoriõli kulumisega.

Kütuseks on kõige tavalisem bensiinijaamast saadav bensiin ning sealtamast saab ka mootoriõli. Praegu on lennukil Itaaliast pärit Simonini mootor (56 kilogrammi ja 110 hobujõudu), kuid Loik tunnistas, et see ei ole piisavalt hea. Tal on kindel plaan vahetada see ümber Subaru mootori vastu, mis töötab diisli peal.

Loik selgitas, et Simonini mootor jääb liiga väikeseks ning neelab mõttetult palju kütust. Tema hinnangul võtavad suuremad mootorid kütust optimaalsemalt, sest nad ei pea töötama täisvõimsusel.

Punasel värvil mingit tähendust ei ole

Kuigi Loik on tundnud huvi tehnikaspordi ja lendamise vastu lapsest peale, ei ole päris tühja koha pealt võimalik lennukit ehitada. Valminud lennuk põhineb ameeriklaste Lightning-tüüpi väikelennukil.

Lennuki ehitamise esimene etapp oli Loigu jaoks mudeli valmistamine. Selle pealt võttis ta vormid. Kere ja tiivad tuli lennukil kahest tükist kokku liimida. Enne lennukiga lendamist on nõutud, et tiibadele tuleb teha koormustest, mis seisneb selles, et nendele laotatakse ühetonnine koormus. Lubatud läbipaine on 40 sentimeetrit, kuid Loigu lennuki puhul oli see 18 sentimeetrit, mis näitab, et tiivad tulid liiga tugevad.

„Mida tugevam, seda parem,“ ütles Loik, kuid lisas, et tugevus annab lennukile kaalu juurde, mida vaja ei ole. See lennuk tuligi tiibade tõttu pisut liiga raske.

„Iseehitaja fenomen on see, et kui kere tundub küll piisavalt tugev, siis ma ikkagi panen ühe kihi veel, mis sest, et eelmine tugevus oleks sobinud,“ rääkis Loik. See on ka üks põhjus, miks tiivad tulid pisut rasked.

Lennuk on punast värvi, kuid Loik ütles, et sellel mingit kindlat põhjust ei ole. Ka keret kaunistaval muustril ei

Punasel värvil ega tiibadele joonistatud muustril ei ole ehitaja sõnul mingit tähendust. Tema disainis värvilahendused nii, et oleks silmale ilus vaadata.

Fotod: erakogu

ole mingit laiemat tähendust. „Nii nagu silmale hea tundus, nii ma need triibud sinna tõmbasin,“ rääkis Loik.

Kuusikule jõudis lennuk käesoleva aasta kevadel. Testide käigus selgus, et kõik süsteemid töötavad ning järgmine samm oligi kaua valminud kaunikene viia taeva laotusse. Varasem lennukogemus oli Loigul olemas, sest ta oli delta-ploaanide ja väikelennukitega lennanud.

Eestis ei korraldata lennukonkursse, kuhu selle lennukiga võiks võistleva minna. Välismaal küll toimuvad kestuslennud ja erinevad võistlused, kuid Loigul ei ole ambitsiooni nendest osa võtta. Selle lennuki eesmärk on olla valmis ainult hobilendudeks.

Kuna vormid on alles, küpseb Loigul mõte ehitada rohkem lennukite plaaniga

need maha müüa. Samas annanab ta endale aru, et Eestist pärit hobilenduritel on väga raske konkureerida tehastega, kellel on firmamärk ja tuntus juba olemas. „Kui nähakse, et lennuk lendab hästi, siis on lootust saada jalg ukse vahele,“ rääkis Loik. Konkurents on välismaal üsna suur, sest tegijaid on palju. Ainuüksi Tšehhis on kümme tehast, mis toodavad väike- ja purilennukeid. Eestis see-eest konkurentsi peaaegu ei ole.

Selge ilmaga paistab terve Eesti

Teoreetiliselt on võimalik Loigu lennukiga ka talvel lennata, kuid selleks tuleb hankida suusad, millega lendu tõusta ja maanduda. Lisaks tuleb kuidagi lumi raja pealt ära koristada ning seetõttu

eelistab Loik pigem kevadet oodata. Siiski on tal enda sõnul kahju, et külmemad ilmad peale tulevad ja sel hooajal enam lennata ei saa.

„Vahel vaatan küll taevasse, et milline ilm on ja kas lennata saaks,“ tunnistas Loik. Ta on lennu ajal otsinud maa pealt ka oma kodu Sakus ning ilusa ilmaga ei ole seda tema sõnul keeruline üles leida. „Ülevalt paistab kõik teistmoodi, aga GPS-ga saab õige koha üles leida,“ rääkis Loik. Eesti on ülevallatavates nii väike, et kui tõusta 500 meetri kõrgusele, paistavad Kuusikult kätte nii Paide, Türi, Tallinn kui ka Pärnu laht. Kui on väga hea nähtavus, siis paistab pooleteise kilomeetri kõrguselt terve Eesti. Loigu sõnul on sel juhul näha nii Peipsi järv kui ka Eesti läänepoolne serv.

Pimedas siiski selle len-

nukiga lennata ei saa, kuigi tulede säras oleks Loigu sõnul Eesti veel eriti ilus. Lennukile paigaldatud instrumendid võimaldavad tal sooritada ainult visuaalseid VFR (Visual Flight Rules) lende. See tähendab, et piloot peab ise nägema, kuhu ta lendab, abiks on ka GPS. Ei ole ühtegi instrumenti, mis võimaldaks tal lennata pimedas või muudes halbades tingimustes.

Lennuki pikkus on 6,2 meetrit, tiibade ulatus 8,2 meetrit ning kõige kõrgemaks kohaks on lennukil saba, mis küündib kahe meetrini. Kõige kõrgem punkt, kuhu Loik selle lennukiga on tõusnud, jääb 700 meetri piiridesse. Lennuk ise võimaldaks tõusta viie kilomeetri kõrgusele, kuid sel ei ole enam mõtet, sest midagi erilist seal üleval ei ole ning väga hästi alla ka ei näe. Kõrgemal kaotab lennuk ka jõudu ega jaks enam nii hästi vedada.

Õhku tõusmiseks ja maandumiseks on vaja kaheksa meetri pikkust rada ning see on Kuusikul kenasti olemas. Lennuk on kahekohaline ning sinna mahub lisaks piloodile üks reisija.

Loik ehitas lennukit oma vabast ajast ning nüüd, kui enam ehitama ei pea, tundub talle, et midagi on justkui puudu. „Valmis saamise rõõm oli ainult selleks ajaks, kui õhku tõusime, hiljem seda erilist tunnet ei ole olnud,“ rääkis Loik. Nüüd tahaks juba teha uut lennukit või vähemalt nokitseda vana kallal, et seda paremaks teha. „Kogu ehitamise aja mõtlesin, et saaks juba valmis, aga nüüd kui sai valmis, mingit supertunnet küll ei ole,“ tunnistas Loik.

Koolisport

Õppeaasta esimesed meistrid on kergejõustiku mitmevõistlejad

Laine Rokk

Koolinoorte esimene võistlus sellel õppeaastal, kergejõustiku mitmevõistluse meistrivõistlus toimus 17.-18. septembril Kohilas. Koolinoori osales 4 koolist 35.

Vanuseklasside paremad:

C-klass (2000-2001):

Tütarlapsed, kuuevõistlus

1. Kaisa Ülviste, Rapla ÜG, 3800 p
2. Anet Maripuu, Kohila G, 3735 p
3. Keidy Kaal, Järvakandi G, 2942 p

Poisid, üheksavõistlus

1. Tõnu Algre, Järvakandi G, 4342 p
2. Kaspar Grauen, Kehtna PK, 4082 p
3. Markus Sepp, Järvakandi G, 3859 p

B-klass (1998-99):

Tütarlapsed, seitsmevõistlus

1. Liina Edvand, Järvakandi G, 2419 p
2. Mari Lutsihhin, Järvakandi G, 2265 p
3. Marleen Valdas, Järvakandi G, 2103 p

Poisid, kümnevõistlus

1. Kaspar Rasmus Eelmaa,

- Järvakandi G, 4132 p
2. Andres Ant, Kohila G, 3961 p
3. Martin Voog, Järvakandi G, 3483 p

A-klass (1996-97):

Tütarlapsed, seitsmevõistlus

1. Katrin Melts, Järvakandi G, 1702 p
2. Kert Jõema, Järvakandi G, 3728 p
3. Sabri Asuküla, Kehtna PK, 2719 p
3. Kaarel-Eerik Sarapuu, Kehtna PK, 2484 p

J-klass (1994-95):

Tütarlapsed, seitsmevõistlus

1. Anett Kaldas, Järvakandi G, 2654 p
2. Egert Tomingas, Rapla ÜG, 4927 p

Võistkondlikus arvestuses võitis gümnaasiumidest kõige väiksem – Järvakandi - 107 punktiga, põhikoolidest aga kõige suurem – Kehtna 51 punktiga.

Kümnes Rapla Sügisturniir korvpallis peeti Sadolini spordihoones. Poiste arvestuses jäi võit koju ning tüdrukute võidukarikas rändas Pärnu KK Paulusele. Hõbemedalitele tulid BC Tarvas/Rakvere SK ja BC Star. Poiste arvestuses oli lahing pronksile väga tuline ning minimaalse paremusega alistas Keila Pärnu. Tüdrukute kolmanda koha võttis samuti Keila, kes alistas Rapla KK võistkonna. Lisaks korvpallilahingutele peeti ka kaks lisavõistlust. Viskevõistluse parimad olid Rapla poisid ja Pauluse tüdrukud. Kaptenivõistluse võitsid Katarina Rõngelep Paulusest ja Johannes Kirsiu Rapla meeskonnast.

Tekst korvballikool, foto Siim Solman

Kehtnas võisteldi teatejooksudes

Laine Rokk

Koolinoorte maastikuteejooks toimus Kehtna MTK staadionil, mis võttis võistlejaid vastu lipuehtes ja väga hästi ettevalmistatud radadega.

Osales 26 võistkonda 13 koolist, kokku 228 koolinoort. Kavas oli pendelteatejooks ja maastikuteejooks kolmele vanusegrupile.

Põhikoolid (üle 80 õpilasega)

Arvesse läksid 3 parema teatejooksu kohapunktid

1. **Kaiu PK** (Kairiin Põlluste, Iona Saar, Laura Vilumets, Argo Mais, Sven Rännel, Rasmus Kivinukk, Tiaana Männisalu, Ivika Saar, Egle Rännel, Gert Karivere, Tanel Männisalu, Kalev Eduard Kalda, õpetaja Helgi Valliste), 20 p
2. **Valtu PK, 16 p**
3. **Kehtna PK, 11 p**

Põhikoolid (80 õpilast ja vähem), kuueklassilised ja algkoolid

Arvesse läksid 2 parema teatejooksu kohapunktid

1. **Eidapere kool** (Anett Jõulu, Melany Aidla, Lisandra

Tomson, Marko Tomson, Rico Grupmann, Mart Silaste, Rain Suurmets, Reio Alliste, Liis Bender, Signe Sitkin, Michell Aidla, Timo Lainevool, Lauri Vetesina, Erik Liblik, Andreas Gilden, õpetaja Luule Sulg), 9 p
- 2. **Varbola LA-AK, 7 p**
- 3. **Käru PK, 5 p**

Gümnaasiumid

Arvesse läksid 5 parema teatejooksu kohapunktid

1. **Kohila G** (Georg Markus Tammverk, Kaspar Saare, Rasmus Piisang, Aiden Madisson, Taavi Kala, Martin Vetkal, Sandra Tiidrus, Brit

Maripuu, Gerda Schotter, Karina Lõhmus, Egle Piisang, Anet Ilustrumm, Andreas Ant, Sten Veeleid, Eero Välik, Ott Onton, Kristo Forsel, Kevin Kalas, Kathleen Mägi, Anet Maripuu, Reelika Piirsalu, Anet Saarna, Annabel Jürgens, Adelin Jürgens, Kristjan Kallaste, Andro Tuisk, Dmitri Vinogradov, Kristjan Limberg, Mihhail Kotov, Ülari Kuzmin, Mariliis Karro, Kaisa Högren, Andra Vebus, Helen Albin, Merilin Errit, Diana Liiber, õpetaja Kaur Heinaru), 23 p
- 2. **Rapla ÜG, 22 p**
- 3. **Rapla VG, 18 p**

Koolisport

Koolide jalgpallivõistkonnad selgitasid paremaid

Laine Rokk
Andres Saks

Koolinoorte jalgpallivõistlused VI-IX klasside poiste ja X-XII klasside noormeeste võistkondadele toimusid 24. septembril Kaereperes. Noorem vanuseklassis osales 9 kooli ja 86 koolinoort, arvestust peeti eraldi gümnaasiumide ja põhikoolide seas. Vanemas vanusegrupis peeti turniir nelja gümnaasiumi võistkonna vahel.

VI-IX klassid

Gümnaasiumid:

1. **Märjamaa G** (Kaarel Kõuts, Uku Burmeister, Mario Kuum, Joonas Soomre, Dan Marten Esko, Joosep Sarap, Gert Gabrite, Sander Zahharov, Kristo Kaljumaa, Ralf Elfenbein, esindaja Tiina Helliste)

2. **Rapla VG** (Ken Krister Maalinn, Artur Lindegren, Tanel Ambur, Sander Ambur, Revo Roosaar, Mikk-Sander Susi, Sten Kenert Maalinn, õpetaja Risto Ütsmüts)

3. **Rapla ÜG** (Hendrik Väli, Marek Ruut, Rasmus Vahtre, Rein Truusa, Tanel Orulaid, Daniel Tootsman, Rando Roosaar, Karl Lister, Raiko Kurisoo, õpetaja Jaak Liivandi)

Põhikoolid:

1. **Kehtna PK** (Egert Tutt, Kenet Pedaja, Sabri Asuküla, Gerth-Genneth Habo, Illarion Nuut, Marcus Tombak, Daniel Gold, õpetaja Kadi Peedo)

2. **Valgu PK** (Eero Maasikas, Aadu Riiberk, Kerdo Soolo, Rauno Remmel, Karl Lõhmus, Mehis Heinla, Andres Sõlg, Rando Kristal, õpetaja Bruno Born)

3. **Kabala PK** (Markus Aedla, Kevin Pajula, Elvis Tammet, Egon Talisoo, Kaarel Piirsalu, Kevin Tammiste, Ardi Siniroht, Uuno Trummal, Keiti Ekart, õpetaja Reet Tiisaar)

Vabariigi finaalvõistlusele pääsesid edasi Märjamaa

gümnaasium ja Valgu põhikool.

Kohila ja Rapla Vesiroosi gümnaasiumi tütarlaste võistkonnad pääsesid otse finaalvõistlusele.

X-XII klassid

1. **Kohila G** (Andro Tuisk, Kalev Säde, Raido Välik, Aimar Toomela, Mihhail Kotov, Timothy Türkson-Zujev, Anre Mitrovski, Thomas-Erik Sohlu, Marchello Mitt, Kristjan Limberg, õpetaja Kaur Heinaru)

2. **Rapla ÜG** (Kaspar Krevald, Kert Soitu, Ago Ambur, Egert Tomingas, Anders Uusmees, Pablo Navarro, Markus Satsi, Karl Gustav Soo, Kaspar Romulus, õpetaja Jaak Liivandi)

3. **Rapla VG** (Tom Silaots, Kristjan Kotto, Sven Muldmaa, Marko Merila, Koit-Simeon Helde, Kaur Tuurma, Sander Lukas, Ken Lill, Ken Krister Maalinn, õpetaja Risto Ütsmüts)

Neli koolinoort võitsid kõigil distantssidel

Laine Rokk

Maakonna koolinoorte piirkondlikud jooksuvõistlused toimusid septembris neljas piirkonnas. Osales 17 kooli kokku 218 noore jooksuhuvilisega.

Võistlus on mõeldud 11-aastastele ja noorematele. Igal osavõtjal on võimalus osaleda kolmel jooksudistantsil. **Neli koolinoort olid nii tublid, et võitsid kõik kolm kavas olnud jooksudistantsi.** Iga vanuseklassi kolme paremat autasustati diplomiga ja maiustusega. Kuna tingimused on piirkondades erinevad, siis ei ole tulemused võrreldavad.

Piirkondade parimad:

Rapla piirkond

Vanem grupp (2002-2003)

Sandra Loose, Alu LA-AK, 60 m 9,8
Eren Jaanus, Rapla ÜG, 200 m 37,0; 600 m 2.27,2
Richard Viiart, Rapla VG, 60 m 9,4
Robin Kressel, Rapla ÜG, 200 m 34,2
Erich-Raimond Stepanjuga, Rapla VG, 1000 m 3.49,9

Noorem grupp (2004-2005)

Elise Kreuz, Valtu PK, 60 m 10,1; 200 m 38,7; 600 m 2.28,4
Märten Laurimaa, Rapla VG, 60 m 10,2; 200 m 36,1; 600 m 2.19,1

Märjamaa piirkond

Vanem grupp (2002-2003)

Eliise Metsniit, Märjamaa G, 60 m 9,8; 200 m 36,5
Kadi Vatter, Valgu PK, 600 m 2.34,7
Rando Kristal, Valgu PK, 60 m 9,1; 200 m 32,6

Hans-Erik Metsis, Märjamaa G, 1000 m 3.33,5

Noorem grupp (2004-2005)

Getter Lehtsaar, Märjamaa G, 60 m 10,0
Kärolin Kikas, V-Vigala PK, 200 m 39,7
Mariann Enok, Varbola LA-AK, 600 m 2.24,8
Joonas Asumets, V-Vigala PK, 60 m 9,6
Kristofer-Alex Jeanty, Märjamaa G, 200 m 37,0
Joosep Kuusler, Varbola LA-AK, 600 m 2.16,0

Kohila piirkond

Vanem grupp (2002-2003)

Marite Suurmäe, Kohila G, 60 m 9,6; 200 m 34,2
Sandra Tiidrus, Kohila G, 600 m 2.13,6
Rasmus Kivinukk, Kaiu PK, 60 m 8,9; 200 m 33,2
Taavi Kala, Kohila G, 1000 m 3.40,5

Noorem grupp (2004-2005)

Teili Ladoga, Kohila G, 60 m 10,0; 200 m 36,3
Mari-Ly Talas, Kohila G, 600 m 2.19,8
Hendry Visotskis, Kohila G, 60 m 9,4
Rasmus Piisang, Kohila G, 200 m 34,4
Marek Kalda, Kohila G, 600 m 2.08,3

Järvakandi piirkond

Vanem grupp (2002-2003)

Keidy Kaal, Järvakandi G, 60 m 9,9; 200 m 35,4; 600 m 2.19,9
Kaspar Grauen, Kehtna PK, 60 m 8,8; 200 m 32,0
Hardi Voomets, Kabala PK, 1000 m 4.00,9

Noorem grupp (2004-2005)

Helina Vaikla, Kehtna PK, 60 m 10,5
Anna-Liisa Jõema, Järvakandi G, 200 m 40,2
Triinu Rohtla, Järvakandi G, 600 m 2.32,9
Arto Kivisild, Järvakandi G, 60 m 9,7; 200 m 36,9; 600 m 2.16,1

Allan Lätt noppis taas drifti meistritiitli

Pille Rõivas,
Eesti Drifti Liit

Laupäeva õhtutundi del Rapla kardirajal lõppenud Eesti drifti meistrivõistluste street-klassi viimasel etapil kaitses mullune liider Allan Lätt oma tiitlit ning tõusis kokkuvõttes taas Eesti meistriks.

Etapi võitis Martin Vaga, kes oli võitmatu ka pro-võistlejate vastu. Pro-klassi driftimeistrer selgus mõned nädalad tagasi Laites, street-klassi sõitjad astusid veel viimast korda lahingusse Raplas. Enne viimast etappi olid punktivahed esiviisikus olevate meeste vahel väikesed ning võimalus meistritiitel saada kõigil. Koondtabelis oli liidrikohal mullune driftmeister Allan Lätt.

Kuigi Rapla rada ei ole kiire, sealsed sisenemise kiirused on ligikaudu 80 kilomeetrit tunnis, on rada väga tehniline ning nõuab sõitjailt häid oskusi. Seal on võistlejad sõitnud palju ning rada on hästi tuttav kõigile kogunud sõitjatele.

Hindajad otsustasid teha võistlust huvitavamaks ning asetasiid koonused, mille järgi võistlejad sõitma peavad, tavapärasest erinevatesse kohtadesse, muutes raja niimoodi sisuliselt uueks. Kõik sõitjad pidid uute tingimustega kohanema ning paljud

pidid tunnistama, et see oli neile liiga raske ülesanne. 28 võistlejast üheksa ei saanud ühtegi korralikku hinnatavat sõitu tehtud ning langesid konkurentsist välja. Kahte võistlejat vaevasid tehnilised probleemid ning nii saigi ainult 17 võistlejat kvalifikatsioonis punkte.

Liidrikohal olev Allan Lätt tõestas oma paremust juba kvalifikatsioonis, kus noppis sajast võimalikust 84,9 punkti. Paremusele teise skoori sõitis välja tema meeskonnakaaslane AL Driftteamist Indrek Jaaksoo, kes sai 69,2 punkti. Talle järgnesid Ott Kokk ja Arti Kannisto.

Kvalifikatsioonis domineeris Lätt

Kvalifikatsioonis punkte saanud 17 võistlejast sai eliminaatorsõitluses edasi 15, sest viimased kaks võistlejat ei ületanud 35 punkti lävendit ja nende jaoks oli võistlus lõppenud. Samuti muutus võistlus oluliselt keerulisemaks, sest taevataat otsustas rada kostitada vihmasajuga, mis muutis raja äärmiselt libedaks ning kiirused langesid oluliselt. Võistlejatel oli tükk tegemist, et autot kontrollitult rajal hoida ning spinnid ei olnud harvad.

Esimene tandem sõitjate paar oli niivõrd võrdne, et tuli teha hulga kordussõite. Poolfinaali jõudsid Margus Mangus ja Mihkel Norman Tuults, kes olid sel korral väga heas vormis ning kustutasid järjest vastaste võidulootusi. Võidukad olid ka Martin Vaga ja Allan Lätt.

Tandemist Mangus ja Tuults väljus võitjana Tuults. Võistlus-

Eesti driftiparemik kogunes nädalavahetusel Rapla kardirajale, et panna hooajale punkt.

Foto: TARMO KALMIST

paarist Vaga ja Lätt oli parem Vaga. Seega asusid kolmandale kohale võitlema poolfinaalide kaotajad Allan Lätt ja Margus Mangus. Võidu ehk kolmanda koha saavutas Lätt, sest ta suutis taga sõites väga hästi kopeerida oma vastast ning hoida hoida ning spinnid ei olnud harvad.

Vangerdused hooaja lõpptulemuses

2013. aasta street-klassi driftimeistri tiitli viis koju Allan Lätt, kellele kindlus-

tasid kvalifikatsioonivõit ja etapi kolmas koht piisava punktiarvu. Enne võistlust kokkuvõttes neljandal kohal olnud Martin Vaga oli Raplas võitmatu, mis tõstis ta teisele kohale. Auväärse kolmanda koha saavutas Randar Kajo, kel sel etapil ei läinud päris nii hästi, kui ta ise lootis. Lisaks kahandas tema hooaja edu meeskonnakaaslase Mihkel Norman Tuultsi edukas võistlemine.

Kvalifikatsioonis saavutas Kajo kaheksanda koha ning eliminaatorsõitluses esimeses voorus pidi ta tunnistama vastase Kristo Künnapase paremust, sest ta tegi ise rajal vigu. Õnneks ei olnud

kaotus suur, ta langes ühe koha võrra teiselt kolmandale. Kajo kommenteeris, et etapi tulemusega ta eriti rahule ei jää, ent hooaja kokkuvõttes on tal väga hea meel olla kolmandal kohal.

Tasub mainimist ka, et terve hooaja vältel on street-klassis domineerinud üks meeskond, AL Driftteam, kuhu kuuluvad ka kõik esikolmikusse jõudnud sõitjad. Täpsemalt kuuluvad kuus paremat kohta sellele meeskonnale. Kokku on neid kaheksa, kellest ligi pooltel on nüüd kahe hooaja vahel vaja tõsiselt tööd teha. Osa neist plaanivad järgmisel hooajal sõita pro-klassis, ent selleks tuleb oma autosid

täiendada ning soetada ka vastav turvavarustus, sest nõuded pro-klassis on oluliselt karmimad. Mehed loodavad leida toetajaid järgmiseks hooajaks.

Kes keda: street versus pro

Kuna street-klassi sõitjad on tänava teinud suure arengu, otsustasid korraldajad välja selgitada, kumma klassi võistlejad tegelikult võitjad on. Kui street-klassi eliminaatorsõidud olid läbi, lasti korraga rajale kõik seitse kohalolnud pro-võistlejat ja neile pandi vastaseks seitse parema kvalifikatsioonitulemusega street-klassi sõitjat. Mõlema klassi kvalifikatsioonivõitjad said otse kaheksa parema sekka, ülejäänud läksid paaridena vastakuti.

Üllatusena võitlesid endale koha nelja parema seas mitte ainult pro-klassi sõitjad, vaid kohad jagunesid võrdseks klasse vahel.

Poolfinaalides oldi päris vastakuti – street-klassi sõitja Arti Kannisto vastaseks oli pro-sõitja Rait Lember ning Martin Vaga sai vastaseks pro-sõitja Henri „Sõge“ Puhmase. Üllatuslikult olid just pro-mehed need, kes pidid vastastele alla vanduma ning poodiumi kahest paremast kohast suu puhtaks pühkima.

Võitlusest kolmandale kohale väljus võitjana Rait Lember. Finaal kahe street-sõitja vahel lõppes Martin Vaga võiduga. Taas sai Vaga tõusta poodiumi kõrgeimale kohale. Talle võiks anda lisaks ka veel päeva tegija tiitli, sest mitte keegi ei saanud talle vastu – ta oli lihtsalt võitmatu!

TYCO Rapla alustas hooaega suure võiduga

Rapla korvpalliklubi

TYCO Rapla alustas uut korvpallihooaega „seljavõiduga“, alistas kodusaalis Valga Maks&Mooritsa 96:61.

Avaminutitel oli mäng väga lahtine ja kummalgi meeskonnal ei olnud skooritegemisega probleeme. Esimese neljandiku vältel oli Rapla pidevalt liidrirollis, kuid pinge püsis mängus. Esimene veerandaeg lõppes Rapla kasuks 20:17. Teisel veerandajal lülitas kodumeeskond täiskäigu sisse. Hea kaitsetöö tulemusena saadi mitmeid korve kiirrunakutest ning samuti sopsati kolmepunkтикаare tagant. Poolajaks teeniti välja eduseis 45:30. Ka kolmandal neljandi-

kul jätkus Rapla meeskonna soolo ning publikum, kelle koguarv ulatus seitsmesajani, ei pidanud pettuma. Viimast veerandaega alustati tulemuselt 78:45.

Mänguaeg täis tiksunud, särasid tablool TYCO Rapla võidukad numbrid 96:61. TYCO Rapla esituses peegeldus silmanähtavalt võistkondlikkus, kõik mängijad sekkusid mängu hästi ja kandsid oma rolli välja. Skooritegemisel kerkisid esile Žiga Fifolt ja Sven Kaldre, kes vastavalt panustasid 23 ja 21 punkti. Oliver Metsalu lisas üksteist ja Kristjan Voolaid üheksa silma. „Ilusad read“ olid ka Rait-Riivo Laanel (üheksa punkti, viis korvisöötu, viis vaheltlõiget) ja Martin Dorkel (kuus punkti, kuus resultatiivset söötu, viis vaheltlõiget). Andre Pärn ja

Hendrik Ruut lisasid kuus silma. Selline on tänaseks päevaks Rapla esindusmeeskonna hooaja avamängude saldo: aasta 2010 - Rapla esindusmeeskond kaotab oma debüüthooaja avamängus KK Pärnule 82:83. Aasta 2011 - Rapla alustab hooaega hea esitusega, kuid siiski kaotusega Tartu Ülikoolile 72:79. Aasta 2012 - TYCO Raplat tabab avamängus fiasko – kaotus uustulnukale KK Hitole 63:71. Aasta 2013 - nüüd sai kaotuste rida ilusa lõpu - 96:61 Valga Maks&Moorits alustatud!

TYCO Rapla järgmine kodumäng toimub sel laupäeval, kui võrustatakse Tallinna Kalevi meeskonda. Kolmapäeval, 2. oktoobril sõidab TYCO Rapla meeskond Pärnusse, et Alexela korvpalli meistriliiga teises voorus mängida sealse meeskonnaga.

3.-5. oktoobrini 2013

KÕIK SEGISTID JA BOILERID

-20%

SÄÄSTUKAARDIGA

Soodustus ei laiene tellitavale ja soodushinnaga kaubale ega krediitmüügile

E EHITUSKESKUS

Rapla E-Ehituskeskus - Rapla, Viljandi mnt 126

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteebiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

Tel 511 0415,
517 9866, 489 4055.
www.landecker.ee

OU LANDEKER

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteebiga ja läbiraiutud kinnistuid

GRUNДАР ПИИТОО

Metsakinnistute ja raide ost (sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteebiga koormatud metsakinnistud). Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 447 0525, Lille 4, Pärnu

Ostame metsamaterjali, raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

*Austatud Tiit-Liia ja Udo Knaps!
Hõissa kuldpulmad!*

*Sõbrad
Õunapuude
alleelt*

PINDI REALIA GROUP

Kõige rohkem usaldust!

Üle 4000 kliendi kasutab oma kinnisvara müümisel meie abi.

Müüa maja Kaiu vallas.

Krundi suurus: 8651 m²
Üldpind: 127 m²
Tubade arv: 3
Maja heas korras, sobib elamiseks või suvilaks.
Õuel on saun suure puhketoa ja kaminaga.

Hind 36 000 €

Priidu Rõõmus, tel 513 2043

Vahendusteenus · Hindamisteenus · Haldusteenus · Kindlustusteenus
Tallinna mnt 22/24, Rapla · tel 482 1408 · rapla@pindi.ee · www.pindi.ee · www.eri.ee

Puurvesi

PUURKAEVUDE PROJEKTEERIMINE JA PUURIMINE

Puurvesi OÜ, litsents nr 365
Tel +372 5569 4310 info@puurvesi.ee www.puurvesi.ee

VESTMAN

P Ö L L U V A R A

OSTAME PÖLLUMAAD
5340 4975
polluvara@vestman.ee
WWW.VESTMAN.EE

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost.
- Raieõiguse ost.
- Metsa ülestöötamine ja vedu.
- Metsamajandamise kavade koostamine TASUTA.

Teave e-post: info@metsaamet.ee,
tel 5615 0680, Karl Lister

TÖÖPAKKUMISED

Firma võtab tööle
KATUSE- JA ABITÖÖLISI.
Tel 5622 9291

Kiirtoidukohvik Farmburger Raplas võtab tööle
KLIENDITEENINDAJA.
Info 5811 4844

MTÜ Elupuu pakub tööd
KASVATAJALE Eidapere Õpilaskodus.
Töö vahetustega.
Täpsem info tel 520 7852; 5301 5141

Pakume tööd E-kategooria juhiloaga
AUTOJUHILE.
Vajalik eelnev sõidukogemus ja digisõidumeeriku kaart.
Töö Skandinaavias, Baltikumis. Info tel 677 5818

Nõmme kõrts kutsub tööle osalise töötajaga
KÜLMKÖÖGI KOKA. Tööaeg üle nädala N-P. Töö on sobiv õppivale noorele või nooruslikule pensionäriale.
Majutusvõimalus. Tel 5662 0998; info@nommekorts.ee

Pakume tööd **JUUKSURILE.**
Seoses dekreetpuhkusega vabanes töökoht ilusalongis
Marikel Raplas Tallinna mnt 40. Kohamaks 200 eurot kuus.
Info tel 527 7183

Raplas avatav esinduslik piljardi ja lauatenise müügisalong otsib tööle
NOORT INIMEST,
kes on nõus töötama 4 päeva nädalas, kolmapäevast laupäevani.

Palk esialgu 320 eurot.
Tel 5373 6752

Urge Rehvitöökoda vajab
REHVITÖÖLIST.
Tel 489 7096

MÜÜAKSE

kuivi 50 cm kuusehalge (37 €) laotuna autokastis! Kuiv 30 cm kask 40 l võrgus (2 €) transpordiga (2,20). Asume Kärus.
Tel 5373 7294

maja Märjamaal. Tel 5553 9222

sõnnikut kohaletoomisega.
Tel 5330 5174

Soodsalt lõhutud küttepuid koju! Valikus leht- ja okaspuu.
Tel 5679 7533

kuivi küttepuid. Tel 557 7648

lõhutud küttepuid ja kütteklotse 40 l võrkkotis hind 1,50 €. Tel 5683 0454

2-toaline korter Mahlamäe 5, 14 000 €. Tel 506 9808

toidukartuleid. Vedu. Tel 552 7431

2-toaline korter Kuusikul, toad eraldi, pliit, saun, õhkküte, garaaz ja kelder. Ühendust saab võtta tel 5649 1938

kartulit, nisu, otra. Tel 521 2016

turba- ja puidubriketti ning pelle- teid. Vedu. Tel 5359 2794

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

metsakuivi küttepuid, hind al 35 €/rm; tooreid lõhutud puid, hind al 30 €/rm, tarne al 10 rm, transport hinnas. Tel 502 4895

metsakuiva või lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151, 5354 3002

lõhutud küttepuid kohaletoomisega, lepp 36 €/rm, haab 36 €/rm, kask 44 €/rm, metsakuiv okaspuu 36 €/rm. Tel 509 9598

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid 40 l võrkkotis. Vedu tasuta. Tel 523 8503

SOOVIN ÜÜRIDA

2-3-toalise korteri Raplas või selle ümbruses. Korteri võiks olla remonditud ja mööbliga.
Tel 5850 1495

EAS Enterprise Estonia
www.eas.ee/ettevotluspaev

PIIRKONDLIKUD ETTEVÖTLUSPÄEVAD

Raplamaa ettevõtluapäev 2013
10. oktoobril
Märjamaa Valla Raamatukogus

PÄEVAKAVA

09.30- 10.00	Kogunemine ja Tervituskohv
10.00- 10.10	Avasõnad Tiit Leier, Rapla maavanem Alar Ojastu, päeva moderaator
10.10- 11.00	Ettevõtluse tugistruktuuride tutvustus: Eesti Töötukassa, Raplamaa Partnerluskogu ja Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus
11.00- 11.25	„Meeskonna motiveerimine läbi inspiratsiooni, kogemise ning arutelu“ Alar Ojastu, EDUELAMUS
11.25- 11.40	Energiapaus
11.40- 13.10	Ärideede genereerimise seminar Lo Rihvk, BDA Consulting OÜ
13.10- 13.55	Lõunapaus
13.55- 14.25	Ärideede genereerimise seminar jätkub
14.25- 15.05	Ettevõtjate edulood Ants Uustalu, Ööbiku Gastronoomiatalu Janne Liidik, RidiRadiRalla OÜ
15.05- 15.15	Mis on Ajujaht?
15.15- 15.30	Energiapaus
15.30- 16.15	Töö rühmades
16.15- 16.30	Kokkuvõtted ja päeva lõpetamine

Osalemine tasuta, kuid vajalik on eelregistreerimine kuni 07. oktoobrini. Lisainfo: www.raek.ee

ANNAME RENDILE

Raplas Loo tänaval tootmis- ja laoruumid suurusega 260 m², 90 m², 71 m². Tel 508 8599

OSTETAKSE

käibemaksukohuslase firma.
Tel 5800 9939

ümargune lahtitõmmatav söögi-
laud. Tel 505 4450

metsa- ja põllumaad, kasvava
metsa raieõigust. PROMETS OÜ
Tel 5591 9930 info@promets.ee

või viin ära teile mittevajalikud
asjad (mööbel, raamatud, teh-
nika, nõud jm). Aitan kolimisel.
Tel 505 4450

OÜ ETEST PR ostab põllu-
ja metsamaad. Tel 504 5215,
514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat met-
sa. Tel 502 4895;
info@pajakapuit.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru
territooriumil E-R 9-17 L 10-15.
Tel 505 8637, www.feralmet.ee

Vanametalli kokkuost Raplas
Järna 2 E-R 9-18, L-P 10-14.
Tel 5673 2463 www.rauasets.ee

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

RS
Eraisikule

1 KUU 6,50 €
OTSEKORRALDUS 5,85 €
2 KUUD 12,90 €
3 KUUD 18,40 €
4 KUUD 24,55 €
5 KUUD 30,70 €
6 KUUD 36,85 €
7 KUUD 42,95 €
8 KUUD 49,10 €
9 KUUD 55,25 €
10 KUUD 61,40 €
11 KUUD 67,50 €
12 KUUD 73,70 €

nüüd

RAPLAMAASõnumid

Steel Express

STEEL EXPRESS OÜ

Steel Express OÜ põhitegevuseks on teraskonstruktioonide müük ja tootmine.

Tööd saab Kvaliteedijuht - konstruktor

- Kvaliteedi dokumentide koostamine ja haldamine vastavalt ISO9001 ja EN 1090-1
- Tootmise arenduste korraldamine ja juhtimine
- Materjalispetsifikatsioonide koostamine
- Tootejooniste tegemine vajadusel
- Tellimuse eelarvete koostamine ja jälgimine

Nõudmised kandidaadile

- Tehniline haridus (võib olla lõpetamisel)
- Töökogemus metalliettevõttes
- AutoCAD ja Solid Works kasutamise oskus
- Hea eesti keele oskus
- Hea inglise keele oskus
- Vene keele oskus suhtluse tasandil
- Soome keele oskus suhtluse tasandil
- Algatusvõimeline

Kasuks tuleb

- Tugevusarvutuste tegemise oskus
- eelnev joonestaja töökogemus

Ettevõtte pakub

Motiveerivat ja konkurentsivõimelist töötasuStabiilset pikaajalist töösuhetTööalast väljaõpet ja koolitustHäid töötingimusi ja head meeskonda

Asukoht: Raplamaa
Tööle asumise aeg: 1 kuu jooksul
Töö tüüp: täistöoaeg, palgatöötaja või lepinguline
Kuulutus aegub: 20. oktoober 2013
Brutopalk : 1500.00 kuni 2000.00 EUR kuus

Kontaktisik: Jaanus Laane
Tänav ja/või maja: Pahlka töökoda, Kohila vald, Raplamaa
Linn: Raplamaa
Postiindeks: 79742
Mail: jaanus@steelexpress.eu
Koduleht: http://www.steelexpress.eu/

28. septembril lahkus

MARJE BONDER

Armas Marje! Tänaval
Sind ja soovime Sulle
head teed. Lootuse
Studiosse jääb Sinu
puhas rõõm ja meie
südamesse armastus.

Sinu sõbrad
Kerttu ja Reet.

Töökaaslased

Mälestame

VALTER KOPLIT.

Südamlik kaastunne õdedele
peredega.

Vankse küla rahvas

Südamlik kaastunne
Mihhailile perega
EMA

kaotuse puhul.

Töökaaslased pulbritsehhist
ja laborist

Avaldame kaastunnet Mihail
Karabanile

EMA

surma puhul

Solbritt AS kollektiiv

Avaldame sügavat kaastunnet
Silvile kalli ema

LISETTE TIPPPELI

kaotuse puhul.

Töökaaslased

Avaldame kaastunnet
Kethyle ja Keithile kalli
EMA

kaotuse puhul.

Rauno, Ilona, Ülo ja Silver

Akzo Nobel Baltics AS
avaldab sügavat kaastunnet
Keith Bonderile

EMA

surma puhul.

Kallis Milvi!
Tunneme Sulle ja Sinu perele
südamest kaasa

EMA

kaotuse puhul.

Töökaaslased lasteaiast

Avaldame südamlikku
kaastunnet Pille ja Toomas
Malvale lähedastega armsa
ema, ämma, vanaema ja
vanavanaema

ERIKA MAHKVEI

kaotuse puhul.

E.Vilde nim. Juuru
Gümnaasium

Avaldame kaastunnet
omastele kalli

MARJE BONDERI

(sünd. Jõgi)

kaotuse puhul.

Klassikaaslased
Valtu kooli päevilt

Kallis Silvi!
Tunneme südamest kaasa
venna
ARVI MAARANDI
surma puhul.

Rapla Pereaarstikeskuse pere

Puud langetavad lehti,
sügislillede silmad on
pisaraid täis...

Kallid Hermiine ja Mati
omastega!
Langetame leinas pea teie
armsa tütre

MARJE

surma puhul.

Kaastunne Metsäääre tänava
peredelt

Su kodu nüüd seal,
kus Linnutee,
see helendav rada
kui sädelev kee...
Kallid Kethy ja Keith!
Meie kaastunne.
Liiva 4 majanaabrid

Kallis Margus lähedastega!
Langetame koos teiega leinas
pea armsa

MARJE BONDERI

kaotuse puhul.

Perekond Rand

Südamlik kaastunne Mati
Jõgile perega kalli
MARJE
kaotuse puhul.

Endised töökaaslased Valtu
seltsimajast

Mälestame
MARJE BONDERIT.
Südamlik kaastunne
Hermiine perele.

Helle, Kairi ja Gerti perega

Su elutee liig lühikeseks jäi...
Tunneme kaasa Hermiinele
perega armsa tütre
MARJE BONDERI
kaotuse puhul.

Õive, Milvi, Anne, Siiri,
Maila, Urve

Valus on mõelda,
et Sind enam ei ole...
Lahkus meie kallis ema ja
tütar

MARJE BONDER
22. X 1970 - 28. IX 2013

Omaksed

ALLAN PIIK
Mälestame Rapla maakonna
jahindusnõukogu esimeest
ning avaldame kaastunnet
lähedastele.

Rapla maakonna
jahindusnõukogu

Akzo Nobel Baltics AS
avaldab sügavat kaastunnet
Väino Toppelile

EMA

surma puhul.

Ärasaatmine 3. oktoobril
kell 12 Rapla kirikus

KINO

MÄRJAMAA KINO HELK

„Don Jon“ (USA)

2. oktoober kl 17, 19, 21

„21 moodust abielu tuksi keerata“ (Soome)

4. oktoober kl 19

„Bling ring“ (USA, alla 12-aastastele keelatud)

4. oktoober kl 17, 19

6. oktoober kl 17, 19, 21

„Veregrupp“ (Eesti dokfilm, alla 12-aastastele keelatud)

9. oktoober kl 17, 19, 21

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Maie-Ann Rauni loomingu näitus „Klaasi võlu“, loomingu aastaist 1958-2013

„Mon faible (minu nõrkus) – vana klaastaara ekspositsioon III: Klaaspurgid läbi sajandi 1850-1950. Tõnu Laugi kogust Püsiväljapanek, 134 aastat Järvakandi klaasitööstust“

„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“

Avatud K-R kl 11-18, L kl 11-15

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“

Avatud E-P kl 10-17

Näitus „Velise vallavalitsuste tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal“

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“

Avatud T-L kl 11-18

HAGERI MUUSEUM

Püsinäitus „Lõuna-Harjumaa talupojakultuuri tarbeesemeid 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest“

Püsinäitus „Maa-apteek“, püsifotonäitus „Kihelkonnakeskus Hageri“

Avatud T, K, N kl 11-16

Arhiiv avatud reedel kl 11-15 rahvamajas KUNI 26. OKTOOBRINI SULETUD

NÄITUS

„20 aastat minu elust - pühendusega niipitsipitsile“. Aili Kuldkepi ja Helju Väli niipitsipitsid

Kehtna raamatukogu

Kaie Linroosi ja Matti Masingu ühisnäitus

„Tuppa toodud värvid“

Keraamik Reeli Haameri näitus „Alguses oli paat...“

3. a klassi joonistused „Kodukandiaabits“ Mäni lasteaia Mõmmi rühma joonistused

„Minu lasteaiate“

Kohila raamatukogu

Kadri Jäätma keraamika

Kohila Tornigalerii, avatud kiriku lahtiolekuaegadel või leppida kokku tel 5623 0741; 5648 3828

Tanu all - tekstiilikunstnik Ehalill Halliste gobelääninäitus

Kohila koolituskeskus, Tohisoo mõis

Peep Ilmet-Gorinovi köitenäitus „Koduköide“ Tarvo Aro Meti vitraazinäitus „Päikeseliblikad“

Märjamaa gümnaasiumi poiste valmistatud mudelsõidukid läbi aegade Valgu lasteaia-põhikooli õpilaste tööde näitus Märjamaa valla raamatukogu

Kunstnik Nikolai Bleskovi maalide näitus - müük

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli lõputööde näitus (saalis)

Õpilaste kunstikonkursi "Minu klaas" parimate tööde näitus (vitriinis)

Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli Ruhnu maalilaagri tööd: juhendaja Anne Muinaste (lasteosakonnas) Rapla vanadel fotodel (fuajees)

„Karvavahetuse aeg. Lapimaa nüüdiskunst“.

Rapla kultuurikeskus, Rütmani galerii

KONTSERT

Raimond Valgre 100 – kontsertlavastus „Vaid sina, Niina“

Rapla kultuurikeskus, 5. oktoober kl 18

TEATER

„Sööbik ja Pisik“. Viljandi Laste- ja Noorteteater Reky

Märjamaa rahvamaja, 3. oktoober kl 11

„Koristajad“, „Külatraagik“. Suure-Jaani näitering TEGELTAKAH

Kuimetsa rahvamaja, 4. oktoober kl 19

„Nüüd tõesti aitab jamast“. Monoteater (Peeter Oja)

Rapla kultuurikeskus, 4. oktoober kl 19

KOOLITUS

Õppepäev metsaomanikele

Märjamaa vald, Russalu külakeskus, 3. oktoober kl 18

Perekool – vastsündinud, imetamine

Piilupardi Mängutuba (Rapla, Sulupere 7), 3. oktoober kl 18

Käsitöö – Amigurumi töötuba

Nobiina tuba (Rapla, Tallinna mnt 37 II korrus), 9. oktoober kl 18

MITMESUGUST

Rapla linn 20 – luulelõuna „Tandem viiele“

Rapla keskraamatukogu ees, 2. oktoober kl 13

Rapla linn 20 – Rapla filmide kroonika

Rapla keskraamatukogu fuajee, 2. oktoober kl 11-19 ja 5. oktoober kl 10

Rapla linn 20 – leivategu vallavanemaga

Rapla kultuurikeskuse Valgre tuba, 2. oktoober kl 18

Rapla linn 20 – õhtune rännak Raplas

Hollivuudi plats (rännaku algus), 3. oktoober kl 19

XIII Velise Sügislaad

Velise, 5. oktoober kl 10-15

Naiskodukaitsega rappa

Jalase-Sõbessoo loodusrada, 5. oktoober kl 11

Hoidiste ja „nunnude“ päev

Kabala koolimaja, 6. oktoober kl 11

Doonoripäev

Rapla kultuurikeskus, 8. oktoober kl 10.30-15

PIDU

Sügistral 2013

Varbola rahvamaja, 5. oktoober kl 21

SPORT

Orienteerumisklubi Orvand orienteerumispäevak

Tallinna-Rapla mnt Seli teerist, 2. oktoober kl 17

EKKSL murdmaajooksu KV

Kehtna MTK staadion, 2. oktoober algusega kl 10

Zumbatreening. Juhendaja Kristina Oss

Valtu seltsimaja, 3. oktoober kl 19

Eesti MV korvpallis I liiga: Kohila/Elion/ Webware vs BC Kala/Põlva

Kohila spordikompleks, 4. oktoober kl 20

C1 klassi poiste MV korvpallis

Rapla spordihoone, 5. oktoober algusega kl 10

Maadlusvõistlus Vigala lahtine matt

Vana-Vigala TTK, 5. oktoober

Leo Rehema XIII mälestusturniir males Raplammaa ja Rapla SVK meistrivõistlused väikmales

Kaiu, 5. oktoober

Alexela korvpalli meistriliiga: TYCO Rapla vs Tallinna Kalev

Rapla Sadolini spordihoone, 5. oktoober kl 17

EKSL jalgpalli meistrivõistluste finaali 6.-9. klassi poiste

Kaarepere, 8. oktoober

Eesti karikavõistlused korvpallis: Kohila/Elion/ Webware vs Valga/Maks&Moorits

Kohila spordikompleks, 8. oktoober kl 19.45

Kehtna MTK jooks

Kehtna MTK, 9. oktoober kl 15

Jookse ja kõnni Raplammaa terviseradadel

Paluküla terviserada, 9. oktoober kl 17.30

ÖÖKLUBI

CLUB CINEMA, Järvakandi

Üllar Jörberg – Retropidu. DJ Märt Rannamäe

4. oktoober

@Cinema. DJ Keit

5. oktoober

MADHOUSE, Rapla

Striptiis. DJ Heiko Merikan

4. oktoober

Rapla Mad Fight Show. DJ Ahto Kalda

5. oktoober

RAIL BALTICU AVALIKUD ARUTELUD

Rapla vald ja maakond

Rapla maavalitsus, 7. oktoober kl 18

Kehtna ja Järvakandi vald

Kehtna põhikool, 8. oktoober kl 18

Raikküla vald

Raikküla valla vabaajakeskus (Lipa kool), 9. oktoober kl 18

Märjamaa vald

Valgu põhikool, 10. oktoober kl 18

Kohila ja Juuru vald

Kohila gümnaasium, 11. oktoober kl 18

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee.
Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 9. oktoobri lehes.

Leegionärid Järvakandis

Kolmapäeval, 16. oktoobril mängib Rakvere Teater Järvakandis Tiit Aleksejevi esiknäidendit „Leegionärid“, mis 2011. aastal pälvis Virumaa kirjandusauhinna.

Küllap pole Eestis inimest, kelle pere- või lähikonda poleks puudutanud Teine maailmasõda. Nii lähtub ka Aleksejevi näidend autori perekonnaloost ning toob vaatajate ette ühe seni vähekajastatud osa Eesti ajaloos. 1944. aasta sügisel Virumaal Porkuni lähedal Vistlas toimunud lahingus jäid taanduva Eesti Leegioni mehed kotti oma Eesti Laskurkorpuse poistele. Vennatapulhingus hukkus sadu mehi.

„Leegionärid“ räägib neist, kes

selles sõjas kandsid Saksa mundrit. Meestest, kes oleksid võinud olla meie isad ja vanaisad, kuid kelle kehad jäid lahinguväljale ning kelle hinged ei leia rahu ka siis, kui aja vesikivide vahelt on läbi voolanud üle seitsmekümne aasta.

Kolme lahinguväljale jäänud leegionäri – Muhu kaluri, Tartu tudengi ja Narva noormehe jutustuste ning sõjas kadunuks jäänud vanda meenutava elupõlise maaparandaja mälestuste kaudu avaneb vaatajatele lugu valikutest ja iseendaks jäämisest.

Lavastas Madis Kalmet, osades Erni Kask, Margus Grosnõi, Mihkel Kabel, Tarvo Sõmer ja Terje Pennie. Etendus algab kell 19 Järvakandi kultuurihallis.

MÄRJAMAA vallas

VELISEL

13. sügislaad

5. oktoobril 2013. a kl.10 - 15

OODATUD ON:

- KÄSITÖÖD
- TALUKAUP (LOOMAD, LINNUD) JA AIASAADUSED
- MESI JA MAIUSTUSED
- KALA JA KALATOOTED
- LOODUSTOOTED - RAVIMTAIMED
- RAAMATUD

LAADAPLATSIL:

- TAIDLEJATE KONTSERT - kell 11:30
- TÕRDIKSION - kell 12:00
- KUMPEAMOOTOR SILLAOTSA TALUMUUSEUMIST
- KÄSITÖÖ- JA KULTUURITÄNAV
- AVATUD ON PREESTRIMAJA KANGAKUDUMISE SUVEKOOL JA KIRIK

TULE SA, JA KUULA-VAATA, OSTA, MÜÜ NING PEA LAATA !

INFO: 5302 1959 valgu.klubi@marjamaa.ee
www.velise.ee

NB! Kauplejate pääs laadaplatsile alates kell 5:00

KOLMAPÄEV 2.10	NELJAPÄEV 3.10	REEDE 4.10	LAUPÄEV 5.10	PÜHAPÄEV 6.10	ESMASPÄEV 7.10	TEISIPÄEV 8.10
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Kõrvalseisjad 09.55 Terevisioon* 11.55 Hercule Poirot. Claphami koka seiklus 12.45 Ilus maa. Vihmakastmes noortelaager* 12.55 NO99 Kunstikool. Jõrgen* 13.00 Meie salaretsept kapitalism 14.00 OP! 14.30 Ajalik ja ajatu. Tagasi HELLASES 15.00 Maailma ajalugu. Teadmiste valgus 16.00 Holby City haigla. Kõrvalseisjad 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Reisile minuga. Kahheetia 17.40 Hercule Poirot. Claphami koka seiklus 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Pealtnägi 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Valimisstuudio. Narva debatt 23.10 Jah, härra peaminister. 23.40 Waterloo Roadi kool. 00.35 Ringvaade* 01.46 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Kesklinna kuritööd 09.55 Terevisioon* 11.55 Hercule Poirot. Mõrv uurikorteris 12.45 Pealtnägi* 13.40 Laulvad näitlejad 13.50 Tähelaev. Bonzo 15.05 Vabariigi kodanikud 16.00 Holby City haigla. Kesklinna kuritööd 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Reisile minuga. Bathumi 17.35 Hercule Poirot. Mõrv uurikorteris 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Kahekõne 20.30 Mõistlik või mõttetu 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Rat King. Jury on lootusetult sõltuvas arvamusest. Lühedaste surve on ta valmis loobuma 23.10 MI 22.35 David Bowie. Ikooni loomine 23.40 Waterloo Roadi kool 00.35 Ringvaade* 01.46 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Vördsem kui teised 09.55 Terevisioon* 11.55 Hercule Poirot. Ristikuningas 12.40 MI* 13.15 Kahekõne 13.40 Valimisstuudio. Narva debatt 15.05 Kapital 15.35 Saladuslik Aafrika. Keenia* 16.05 Holby City haigla. Vördsem kui teised 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Reisile minuga. Aix en Provence 17.35 Minuscule 17.40 Hercule Poirot. Ristikuningas 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.35 Rula ja Ratas 20.05 Mehed räägivad armastusest. 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Rat King. Jury on lootusetult sõltuvas arvamusest. Lühedaste surve on ta valmis loobuma 23.10 Pealtnägi* 00.00 Waterloo Roadi kool 00.55 Ringvaade* 01.35 ERR uudised	07.30 Zou 07.40 Putke põik 19 07.50 Suursilm 08.00 Väike rüütel Trenk 08.25 Maša ja karu 08.30 Hiirelabor 08.35 Buratino tegutseb jälle 09.00 Puutepunkt 09.30 Mõistlik või mõttetu* 10.00 Maahommik 10.45 Ööne 13 11.15 Pealtnägi 12.05 Jüri Üdi klubi 13.00 David Bowie. Ikooni loomine 14.00 Fenomenaalne 1953 15.10 Taevasina 15.55 Mehed räägivad armastusest 16.50 Uued trikid. Raadiohääli 17.45 Kodu 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 3 hitti. Ilus Eesti 19.00 Aasta õpetaja gala. Eestimaa õpib ja tänab 20.30 ENSV 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Võimu kants. Sa ei tohi abieli rikkuda 22.35 Midsomeri mõrvad. Mõrv kolikakulas 00.05 Tähelaev. Bonzo* 01.24 ERR uudised	07.30 Baleriin Angelina 07.40 Lammas Shaun 07.50 Ariol 07.55 Pimmi ja Pammii seiklused 08.00 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.10 Kiisu Miisu seiklused 08.20 Väikese Muti seiklused 08.25 Lammas Shaun 08.35 Tatonka lood 08.45 Lastetuba 09.00 Prillitoos 10.00 Tähelaev. 11.15 Jamie Oliveri 30 minuti road 11.40 Kihnu lõnnuaabets 12.05 Armastuse võimalikkusest 12.25 3 hitti 12.35 Meie inimesed 13.00 Hispaania õhtu 14.20 Tartu muusikapäev 13 15.00 Midsomeri mõrvad 16.30 Võimu kants 17.30 Puutepunkt 18.00 Ajalik ja ajatu 18.30 AK 18.40 Maailma ajalugu 19.35 Jah, härra peaminister 20.05 Pehmeid ja karvased 20.30 Riigimehed 21.00 AK. Nädal. Ilm 21.40 Sport. Sport 22.00 NO99 Kunstikool 22.05 Inspektor Banks 23.35 Taevasina 00.25 Rock Summer 25 01.00 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Liblikaefekt 09.55 Terevisioon* 11.55 Hercule Poirot. Johnnie Waverly seiklus 12.50 Maahommik* 13.35 Pehmeid ja karvased 13.55 Ilus maa. Vesised saltod* 14.05 Jamie Oliveri 30 minuti road. Loomalihipada 14.30 Inspektor Banks. Unistavad surmuluud 16.00 Holby City haigla. Liblikaefekt 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Reisile minuga. Cézanne 17.30 Minuscule 17.40 Hercule Poirot. Johnnie Waverly seiklus 18.30 AK 19.00 Ringvaade 20.05 Osoon 20.35 Meie inimesed. Sven 21.00 AK. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.10 Välisilm dokk Kahel pool Süüria rindejoont 23.05 Riigimehed. 23.35 Waterloo Roadi kool 00.35 Ringvaade* 01.43 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Holby City haigla. Linnuke oksal 09.55 Terevisioon* 11.55 Hercule Poirot. Kaks kümmend neli muusträstast 12.50 Prillitoos 13.50 Osoon 14.25 Välisilm* 14.55 Võim 16.00 Holby City haigla. Linnuke oksal 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Reisile minuga. Pariis 17.40 Hercule Poirot. Kaks kümmend neli muusträstast. Kuulus kunstnik leitakse surnuna. Juhtumisi oli Poirot eelmisel õhtul temaga ühes restoranis einetanud ja arvata-vasi mürgitajat oma silmaga näinud 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Vabariigi kodanikud 21.00 Aka. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP! 22.10 Eesti ettevõtlike auhindad 2013 23.25 Waterloo Roadi kool 00.25 Ringvaade* 01.34 ERR uudised

ETV 2

07.10 SimsalaGrimm 07.35 Ruff tegutseb 07.45 Mesilane Maia 07.55 Baleriin Angelina 08.10 Lotte 08.15 Lastetuba 08.30 Püramiidi tipus 09.00 Järvimuusika 09.50 Kas on linnukesel muret? 10.05 Waterloo Roadi kool 11.00 Väike maja preerias 11.50 Gilmoure'i tüdrukud 12.31 ERR uudised 14.30 Vali mind, Viljandimaal! 17.00 Tallinn ja ehitus 17.10 Väike maja preerias 18.00 Vaat kus lops! 18.25 Kasuta oma kujutusvõimet! 18.30 Lastetuba 18.45 Vahva Roosi 18.55 Lammas Shaun 19.05 Tinga Tinga lood 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (v.k) 20.00 Meie inimesed. Juta 20.25 Minuscule 20.30 Metsapeatus 21.00 Viimane Romeo 21.35 Eike Johanna Raielo 22.05 Ihukaitsjad ja palgamõrvarid 00.20 Kuhupoole jääb rindejoon? 01.40 Vali mind, Viljandimaal! 03.17 ERR uudised	07.10 Vahva Roosi 07.20 Tinga Tinga lood 07.30 Lammas Shaun 07.40 Pingviin Jasper 07.45 Ariol 07.50 Vaat kus lops! 08.15 Lastetuba 08.30 Töötuba 08.55 Minuscule* 09.00 Ringvaade* 10.05 Waterloo Roadi kool 11.00 Väike maja preerias 11.50 Puutepunkt* 12.20 Ilus maa 12.35 Muusikapreemiad 2013* 13.40 Milarepa laulud 14.30 Vali mind, Jõgevamaal! 17.00 Kool ja teadus 17.10 Väike maja preerias 18.00 Tule õue! 18.30 Lastetuba 18.45 Arva ära, kui palju ma sind armastan 18.55 Väike printsess 19.05 Zou 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (v.k) 20.00 Ela sajaga 20.30 ehh, uhhuduur 2 21.00 Polaartrip 21.20 Minuscule 21.30 Kee- luaja kuningas 22.25 Sherlock 23.55 Kogu tõde Pildevestist 00.45 Vali mind, Jõgevamaal! 02.23 ERR uudised	07.10 Väike printsess 07.20 Zou 07.30 Arva ära, kui palju ma sind armastan 07.45 Tule õue! 08.11 Mina olen loom 08.15 Lastetuba 08.30 ehh, uhhuduur 2 09.00 Ringvaade* 10.05 Waterloo Roadi kool 11.00 Väike maja preerias 11.50 Nimikonna sugupuud 12.45 Eesti TOP 7* 13.28 ERR uudised 14.30 Vali mind, Jõgevamaa ja Tartumaa! 17.00 Ühistransport 17.10 Väike maja preerias 18.00 Väike rüütel Trenk 18.25 Maša ja karu 18.30 Lastetuba 18.45 Hiirelabor 18.50 Arva ära, kui palju ma sind armastan 19.00 Putke põik 19 19.05 Zou 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Narva debatt 21.30 IdiOOT 22.20 Troonide mäng 23.15 Keeluaja kuningas 00.10 Viimane Romeo 00.45 Eesti TOP 7* 01.30 Vali mind, Jõgevamaa ja Tartumaa!* 03.05 ERR uudised	09.00 Max 09.30 Baleriin Angelina 09.45 Prügihunt ja Superjanes 10.10 Arva ära, kui palju ma sind armastan 10.20 Völukarusell 10.30 Willy Fogiga ümber maailma 11.00 OP!* 11.30 MI* 12.00 AegRuum Mandrite ränd. Aasia 12.50 Sherlock. Skandaal Belgravias 14.20 Kaalul on rohkem kui elu 15.35 Siin ja praegu. Dage- van Ahmet 16.20 Eesti lood. Kiri Ruhnust 16.50 Minuscule 17.00 Hulkur Rasmus 18.40 Lammas Shaun 18.50 Buratino tegutseb jälle 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Ilus maa. Vesised saltod 19.55 dokkaader Armastuse gangster 21.00 Dialogos 21.05 Karl ja Marilyn 21.30 Teatriõhtu Valge tee kutse 23.55 Unista(ja) Eike Johanna Raielo 00.25 Ihukaits- jad ja palgamõrvarid 02.51 ERR uudised	09.00 Hulkur Rasmus 10.40 Suursilm 10.50 Tatonka lood 11.00 Rula ja Ratas 11.35 ehh, uhhuduur 2 12.05 Ela sajaga 12.30 MuinasTeeVee. 12.55 Teater laulab. 13.10 Aasta õpetaja gala 14.35 Con Brio. Helena Tuuling ja Liivi Arder 15.15 Lennud. 16.05 Jüri Üdi klubi 17.00 Max 17.30 Tule õue!* 17.55 Prügihunt ja Superjanes 18.20 Willy Fogiga ümber maailma 18.50 LammasShaun 18.55 Tatonka lood 19.05 Väike Nicolas 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Ilus maa. Väärt veise väärt liha 19.55 Teema- õhtu. Rein Rannap 60. Ruja 20.50 Mängib Rein Rannap 21.00 Klaveripoeg Rannap 21.40 Piano factorissimo 21.55 Tähelaev. Rein Rannap 23.10 Rein Rannapi loomingujõud 23.40 Kahekõne. Rein Rannap 00.15 Riho Sibul, Rein Rannap "Taevakaart" 00.23 ERR uudised	07.10 Väike Nicolas 07.20 Tatonka lood 07.30 Völukarusell 07.45 Arva ära, kui palju ma sind armastan 07.55 Väike printsess 08.05 Tinga Tinga lood 08.15 Suursilm 08.25 Ariol 08.35 MuinasTeeVee.Side 09.00 Ringvaade* 09.35 Mahemaa 10.05 Waterloo Roadi kool 11.00 Väike maja preerias 11.50 Luule Komissarov 12.37 ERR uudised 14.30 Vali mind, Tartumaa! 17.00 Arstiabi ja tervis 17.10 Väike maja preerias 18.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.20 Lammas Shaun 18.30 Lastetuba 18.45 Mesilane Maia 18.55 Baleriin Angelina 19.10 Ruff tegutseb 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (viipek) 19.30 AK (v keeles) 20.00 IdiOOT 20.50 NO99 Kunstikool. Marian* 21.00 Ela sajaga 21.30 Jüri Üdi klubi 22.25 Kõjutulek 00.30 Kaalul on rohkem kui elu 01.20 Vali mind, Tartumaa!* 02.58 ERR uudised	07.10 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 07.30 Ruff tegutseb 07.40 Mesilane Maia 07.55 Baleriin Angelina 08.05 Lammas Shaun 08.15 Lastetuba 08.30 Õpiõu! Rapla lasteaed Naksitrallid 08.50 Minuscule 09.00 Ringvaade* 10.05 Waterloo Roadi kool 11.00 Väike maja preerias 11.50 Jüri Üdi klubi 12.44 ERR uudised 14.30 Vali mind, Tartumaa! 17.00 Põllumajandus 17.10 Väike maja preerias 18.00 SimsalaGrimm 18.25 Lotte 18.30 Lastetuba 18.45 Mesilane Maia 18.55 Baleriin Angelina 19.10 Ruff tegutseb 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (v k) 20.00 Pealtnägi 20.45 Inemiste piir 21.25 Minuscule 21.30 Mandrite ränd 22.30 ehh, uhhuduur 2 22.55 Eesti TOP 7 23.40 Kuidas ei tohiks elada 00.10 Troonide mäng 01.00 Vali mind, Tartumaa!* 02.38 ERR uudised
---	---	---	---	---	---	--

KANAL 2

06.00 Punased roosid* 06.45 Daltonid 07.10 Tom ja Jerry 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario* 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kaks kanget Indias* 12.30 Mis sul viga on?* 13.00 Kanal 20* 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektii- vid 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev - Rooside söda 21.00 Heeringas Veenuse öäl - Getter Jaani eri 21.30 Pilvede all. 22.30 Jahtu- nud jälj. Varustatud kodupesas 23.30 Harry seadus. Kogu tõde 00.25 Sjomini juurdus. Sarimõrvar 01.20 Vampiiri- päevikud. Katerina 02.05 Krimi- rooli võim* 02.55 Vangla 03.20 Reporter* 04.10 Kriminaalne Venemaa 05.00 Küladetektiiivid*	06.00 Punased roosid* 06.45 Daltonid 07.10 Tom ja Jerry 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario* 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kodutunne* 12.30 Parim enne* 13.00 Galileo* 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiiivid 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Kuldivillak 20.35 Galileo 21.30 Süvahavva. Vapustavatest sündmustest on möödunud aasta ja peretütar Arnika on hakanud uskuma, et see kõik oli lihtsalt halb unenägus 22.30 Põrgulikud kõigid. Black Pearl 23.30 MF Laegas 01.45 Hea naine 02.30 Saladused* 02.55 Lemmikretseptid* 03.30 Reporter* 04.20 Kriminaalne Venemaa 04.45 Küladetektiiivid* 05.30 Kokakool	06.25 Matsakas beib 07.15 Reporter* 08.10 Imeline võlu- kunst 08.35 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.45 Top Shop 09.00 Aiasaade 09.20 Kodusaade 10.00 Lemmikretseptid 10.45 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Subbotaja 13.00 Kanal 20* 14.00 Mis sul viga on?* 14.35 Saladused* 15.05 90210. Enesepettus 16.05 Valelikud võrgutajad 17.05 Inga Lindström - Hillesundi metsikud hobused 19.00 Reporter+ 19.35 Reisile meiega. Kas teate, et maailmas on 13 Madame Tussaud vahakujude muuseumi, millest üks oma 99 kujukuga on Berliini kesklinnas? 20.05 Stereo 21.30 Ärapanija 22.00 Sanctum. 00.10 Instinkt 02.20 13. korrus 03.55 Reporter+* 04.25 Varuvõmmid*	06.10 Rooli võim* 06.35 Inga Lindström - Hillesundi metsikud hobused* 08.10 Paw Paw mömmikud 08.35 Karlsson katseult 09.00 Looney Tunes 09.25 Kass Oggy ja kurjad prussakad 09.35 Kaks kanget Indias* 10.35 Heeringas Veenuse öäl - Getter Jaani eri* 11.05 Kuldivillak* 11.40 Parim enne* 12.10 Kodutunne* 13.10 Naabriplika* 14.10 Pilvede all* 15.10 Rosamunde Pilcher - Pühapäevalapsed 17.05 Utta Danella - Praha saladus. Edukas juvelier tähistab abikaasaga kuldpulmi 19.00 Reporter+ 19.35 Sajandi armastus 21.40 Vanapiigid. 23.25 Murdepunkt 01.45 Sanctum* 03.30 Süvahava* 04.15 Reporter+* 04.45 Ärapanija* 05.10 Põrgulikud kõigid*	06.00 Punased roosid* 06.45 Daltonid 07.10 Tom ja Jerry 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario* 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Sajandi armastus 13.30 Reisile meiega* 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiiivid 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Mis sul viga on? 20.30 Kaks kanget Indias. 21.30 Vice - Eraklik Põhja-Korea. 22.10 Nikita. Aus kaup 23.10 Krimi 23.40 XXX 01.55 Dexter. Oleks mul vaid varas 02.50 Ekstreemkala- pükid Robson Greeniga 03.45 Reporter* 04.35 Kriminaalne Venemaa. Kaunitar ja koletis 05.00 Küladetektiiivid*
--	---	---	---	---

TV3

06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgedes torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel 12.25 Suletud uste taga 13.25 CSI New York: Daam järves* 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Julge maailm 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgedes torm 17.55 Kättemaksukontor 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Appi tuleb selgeltnägija 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Kondid: Kord keset kaost 22.30 Kättemaks 23.30 Top Gear USA: Hollywoodi autod 00.35 Viimane hoiatus 01.35 Vaga vesi 02.25 Anarhia pojad 03.15 Appi tuleb selgeltnägija 04.05 Võimalik vaid Venemaal* 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Seitsmes taevas	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgedes torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel: Kavatus 12.25 Kättemaksukontor: Vahendeid valimata 13.20 Selgeltnägijate tuleproov 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Usk, lootus ja peamine 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgedes torm 17.55 Kättemaksukontor: Kuldmees 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Kodumäng 20.30 Kättemaksukontor: Vahendeid valimata 21.30 Selgeltnägijate tuleproov 22.35 Kolme- raudne 23.35 Puudutus 00.35 Euroopa Pokkeriturnee 01.40 Päästjad 02.30 Kinominutid 02.55 Kolme raudne* 03.45 Euroopa Pokkeriturnee* 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Seitsmes taevas	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgedes torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel: Kavatus 12.25 Kättemaksukontor: Vahendeid valimata 13.20 Selgeltnägijate tuleproov 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Usk, lootus ja peamine 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgedes torm 17.55 Kättemaksukontor: Pereäri 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Me armastame Eestit: Su nägu kõlab tuttavalt eri! 21.30 Kerge elu 22.30 Kuum pirukas 6 00.15 Castle: Sihikul. Koodis kirjutatud dokument lükkab Castle'i käima 01.15 Zokkomon 03.10 Kerge elu 04.00 Seitsmes taevas 04.50 Seitsmesed uudised	05.40 Kirgedes torm 07.25 Monsuno 07.45 Phineas ja Ferb 08.10 Kuidas taltsutada lohet 08.35 Rähn Woody 09.00 Simpsonid 09.55 Üks Heimari kokaklubi 10.30 Kodumäng* 11.00 Nurgakivi 11.30 Naistesaad 12.00 Kerge elu 13.00 Kättemaksukontor 14.00 Castle 14.55 Kättemaks 15.50 Midsomeri mõrvad: Haigrud 18.00 Appi tuleb selgeltnägija: Fosforkirja mõistatus 19.00 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp 19.30 Shrek 21.15 Ment: Kõrgemad sfäärid* 22.15 Matadoor. 00.15 Surmaotsus. Metsik mürul politseinikust, kes ke- hastub kriminaaliks ja aitab uurijatel selgusele jõuda, miks toimuvad vanglas müstilised mõrvad 02.10 Midsomeri mõrvad 04.15 Võimalik vaid Eestimaal* 04.40 Nurgakivi* 05.10 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp	05.40 Kirgedes torm 07.25 Monsuno 07.45 Phineas ja Ferb 08.10 Kuidas taltsutada lohet 08.35 Rähn Woody 09.00 Simpsonid 09.55 Üks pluss üks on neli 11.55 Me armastame Eestit: Su nägu kõlab tuttavalt eri!* 13.25 Rajalt maha: Metsikud hobused ja jõnksutavad pärdikud 14.20 Stop 14.50 Suletud uste taga 15.50 Midsomeri mõrvad: Kohtupäev 18.00 Kättemaksukontor 19.00 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp 19.30 Su nägu kõlab tuttavalt 22.00 Kole Kioitti, baaris ainult tüdrukud. Kui noor Violet saabub New Yorki, et täide viia oma unistus laulude kirjutajana läbi lüüa, võtab teda vastu suurlinna karm reaalsus 00.00 Firma 01.00 Miss Fisheri mõrvalood 02.00 Midsomeri mõrvad 03.50 Rajalt maha 04.35 Stop* 04.55 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp 05.25 Kirgedes torm	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgedes torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.20 Kodumäng 11.50 Su nägu kõlab tuttavalt 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Kõik George'ist 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgedes torm 17.55 Kättemaksukontor: Illusioon 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Võimalik vaid Eestimaal 20.30 Ment: DNA 21.30 CSI kriminalistid: In vino veritas 22.30 Palgasõdurid 00.30 CSI Miami: Ükski heategu 01.30 Chicago koodeks: Avalik saun ja Hinky Dink 02.20 Võimalik vaid Eestimaal 02.50 Ment 03.40 Stop! 04.05 Võimalik vaid Eestimaal 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Selline on elu: Põgenev perekond	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgedes torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel: Koidiku- st ehani 12.25 Ment: DNA* 13.25 CSI kriminalistid: In vino veritas* 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Huvastijätt 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgedes torm 17.55 Kättemaksukontor: Illusioon 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Kaua võib 20.30 Suletud uste taga: Kontrolliv abikaasa 21.30 CSI New York: Vihjemäng. 22.30 Tagaotsitav 00.35 CSI Miami: Puhka tükki- kidenä rahu 01.35 Chicago koodeks: Skandaal 02.25 Kuni surm meid lahutab: Maja tüü- mine 03.15 Suletud uste taga: Kontrolliv abikaasa* 04.05 Kaua võib* 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Selline on elu: Põgenev perekond
--	---	---	---	---	---	---

Kuga mööblikauplustes müügil suur valik köögi-, elutoa-, lastetoa- ja magamistoamööblit. VALIK TÄIENE PIDEVALT!

KUGA mööbel
kogemus mugavusest

Tule ja tutvu! Hinnad soodsad
Suurema ostu puhul tingimisvõimalus.
Tulemas on uus kaup:
köögimööbel, pehme mööbel.

JÄRELMAKS PROTSENDIVABA!

MEIE KAUPLUSED:

RAPLAS Piiri 5A,
E-R 9.30-18, L 9-15
TELEFON 489 4453

TÜRIL Tehnika 8
E-R 9.30-18, L 9-15
telefon 384 8576

JÕGEVAMAAL Pauastveres
telefon 77 1310

VILJANDIS Riia mnt 52
telefon 433 6029

VALGAS Vabaduse 2
telefon 767 0173

PÕLVAS Jaama 69 D
telefon 799 1489

ABJA-PALUOJAS Tiigi 1
telefon 436 0158

INGE!

Õnne ja
jätkuvat
visadust!

RS

Jalanõude remont tõmbluku vahetus võtmete valmistamine

Kuusiku tee 2, www.kingake.ee

Kallis ema Leelo!

*Soovime sulle ikka jaksu edasi
minna ja rõõmsat meelt!
Päikest igasse päeva!
Õnnitlused juubeli puhul sinu
lastelt ja lastelastelt! Oled meile
kõigile väga armas ja oluline
inimene, aitäh! Kalli-kalli!*

ÕIE! Palju õnne! Raplamaa Sõnumid

PLASTEKOR
KLAASPLASTTOOTED

MAHUTID • SEPTIKUD
BIOPUHASTID • KAEVUD
TULETÕRJEVEEMAHUTID
PUMPLAD • LIPUMASTID
HAAGISEKAANED
KANUUD • SÜSTAD

Paigaldus. Teave tel 5344 3556
info@plastekor.ee www.plastekor.ee

KOHILA VINEER

Rahvusvaheline puidutöötlemisettevõtte alustab neljanda töövahe-
tuse komplekteerimist töötajatega.
Kohila Vineer otsib oma 30 liikmelisse tublisse meeskonda järgmisi
töötajaid:

TOOTMISTÖÖTAJAJAID:

Järkamissaeliini operaator
Spoonitremisliini operaator
Giljotiini-spoonitremisliini operaator

TÖSTUKIJUHT:

Hüdromanipulaatori juht
(statsioonarse palgitõstuki juht)
Tõstukijuht

KÄIGUSHOIJUTÖÖTAJAJAID:

Mehaanika ja elektri valdkonda.

KANDIDAATIDELT EELDAME:

keskharidust,
valmisolekut töötada vahetustes,
eelnevat töökogemust,
eesti keele oskust,
sõbralikkust ja koostöövalmidust,
tehnilist taiplikkust.

ETTEVÕTE PAKUB:

Huvitavat ja dünaamilist tööd rahvusvahelises ettevõttes
Väljaõpet vajalike tööoskuste saavutamiseks
Võimalust ametialaseks ja isiklikuks arenguks
Kaasaegset töökeskkonda

LISAINFO:

Töö hakkab toimuma vahetustes seitsmel kalendripäeval nädalas
vastavalt graafikule 12 tunni kaup.

TÖÖ ASUKOHT:

Kohilas; Lisainfo: Margo, tel 4820288;
CV saata: margo@kohilavineer.ee

O-I Production Estonia AS

Iga päev jõuavad tuhanded maailmakuulsad tooted O-I klaaspudelitesse ja -purkidesse pakendatuna miljonite tarbijateni kogu maailmas. Turulidrina Euroopas, Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ning Aasia Vaikse ookeani piirkonnas annab O-I oma klientidele võimaluse viia nende tooted tarbijateni parimat maitset, puhtust, visuaalset veetlust või väärtust pakkuvaks pakendis. 1903.a. asutatud O-I on enam kui 100 tegutsemisaasta jooksul laienenud 21 riiki omades rohkem kui 80 tehast üle maailma. Ettevõttes töötab üle 24000 inimese. Euroopas on ettevõtet 37 tehast 10 riigis ning ligemale 9000 pühendunud töötajat. 1995.a. ostis O-I Järvakandi Klaasitehase Eestis. Lisainfo www.o-i.com.

O-I:
GLASS
IS
LIFE™

Otsime Järvakandi tehase meeskonda tähtajalise lepinguga
kuni lapsehoolduspuhkusele oleva töötaja naasmiseni

MÜÜGIASSISTENTI

Peamised tööülesanded:

- tellimuste kinnitamine ja sisestamine programmi
- klieentide igakuiste prognooside analüüs ja sisestus
- toodete optimaalse laoseisu jälgimine
- ettemaksu-, krediit- ja teenusarvete koostamine
- arvete laekumise kontroll
- raporteerimine
- müügijuhi assisteerimine

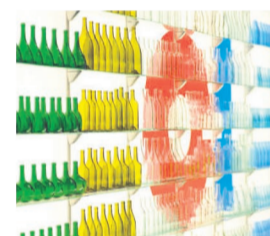
Töö eeldab:

- õppimisvõimet
- planeerimisvõimet
- organiseerimis-, vastutus- ja otsustusvõimet
- koostöö- ja suhtlemisvalmidust
- inglise keele oskust

Omal poolt pakume:

- põnevad ja stabiilset tööd rahvusvahelises ettevõttes
- väljaõpet kohapeal
- enesetäienduse ja arengu võimalust
- konkurentsivõimelist töötasu

Kandideerida soovijatel palume saata enda andmed
marjukka.peltonen@eu.o-i.com hiljemalt 10.10.2013

POKENDID.ee

EcoBox OÜ

2001 aastal asutatud EcoBox OÜ on Eesti ja Baltimaade mõistes arvestatava suurusega ja kiiresti kasvav laine- ja paberitootja – papist taara (nt kastid, karbid) tootja. Meie tiimis töötab 25 inimest, kes hindavad tööalast arengut ja karjäärivõimalusi, kellele meeldib tööd teha ja nende jaoks on motiveeriv kasvada koos ettevõttega. Ettevõtte eesmärgiks on pakkuda oma klientidele tooteid mis on kvaliteetsed ja aitavad kauba turvaliselt kliendini toimetada ja visiooniks on tõusta üheks Eesti juhtivaks pakenditootjaks.

Pakutav töökoht:

TOOTMISTÖÖTAJA/LAOTÖÖTAJA

Tööülesanded

- Tootmispinkide seadistamine ja kasutamine (9 erineva keerukustasemega pinki).
- Tootmise abitegevused - materjali komplekteerimine, pingijuhitide assisteerimine.

Nõudmised kandidaadile

- Hea tehniline taip - mõõtude lugemise oskus, hea ruumiline mõtlemine jne.
- Paindlikkus, kiirus, täpsus, ausus ja lojaalsus iseloomustavad edukat kandidaati.

Kasuks tuleb

- Varasem tootmistöö kogemus.
- Varasem tehnilist taipu nõudev töökogemus

Omal poolt pakume

- Meeldivat kollektiivi.
- Paindlikku tööaega.
- Konkurentsivõimelist töötasu.

Tööle asumise aeg: Esimesel võimalusel
Nõutud haridus: Keskharidus
Nõutud keeled: eesti
Nõutud töökogemus: 0-2 aastat
Tööaeg: Täistööaeg
Asukoht: Kohila, Tööstuse 19
Ametipositsioon: Oskustööline

Kontaktandmed:

Kontaktisik: Andres Aruoja, Tootmisjuht
Aadress: Tööstuse 19, Kohila, 79806 Raplamaa
Lisainfo telefonil 58141465
Mail: andres@pakendid.ee
Internetaadress: http://www.pakendid.ee

NAERATA NÜÜD JÄLLE SA!!!

Grid words (row by row):

- Row 1: E (OMA-VALITSUS-PÕHINE SÖBER), SEISUNDID, MIDA AITAB NAERATUS VARJATA
- Row 2: INDREK SEI ESS (... KAAL (kirjanik)), ELL (NAISELIK HÜÜATUS ... MÄNGIMA (alt vedama)), URVE TAUTS (EVA KAASA)
- Row 3: KOHUSTUSLIKU NAERATUSEGA TIBI HANNAHI PERENIMI, DANIEL ... MÕI (Kenya II president) MINGIL KESTUSEL, NAISTE-AJAKIRI TUMEDALT KAJAV ÕHTULEHT, EHK (... PEEP SINNA LÄHEVAD LAULUS KUREKESED), A (... LENDKOER) MALETAJA, KAA EL LAENGUGA AATOM ARKVELOLEKU KÜÜSIS, UITED NATIONS LAULJA INES ARU, 1. KODU-PLANEET RIKAS KUNSTI-TOETAJA, KINNIS-VARA (... HEITMA (ahastama))
- Row 4: INDIA VANIM KIRJAVARA MAAKITSUS TAIS, RUM (ingl k) SÕBRALIK TÕGAJA, ÜDINI POSITIIVNE NAERATUS, ÕRSTED SINUS KIRE-LÕORITUS, ... EDASI (pole mõtet loota) OHVER, NAERATUSE EDASTAJA EESTI EKSPRESS INDIALANE, KATE-GOORIA AASTA YOKAALID, SÜDAME-POOLNE TÜKIKE TERVIKUST
- Row 5: SIDESÕNA BOOR KERGE NAERATUS, INGLISE JAAN LUHVITAMA, ALLÜKSUS SÕJAVÄES MOPSD, CUPIDO GILBERT ODUSSEUS, ERALDI SÕJUZ ... (vene kosmoselaev), KONNA-BEEBI NÜSIMISE ALGUS, ... EDASI (pole mõtet loota) OHVER, PIDEVALT HAIGUTAV ... IPSO RUTEENIUM, KOKKU SAKSA DEMOKRAATLIK
- Row 6: UUDU HUNT EKSIISTENTS TÜHJADE PIHKUDEGA, PRISKEKS SÖÖTMINE LÕUNA-EESTI HAIGLA, TUNNUSTUST VÄÄRIV LASTEKA HÄRRA HÜPITAMA, URVE LAANE MADAL-MAADE KUNINGANNA TÄNAVANIMI, ÜKSIK-KORJE ...-LAL-LAA DOLLAR, ÜLEVALT ALLA (LÕHKI) DETSI-SIK-...
- Row 7: LAIAL NAERATUSEL PALJASTUVAD ULTRALÜHI-LAINE, MAAKOND LÖLL (saksa k) SIGNE, .. THURMAN TÄIESTI VÕLTSIVABA NAERATUS, KALABEEBI ENDA PUNKT, AKTSIA-SELTS, IMAGINAAR- TUNDMUS, MILLELE NAERATUS KAASA AITAB
- Row 8: TAMKA-VIDINAD PÕRISEVA ERRIGA KEEL

Koostas: Aivi Meister

*02. oktoober on ülemaailmne naeratus päev

LASTELE

ASENDA VÄRVILISTE RUUTUDE TÄHEDE, ET SAADA UUS SÕNA. UUTEST TÄHEDEST TULEB LAHENDUSSÕNA - PIIMATOODE.

	P	A	D	A
	P	A	D	I
	R	A	D	A
	S	I	K	K
	L	O	N	T
	K	I	L	E
	K	I	N	G
	N	U	K	K

ÕIGESTI VASTASID:
 RENEE REMMELGAS
 JÜRGEN LAARS
 TEELE TUUL
 LENNA KALAMÄE
 TEET TAMMELAAN
 ROLAND KLAAS
 BRITTEN BERG
 ARON TERRAS
 LEENE TIIGIRAND
 JOHANNA BUHT
 AVELY TOOMINGAS
 KERT TOOMINGAS
 ALLAN TOOMINGAS
 RAIKO ÜTSMÜTS
 ANDREAS LIIMANN
 MAILIS RAIDMA
 HELINA BAKAJEV
 HANNALIISE SEPP
 HANNAGRETE SEPP
 BERIT LIIMANN
 MARGO PULVER
 SILVER JÕGI

VILDIKAD VÕITIS: KERT TOOMINGAS EELMISE MÕISTATUSE VASTUS ON „SÜNNIPÄEV“.

Auhinna saab kätte Raplamaa Sõnumite toimetusest

Saada ristsõna vastus hiljemalt 7. oktoobriks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetuse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511 NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused.

25. septembril ilmunud suure ristsõna vastus on **„... eristab meid südamlikkus!“** OÜ Kingake kingsepaari kinkekaardi võitis **Katri Kanarbik** Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

Aadress, tel

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

ADDRESS, TEL

Sajandi kestnud tõuaretuse tänaseks tulemuseks on inimsõbralik, kannatlik, rahulik hobune, kes paistab silma oma vastupidavuse ja ka kiirusega.

„Hobusekiiksuga“ aasta parim tõuaretaja

Idealis on tori hobune tumeraudjas, valgete sokkide ja heledama lakaga.

Fotod: SIIM SOLMAN

Stina Riisalu

Eesti Hobusekasvatate Selts on sel aastal tunnustanud parima tõuaretajana Raplas Lau külas Madise talu pidajaid ja tori hobuste aretajaid Eve ja Rein Haggi.

Üritusele „Tõuloom 2013“ Tartumaal Ülenurmes oli talust esitatud kaks väga head tori tõugu hobust: täkk Sangar ja

mära Varunessa (2013. aasta noorhobuste I auhind).

Tori hobuste aretamise ja kasvatamise tunnustus on igati välja teenitud, kuna tegemist on vana ja väärrika tõuga. Teadlik hobusekasvatuse algas Eestis 1855. aastal, kui Tori riigimõisas asutati hobusekasvandus.

Tori hobuse aretus ongi alati olnud tihedalt seotud Tori hobusekasvandusega. 18. sajandi keskpaiku hakati seoses majanduse kiirema arenguga vajama rohkem toitu ning kasutusele võeti suuremad põllutööriistad. Ühtlasi hakati

vajama suuremat hobust, kes neid vedada jaksaks.

Eesti tõugu hobune oli küll tugev, kuid liialt kerge. Esimesed soovitud tulemused sobiva põllumajandushobuse saamise suunas andis norfolk-roadsteri ristanätk Hetman, kes on ka tori tõu esiisa. Ta oli tumeraudjas, saba ja lakk valkjamad, lauk laubal, mõlemad esijalad ja vasak tagajalg valged. Turjakõrgus oli tal 155 cm.

Sajandi kestnud tõuaretuse tänaseks tulemuseks on inimsõbralik, kannatlik, rahulik hobune, kes paistab

silma oma vastupidavuse ja ka kiirusega. „Tori hobune on loodud põllutööde tegemiseks, kuid samas ka, et pühapäeval kirikusse kiirustada,“ selgitab naeratades parima tõuaretaja tiitliga pärjatud Eve Haggi. Lisaks kinnitab vilunud hobusekasvataja, et tegemist on ka sobiva loomaga ratsutamiseks ja matkamiseks. Rääkimata siis veel rakendispordist, milles nii mõnigi perekond Haggi hobustest on olnud võidukas.

Päris esimese oma hobuse kinkis Evele isa, kui tüdruk oli 7. klassis. Kuigi tegemist ei olnud tori hobusega, oli loom Evele väga armas. Juba lapsepõlvest, tunnistab naine, on tal „hobusekiiks“ ning ilma nende loomadeta ta elu ette ei kujutagi. Samasuguseid tundeid jagab abikaasa Rein, kes Eve sõnul kipub hobuseid liialtki hellitama.

2004. aastal tori hobust otsima asudes ei leidnud Eve Haggi ühtegi puhtatõulist tori hobust. Praeguseks on tal hobuseid 13 ning on, mida näidata. Idealis on tori hobune tumeraudjas, valgete sokkide ja heledama lakaga, üks selline vana mära on Evel ka tallis olemas. Kahjuks tema järglased millegipärast nii tumedad ei tule.

Eve ei väsi tori hobuseid kiitmast, eriti oma hobuseid. Sel aastal on Eve koos hobustega väga huvitavates kohtades saanud käia. Lisaks võistlustele külastab Eve aktiivselt ka näitusi. Sel aastal võttis Eve osa kõigest korraldatud näitustest kahe hobusega.

Suvel on aga hobustega käidud ka märksa pidulikematel üritustel.

Nii on külastatud näiteks Viljandi folk, sõites selleks maha 130 kilomeetrit, ja Estonia teatri aastapäevapidu. Kuigi mõlemad olid küllaltki rahvarohked ja lärmakad üritused, ei pidanud Eve muretsema. „Tori hobune on üle kõige. Hea, terve mõistusega. Mõtlevad enne, kui tegutsevad. Usaldavad inimest ega lähe kergelt põlema. Sporthobused näiteks lähevad iga kolli peale närvi,“ selgitab naine.

Eve hobune Hiiri on osalenud 2009. aastal filmis, kus ta üllatas kõiki oma tohutult

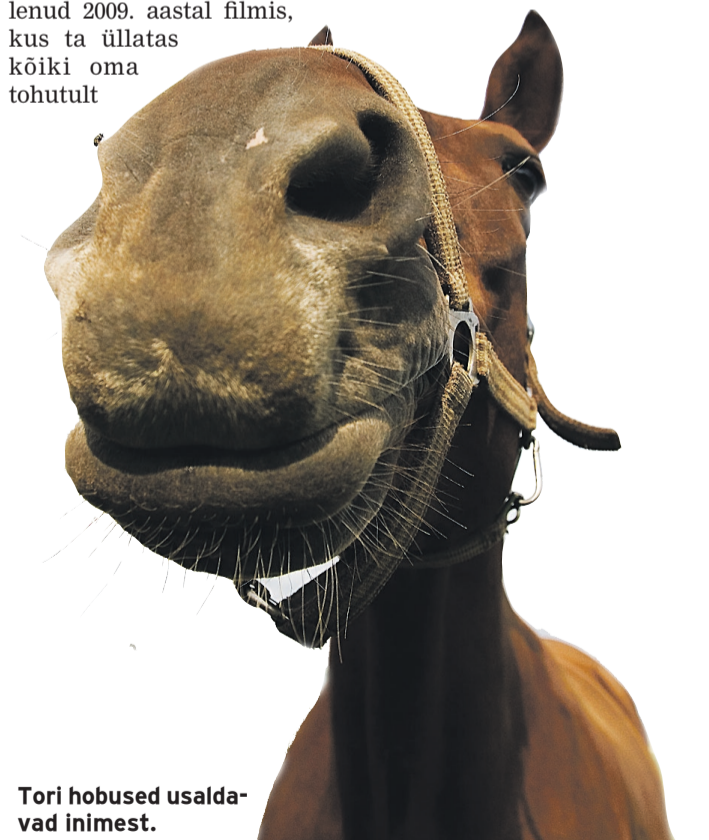
rahuliku olemisega, kartmata sealjuures ei vett ega tuld.

Tugevatele ja tublidele hobustele eelneb tugev ja tubli kasvataja. Ei ole raske näha, miks parima tõuaretaja tiitel just Lau külla tuli. Eve enda jaoks tuli tiitel siiski ootamatult. „Meil on nii väike tall,“ naerab naine.

Lisaks parima tõuaretaja ja tõulooma tiitlile saavutas perekond Haggi riiklikul tasandil ka alternatiivtalude paremikus teise positsiooni ja seda tänu tublidele tori hobustele.

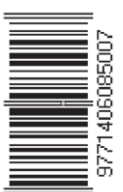

Juba lapsepõlvest, tunnistab Eve Haggi, on tal „hobusekiiks“ ning ilma nendeta ta elu ette ei kujutagi.

Tori hobused usaldavad inimest.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084
faks 489 2135,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson. Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Maire Kõrver (489 2241), Katrin Helend-Aaviku (489 2246),
Vivika Veski (489 2132), Stina Riisalu (489 2137), Siim Jõgis (489 2139),
Katri Reinsalu (489 2245), Haldi Ellam, Margus Mikomägi

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). Fototoimetaja: Jaak Kadarik (489 2138). Kujundajad: Ulvi Blande, Janek Tõnisson (489 2138).
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138).
Reklaamijuhataja: Janek Tõnisson (489 2131, 520 0846) Reklamikonultant: Sigrid Algre (489 2130). Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskonnadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetusele võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Trükk AS Printall

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363